

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA GEOGRAFIE

Hana KOSTKOVÁ

**POLSKÁ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA -
SPOLEČENSKÝ STATUS
V REGIONÁLNĚ GEOGRAFICKÉM A
HISTORICKÉM KONTEXTU**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Zdeněk SZCZYRBA, Ph.D.

Olomouc 2007

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci řešila sama a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

Olomouc, 16. července 2007

.....

podpis

Děkuji vedoucímu diplomové práce RNDr. Zdeňku Szczyrbovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při zpracovávání daného tématu.

Vysoká škola: Univerzita Palackého

Katedra: Geografie

Fakulta: Přírodovědecká

Školní rok: 2005/2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

pro

HANU KOSTKOVOU

obor

1301R005 Geografie

Název diplomové práce:

Polská národnostní menšina v České republice – společenský status v regionálně geografickém a historickém kontextu.

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je analýza dosavadních poznatků v otázce polské národnostní menšiny na území České republiky. Pozornost diplomantky bude zaměřena jednak na historicko-geografický, jednak společenský kontext přítomnosti této národnostní minority na území České republiky. V první části se diplomantka zaměří na rešerši dostupné literatury, v další části bude proveden vlastní výzkum formou dotazníkového šetření a řízených rozhovorů. Výsledkem diplomové práce bude syntéza získaných poznatků, identifikující společenské postavení Poláků na území ČR v minulosti a současnosti s důrazem na geografický průběh těchto informací.

Navržená struktura práce:

1. Úvod.
2. Cíle práce a použitá metodika.
3. Rešerše literatury k problematice národnostních menšin na území České republiky.
4. Polská menšina na území ČR – analýza faktů s důrazem na prostorové aspekty.
  - 4.1. Česko-polská hranice a národnostní politika (na vládní úrovni).
  - 4.1. Národnostní školství a kultura.
  - 4.2. Česko-polské hospodářské kontakty (celní a jiné statistiky).
5. Současné a budoucí postavení Poláků ve společnosti.
  - 5.1. Srovnávací výzkum mezi česko a polskou mládeží.
  - 5.2. Srovnávací výzkum ve skupině dospělých se zaměřením na otázky česko-polského soužití (např. smíšená manželství) a ekonomické vztahy.
6. Závěr.
7. Summary.

Diplomová práce (DP) bude zpracována v těchto kontrolovaných etapách:

bod 3 zadání:	do 31. 3. 2006
bod 4 zadání:	do 30. 6. 2006
bod 5 zadání:	do 31. 12. 2006
zpracování textu DP:	leden-duben 2007

Rozsah grafických prací: dle potřeb zadání
Rozšiřující přílohy: fotodokumentace, grafy, tabulky.

Rozsah průvodní zprávy: 60-70 stran vlastního textu + DP v elektronické podobě

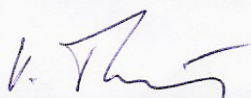
Seznam studijní literatury (výběr):

- Hampl, M.: *Pohraniční regiony České republiky: současné tendence rozvojové diferenciace*. Geografie – sborník České geografické společnosti, vol. 3, 2000, Praha, s. 241-254
- Heffner, K.: *Kluczowe problemy demograficzno-osadnicze obszarów przygranicznych Polska – Czechy*. PIN – Instytut Śląski, Opole, 1998, 144 s.
- Jarzombek, M.: *Ocena przemian na pograniczu polsko-czeskim w latach 1990-2001*. In: Przystąpienie Polski i Czech do Unii Europejskiej z punktu widzenia euroregionów pogranicza polsko-czeskiego. Uniwersytet Śląski i Uniwersytet Opolski, Opava, 2002, s. 10-20
- Jeřábek, M.: *Pohraničí v regionálním rozvoji a jeho výzkum*. Geografie – sborník České geografické společnosti, vol. 1, 2000, Praha, s. 1-9
- Kadlubiec, D.: *Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995)*. Ostravská univerzita, Ostrava, 1997 315 s.
- Krajíček, L.: *Studie rozvoje česko-polského pohraničí*. In: Proměny středoevropského prostoru – příloha časopisu Urbanismus a územní rozvoj, č.1. Ústav územního rozvoje, Brno, 2005, s. 25-30
- Milerski, O.: *Česko-polská spolupráce přihraničních regionů v integrující se Evropě*. In: Viturka, M., Vystoupil, J. (eds.): VI. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Ekonomicko-správní fakulta MU, Brno, 2003, s. 117-125
- Ort, A.: *Česká zahraniční politika*. Nakladatelství A. Čeněk, Praha, 2005, 399 s.
- Siwek, T.: *Česko-polská etnická hranice*. Ostravská univerzita, Ostrava, 1996, 94 s.
- Siwek, T.: *Polská národnostní menšina v Československu 1945-1954*. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 2001, 115 s.

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.

Datum zadání diplomové práce: říjen 2005

Termín odevzdání diplomové práce: duben 2007

vedoucí katedry

vedoucí diplomové práce

OBSAH

1. ÚVOD.....	0
2. CÍLE PRÁCE A POUŽITÁ METODIKA	38
2.1 CÍLE PRÁCE.....	38
2.2 POUŽITÁ METODIKA	38
2.2.1 Hlediska určování národnosti	1;
2.2.2 Kritéria určování národnosti	1;
3. REŠERŠE LITERATURY K PROBLEMATICE NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	0.43
3.1 PROBLEMATIKA NÁRODNOSTNÍ A ETNICKÉ MENŠINY	'44
3.2 POLSKÁ MENŠINA A JEJÍ SPECIFIKA.....	'45
4. CHARAKTERISTIKA POLSKÉ NÁRODNOSTI.....	47
4.1 POČETNÍ VÝVOJ POLSKÉ NÁRODNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE A OKRESECH KARVINÁ A FRÝDEK-MÍSTEK.....	47
4.2 STRUKTURA PODLE NÁRODNOSTI A VĚKU.....	4;
4.3. STRUKTURA PODLE NÁRODNOSTI A DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ.....	55
5. POLSKÁ MENŠINA NA ÚZEMÍ ČR - ANALÝZA FAKTŮ S DŮRAZEM NA PROSTOROVÉ ASPEKTY.....	57
5.1 ČESKO-POLSKÁ HRANICE A NÁRODNOSTNÍ POLITIKA (NA VLÁDNÍ ÚROVNI).....	57
5.1.1 Vývoj Těšínska do konce první světové války	'57
5.1.2 Těšínsko v letech 1918-1920	59
5.1.3 Těšínsko v meziválečném období.....	'62
5.1.4 Období německé okupace (1939 - 1945).....	65
5.1.5 Situace po 2. světové válce	66
5.1.6 Vývoj po roce 1989 a aktuální problémy menšiny	67
5.2 NÁRODNOSTNÍ ŠKOLSTVÍ.....	68
5.3 NÁRODNOSTNÍ ŠKOLSTVÍ	74
5.3.1 Vývoj školství po druhé světové válce	'74
5.3.2 Polské školství ve školním roce 2006/2007.....	77
5.3.3 Problémy polského školství	84
5.3.4 Pedagogické centrum pro polské národnostní školství v Českém Těšíně	'85

5.4 NÁRODNOSTNÍ KULTURA	57
5.4.1 Organizace	57
5.4.2 Divadelnictví.....	69
5.4.3 Publikační činnost.....	75
6. SOUČASNÉ A BUDOUCÍ POSTAVENÍ POLÁKŮ VE SPOLEČNOSTI	77
6.1 SROVNÁVACÍ VÝZKUM VE SKUPINĚ DOSPĚLÝCH SE ZAMĚŘENÍM NA OTÁZKY POLSKO-ČESKÉHO SOUŽITÍ	77
6.2 SROVNÁVACÍ VÝZKUM MEZI ČESKOU A POLSKOU MLÁDEŽÍ.....	85
7. ZÁVĚR	94
8 LITERATURA.....	96
9. SUMMARY	101
PŘÍLOHY	103

1. ÚVOD

Otázka národnostních menšin byla vždy velice aktuální ve všech národnostně smíšených státech. Pro obyvatele Československa zůstal na dlouhou dobu tragickým historickým mementem nárůst iredentistických tendencí vedoucích až k výraznému podílu spoluobčanů nečeských národností na rozbití Československa v roce 1938. Proto i dnes problematika soužití různých národů a národností na jednom území, v jednom státu zůstává v popředí zájmu nejen v České republice, ale také v Evropské unii.

Ačkoli se dá současné složení obyvatelstva České republiky považovat za relativně homogenní, je nutné si uvědomit, že zde žije několik národnostních komunit, které se podílely na vývoji českého státu. Polská národnostní menšina tvořila v minulosti početně velice významnou část obyvatelstva. Je sice pravdou, že se početnost menšiny za léta vývoje snížila, neztrácí však na významu.

V regionu Těšínského Slezska hráli obyvatelé polské národnosti v celém jejím vývoji významnou roli. Měla zásadní vliv na formování příslušnosti tohoto území k českému a polskému státu. Přestože i dnes jsou některé otázky historie nedořešeny, dokáží spolu Češi a Poláci žít v relativní shodě. To však neznamená, že soužití dvou různých národností s sebou nepřináší řadu problémů a sporů. Právě odlišné názory např. na otázku národnostního školství, náboženství a jejich neřešení mohou být jablkem sváru.

Jelikož jsem se v této oblasti narodila, prožila zde řadu let a žiji zde dodnes, je pro mě soužití se spoluobčany polské národnosti otázkou každodenního života. Svoje názory na něj prezentuji v této práci.

2. CÍLE PRÁCE A POUŽITÁ METODIKA

2.1 CÍLE PRÁCE

Hlavním cílem této diplomové práce je analyzovat dosavadní poznatky v otázce polské národnostní menšiny. Důraz je kladen nejen na hledisko historicko-geografické, ale také na společenský kontext přítomnosti této minority na území České republiky. Pozornost je zaměřena na charakteristiku polské národnosti a její početní vývoj, historii a vývoj školství, jeho současný stav a aktuální problematiku, charakteristiku organizací působících na území Těšínska, zájem jejich činnosti, ale také oblast kultury. Část věnovaná hospodářským kontaktům je zaměřena na činnost euroregionů jakožto prvků spojujícím obě části hranice i dvě národnosti. Protože se polská menšina soustředí především na území Těšínského Slezska, je i obsah této práce směřován na Poláky žijící v této části ČR.

2.2 POUŽITÁ METODIKA

Pro zpracování diplomové bylo použito několik různých metod v závislosti na charakteru jednotlivých kapitol. Vzhledem k povaze práce, která je zaměřená na analýzu poznatků o polské minoritě v České republice, byla nejvíce využita rešerše dostupné literatury. Metoda byla nenahraditelná zejména v oblasti historie státní hranice, ale také ve vývoji polského školství i kultury. V kapitole popisující polskou minoritu v okresech Karviná a Frýdek-Místek byly využity statistiky Českého statistického úřadu.

Základní text je doplněn také tabulkami, grafy a několika mapami. Převážná část těchto informačních zdrojů je zařazena až v kapitole Přílohy. Tabulky byly provedeny v tabulkovém kalkulátoru Microsoft Excel. Mapy byly nescenovány a upraveny v programu Zoner Photo Studio.

Jelikož je historie území Těšínska viděna českou i polskou stranou diametrálně odlišně, dá se předpokládat, že i názory na jednotlivé historické události nejsou stejné.

Kapitola o vývoji státní hranice byla proto zpracována velmi citlivě s použitím pramenů jak českých, tak polských autorů. Přesto je možné, že jsou zde jisté „nepřesnosti“, to ovšem záleží na úhlu pohledu každé ze zainteresovaných stran.

V kapitole popisující charakteristiky polské národnosti byla využita data ze Sčítání lidu, domů a bytů od roku 1921 do posledního sčítání v roce 2001 a také z publikace Tabulkové přehledy II. - Základní výsledky sociologických výzkumů národnostní problematiky ostravské oblasti. Z posledního sčítání je vytvořena převážná část tabulek a grafů. V některých případech nebylo možné porovnání s předchozími sčítáními z důvodu rozdílných kategorií nebo změny metodiky.

Při konstrukci map a výčtů školských zařízení mohlo dojít k několika nepřesnostem. Dnes vystupuje každá škola jako právní subjekt a má své IZO (IZO je devítimístné identifikační číslo školského zařízení uvedené v Rozhodnutí o zařazení do rejstříku škol a školských zařízení, od roku 1999 je toto číslo uváděno i na vysvědčení). Pokud má nějaká škola více než jednu pobočku (např. Základní škola v Českém Těšíně, která je v centru města i v městské části Svibice), škola je vedena jako jeden právní subjekt a má tedy jen jedno IZO. Z geografického hlediska se ale jedná o školy dvě, neboť jsou na dvou zcela odlišných lokalitách. Komplikovanější je situace u škol, kdy jeden objekt je situován do jiné obce (příkladem je Třinec, který má svou pobočku v Oldřichovicích, což je dnes samostatná obec). Zde nastává problém s lokalizací. Jelikož byly podklady pro zpracování map a tabulek získány ze dvou různých zdrojů (Pedagogické centrum a Ústav pro informace ve vzdělávání), lišila se i jejich metodika. Zatímco jeden zdroj respektoval odlišnost lokalizace, druhý již nikoli. Je tedy klidně možné, že rozložení škol je ve skutečnosti mírně odlišné, než bylo zaznamenáno do map. Nakonec bylo použito kritérium fyzické přítomnosti v dané lokalitě, nikoli podle IZO.

Při konstrukci dotazníků pro mládež i dospělé jsem vycházela z již dříve provedených dotazníkových šetřeních, které provedli Siwek, T.: Česko-polská etnická hranice. Ostravská univerzita, Ostrava a Sokolová, G., Hernová, Š., Šrajbrová, O.: Češi, Slováci a Poláci na Těšínsku a jejich vzájemné vztahy. Tilia, Šenov u Ostravy, 1997. Dotazníková šetření byla provedena dvě. Jedno mezi dospělými a jedno mezi studenty škol. Obě měla za úkol zjistit, zda existují výrazné rozdíly mezi českou a polskou národností. Původním záměrem byla komparace získaných výsledků s výzkumy již provedenými. Jelikož se ale počet respondentů velice výrazně lišil, lišila se i výsledná

data, proto bylo od tohoto záměru upuštěno. Dotazníků bylo realizováno 400, po 200 mezi dospělými i dětmi. Šetření probíhalo ve dvou okresech - Karviná (v obcích Český Těšín, Havířov, Karviná, Stonava a Těrlicko) a Frýdek-Místek (obce Bystřice, Frýdek-Místek, Hnojník, Jablunkov, Třinec a Vendryně). Záměrně byly zvoleny obce s různým procentuálním zastoupením polské národnostní menšiny. Část dětských dotazníků probíhala na školách (ZŠ Havlíčkova a Gymnázium s polským vyučovacím jazykem v Českém Těšíně, Gymnázium Český Těšín), část z nich byla rozdána mezi děti přímo v obcích. Cílem bylo opět zahrnout děti z obcí s různým zastoupením polské minority. Všechny otázky v dotazníku byly s nabízenou odpovědí, v některých byla možnost dopsat svůj názor.

Protože se autoři literatury značně liší v názorech na určování národnostní otázky, byla do metodiky zařazena podkapitola věnující se hledisku určování národnosti.

2.2.1 Hlediska určování národnosti

Politické hledisko

Příslušnost k národu chápána v politických kategoriích je běžná ve většině zemí Západní Evropy i v Americe a znamená v praxi státní příslušnost (Siwek, 1998). Toto hledisko je přehledné, statisticky snadno sledovatelné a jednoduché a v praxi používané.

Etnické hledisko

Již od dob Rakouska-Uherska se na našem území uplatňuje jiné hledisko národní příslušnosti, a to hledisko etnické. Pro mnohonárodnostní státy bývá typické, že se etnická příslušnost statisticky sleduje a vyhodnocuje. Nejinak je tomu i u nás. Poslední dobou lze ale vysledovat zcela jiný trend - odklon od sledování etnické příslušnosti obyvatelstva ve prospěch jejich občanství - co že důsledek „europizace“ i značného zjednodušení etnické skladby obyvatelstva v ČR (Siwek in Sborník Slezského ústavu, 1998).

Jelikož se etnická příslušnost obyvatel daného regionu dá zjišťovat podle objektivních a subjektivních kritérií, nikdy není její vymezení tak přesné a jednoznačné jako je tomu u politického vymezení.

2.2.2 Kritéria určování národnosti

Objektivní kritéria

Mezi objektivní kritéria určování příslušnosti k určitému etniku nebo skupině řadíme ta, která nezávisí na vůli nebo subjektivním pocitu sounáležitosti s konkrétní skupinou. Jako objektivní znaky jsou nejčastěji zmiňovány tyto - jazyk, kultura, tradice a zvyky, soustava životních hodnot, v některých případech sem lze zařadit i náboženství. Určování objektivních znaků etnické příslušnosti je možné jedině na základě etnografického, jazykovědného nebo sociologického výzkumu přímo v terénu (Siwek, 1996).

Pro etnicky homogenní oblasti je typické, že objektivní znaky bývají shodné se subjektivními. V heterogenních oblastech bývá situace daleko složitější. Časté je, že místní lidé se podle jednoho kritéria dají přiřadit k příslušníkům jednoho národa, zatímco podle kritéria jiného už nikoli. Jako příklad může sloužit dotaz na mateřský jazyk při SLDB 1991. U polské menšiny byl rozdíl mezi národností a mateřským jazykem dost podstatný (Siwek in Národnostní menšiny a majoritní společnost v České republice a v zemích střední Evropy v 90. letech XX.století 1998).

Příčinu můžeme hledat ve smíšených česko-polských manželstvích, kde se často nemluví souběžně dvěma jazyky, ale slezským nářečím („ponašemu“), které bývá střídavě označováno za nářečí češtiny, jindy polštiny. Toto označení je účelové a značně zavádějící.

Objektivní znaky bývají z hlediska vývoje stabilní, to však neznamená, že by se nemohly měnit. Pokud k takovému jevu dochází, hovoříme o etnické asimilaci. Dokončení tohoto procesu znamená, že si jedinec plně přisvojí objektivní atributy etnické nebo národnostní příslušnosti. Takový proces bývá dlouhodobý a obvykle trvá několik generací. (Siwek in Národnostní menšiny a majoritní společnost v České republice a v zemích střední Evropy v 90. letech XX.století, 1998)

Subjektivní kritéria

Tato kritéria jsou založena na pocitu jednotlivce, který se s příslušníky daného etnika ztotožňuje nebo se za něj přímo považuje, sám si na základě své vůle takovou možnost vybírá. Tuto skutečnost lidé projevují při sčítání lidu při vyplňování národnosti. Volba národnosti není zcela neomezená, je formována na základě poznávacího a komunikativního principu lidské komunikace.

V historii jsou zaznamenány případy, kdy se lidé objektivně patřící k určité národnosti subjektivně přihlásili k národnosti jiné, ať už z důvodu možné perzekuce nebo jen z příslibu výhod. Taková situace nastala i na Těšínsku, kdy se lidé hlásili k slezské národnosti, aniž by věděli, co to vlastně je. To ale neznamená, že by to lidé nedělali i v dnešní době. Subjektivně se přihlásí k jiné národnosti, než ke které ve skutečnosti patří v domnění, že tím získají lepší společenské postavení, v krajních případech ze strachu.

Subjektivní kritérium je časově proměnlivější než kritérium objektivní Pocit příslušnosti k určité skupině se může měnit a příslušníci se mohou časem asimilovat. Dobrovolná asimilace je daleko rychlejší než asimilace nucená, což je patrné zejména v pohraničních regionech.

3. REŠERŠE LITERATURY K PROBLEMATICE NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Problematika národnostních menšin byla v Evropě vždy aktuální. Se vznikem - samostatné České republiky se tato problematika dostala do popředí zájmu i u nás. Jelikož bylo území Těšínska vždy mnohonárodnostní, věnuje se problematice národnostních menšin a minorit řada autorů. Byl zřízen i Poradní a pracovní orgán Vlády České republiky - Rada vlády pro národnostní menšiny, ve kterém je 12 zástupců národnostních menšin včetně polské.

Pro přehled uvádím jen několik titulů, které jsem nejvíce využila:

- Kadłubiec, D.: Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995). Ostravská univerzita, Ostrava, 1997.
- Siwek, T.: Česko-polská etnická hranice. Ostravská univerzita, Ostrava, 1996.
- Siwek, T.: Polská národnostní menšina v Československu 1945-1954. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 2001.
- Sokolová, G., Hernová, Š., Šrajbrová, O.: Češi, Slováci a Poláci na Těšínsku a jejich vzájemné vztahy. Tilia, Šenov u Ostravy, 1997.
- Sokolová, G. a kol.: Soudobé tendence vývoje národností v ČSSR. Academia, Praha, 1987.

Neméně důležitým zdrojem se při zpracování ukázaly být webové stránky organizací a kulturních spolků. Nejpřínosnějším se stala stránka Kongresu Poláků v České republice (viz Literatura), která informuje nejen o své činnosti, ale i o činnosti dalších organizací, které zastřešuje její výkonný orgán Rada Poláků.

Rada vlády pro národnostní menšiny na svých stránkách poskytuje základní informace nejen o jednotlivých menšinách, ale také o jejich činnosti, počtu atd. Dále jsou zde i odkazy na různé organizace a spolky, dotace na projekty menšin, dokumenty (Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2006) atd.

Jelikož je problematika vymezení pojmu národnostní versus etnická menšina obsáhlá a hlavně nejednotná, je potřeba si ji objasnit a ujasnit.

3.1 PROBLEMATIKA NÁRODNOSTNÍ A ETNICKÉ MENŠINY

Definice národnostní a etnické menšiny se v současné době jeví jako celkem problematická. Mnohdy je velice obtížné určit, zda daná minoritní skupina je na vymezeném území menšinou etnickou nebo národnostní. Kritéria pro jejich vymezení se podle jednotlivých autorů i organizací značně liší.

Do dnešní doby nebyla definice menšiny upravena žádným mezinárodně právním dokumentem. Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin z roku 1995 vykazuje jakési prvenství, přesto se ale její tvůrci vzdali vymezení národnostní menšiny, protože pocítovali nemožnost dosáhnout patřičného výsledku. (Jílek in Sborník Slezského ústavu, 1998).

V některých dokumentech se můžeme dočíst, že menšina je skupinou, už zde ale není zmínka o její početnosti. Národnostní menšina by měla být početně menší, než je zbytek obyvatelstva. Pokud by tomu tak nebylo, ztrácí označení minority svůj význam. Totožnost menšiny se nejčastěji vyznačuje tzv. objektivní triádou - to jsou charakteristické znaky etnické (někdy se zde zařazují i znaky kulturní), jazykové a náboženské. Právní podstata ochrany menšiny je tedy založena na jejich jedinečnosti a odlišnosti.

Příslušníci menšinové populace mají konkrétní vztah k území státu anebo jeho části v podobě tradičního přebývání. Jsou pevně spojeni s obyvatelstvem státu skrze pouto občanství (Jílek in Sborník Slezského ústavu, 1998).

Jako další příklad nejednotnosti definice nám může posloužit příklad Společnosti národů. I jejich vymezení menšiny se v průběhu let značně mění.

V roce 1950 říkala definice následující:

- a) termín menšina zahrnuje pouze ty nedominantní skupiny populace, které mají a chtějí si zachovat stálou etnickou, náboženskou a jazykovou tradici nebo charakteristiky zřetelně odlišné od ostatních částí populace
- b) takovéto menšiny by měly zahrnovat dostatečný počet osob schopných samostatně vymezit tyto charakteristiky.

Členové takovéto menšiny musí být loajální ke státu, jehož jsou součástí. (UN Doc.E./CN.4/358) (Lord in Gabal, 1999)

Definice z roku 1979 nepoukazuje již na početnost populace, nýbrž na její vědomí a solidaritu. Říká, že národnostní menšina je:

Početně menší skupina obyvatel státu v nedominantní pozici - jejíž členové mají příslušnost tohoto státu - disponuje etnickými, náboženskými a jazykovými charakteristikami, odlišujícími se od zbytku populace, a vykazují, byť jen implicitně, vědomí solidarity zaměřené na ochranu vlastní kultury, tradice, náboženství nebo jazyka. (UN Doc.E./CN.4/Sub. 2/284/Rev. 1 at para.568) (Lord in Gabal, 1999)

Pozdější definice se snaží menšinu vymezit stále přesněji, liší se však podvědomí příslušnosti a vyjadřování příslušnosti navenek. Co je pro definice společné, je dispozice jazykových, náboženských a kulturních charakteristik.

V případě polské národnostní menšiny je situace značně komplikovanější. Je potřeba zdůraznit, že Poláci žili na území Těšínska vždy a jen politická situace jejich status měnila. Je nutné se uvědomit, že v tomto případě se jedná o obyvatelstvo autochtonní, tedy takové, které dané území obývalo vždy a tato skutečnost je dokázána.

3.2 POLSKÁ MENŠINA A JEJÍ SPECIFIKA

Historie polské menšiny je úzce spjata s vývojem vztahů mezi Polskem a někdejší Československem. Území Těšínska, kde je dnes soustředěna většina Poláků žijících v ČR, bylo až do rozpadu Rakouska-Uherska obýváno vedle Poláků také Čechy, Němci a Židy, a to v relativní shodě.

Vědomí historické příslušnosti tohoto území k českému i polskému státu však postupně sehrávalo svou roli, zvláště na konci předminulého století, kdy zde vrcholil proces formování novodobých národů (Borák in Gabal, 1999). Je nutné si uvědomit, že Poláci na tomto území nikdy nebyli cizinci, jelikož se ve značné míře jednalo o migranty z Malopolska, především z Haliče. Ti se sem stěhovali za prací, avšak v rámci jednoho státu. Poláci z Haliče velmi snadno podléhali odnárodnění - důvodem bylo jednodušší uplatnění. Na druhé straně zde existovala skupina autochtonních Poláků, jejichž rody žily na Těšínsku již po mnoho generací - ty odnárodnění odolávaly. Třetí skupinu obyvatel tvořili ti národnostně nevyhranění, což mělo za následek prudké

zvraty v počtu příslušníků národností při jednotlivých sčítáních lidu (mnohdy šlo o nesvobodné rozhodnutí ovlivněné sčítacím komisařem, daleko častější ale bylo přihlášení se k jiné národnosti ze strachu z perzekuce nebo plynoucích výhod, resp. menšího počtu nevýhod).

4. CHARAKTERISTIKA POLSKÉ NÁRODNOSTI

V současné době jsou Poláci soustředěni především na území české části Těšínska. Zde tvoří ještě pořád významnou složku původního obyvatelstva. Jelikož je celá diplomová práce orientována na charakteristiku polské národnostní menšiny v Moravskoslezském kraji, konkrétně v okresech Karviná a Frýdek-Místek, bude podstatná část těchto charakteristik zpracována jen pro tyto dva okresy. Některé charakteristiky jsou zpracovány pro celou Českou republiku. To proto, aby byl patrný rozdíl a jistá specifika tohoto regionu. Je nutno podotknout, že Poláci se v důsledku migrace vyskytují roztroušeně na celém území ČR.

4.1 POČETNÍ VÝVOJ POLSKÉ NÁRODNOSTI V ČESKÉ REPUBLICĚ A OKRESECH KARVINÁ A FRÝDEK-MÍSTEK

Pro české země je charakteristické, že zde vždy žilo určité množství polského obyvatelstva. Těsná geografické sousedství bylo příčinou jednak migrační výměny obyvatelstva, ale také některých pohraničních území. Dlouhodobá přítomnost Poláků v českých zemích je doložena historickými prameny, přesné počty nám ale poskytují až moderní sčítání lidu.

Národnostní složení obyvatelstva bylo na území dnešní České republiky zjišťováno již od roku 1880. Tehdy se sčítalo jen přítomné obyvatelstvo a národnost byla zjišťována prostřednictvím obcovací řeči. Změna nastala po vzniku Československa, kdy již bylo praktikováno sčítání podle subjektivního chápání národní příslušnosti. Komisaři se již ptali na řeč mateřskou. Další obrat nastal po druhé světové válce, kdy se zjišťoval podle subjektivních kritérií pocit národní příslušnosti.

Tab. 1: Národnostní složení České republiky v letech 1921-2001

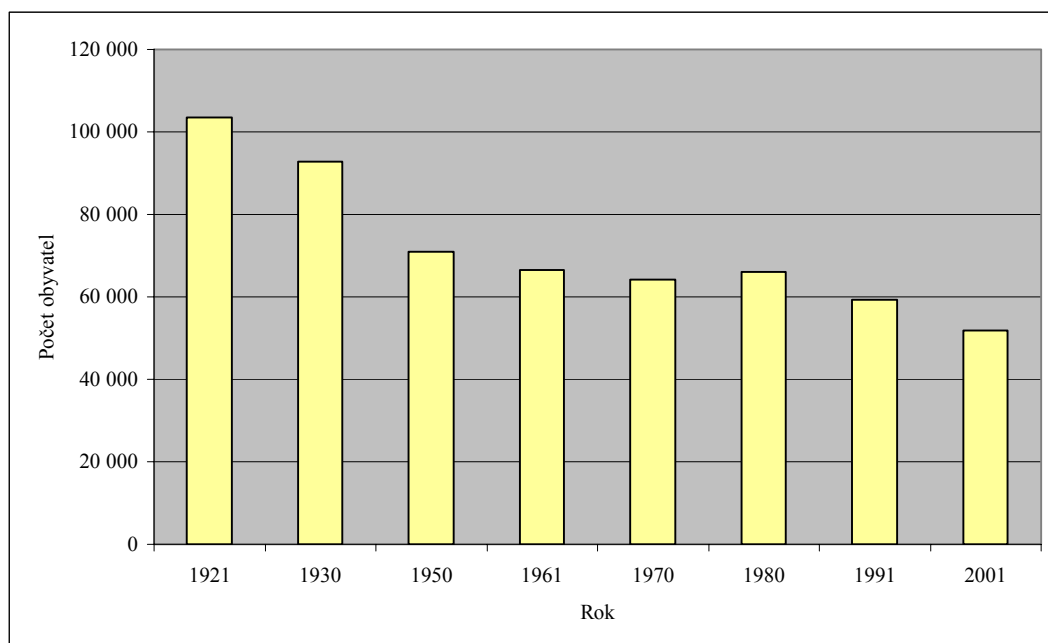
Rok sčítání lidu	Obyvatel celkem	Česká		slovenská		polská		německá		maďarská		ukrajinská a ruská		jiná a neuvedená	
		Abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
		1921	10 005 734	6 758 983	67,50	15 732	0,20	103 521	1,00	3 061 369	31	7 049	0,20	13 343	0,10
1930	10 674 386	7 304 588	68,40	44 451	0,40	92 689	0,90	3 149 820	30	11 427	0,10	22 657	0,20	48 754	0,5
1950	8 896 133	8 343 558	93,80	258 025	2,90	70 816	0,80	159 938	1,8	13 201	0,20	19 384	0,20	31 211	0,3
1961	9 571 531	9 023 501	94,30	275 997	2,90	66 540	0,70	134 143	1,4	15 152	0,20	19 549	0,20	36 649	0,3
1970	9 807 697	9 270 617	94,50	320 998	3,30	64 074	0,70	80 903	0,8	18 472	0,20	16 413	0,20	36 220	0,3
1980	10 291 927	9 733 925	94,60	359 370	3,50	66 123	0,60	58 211	0,6	19 676	0,20	15 322	0,10	39 300	0,2
1991	10 302 215	9 770 572	94,80	314 877	3,10	59 383	0,60	48 556	0,5	19 932	0,20	15 208	0,10	73 732	0,7
2001	10 230 060	9 249 777	90,4	193 190	1,9	51 968	0,5	39 106	0,4	14 672	0,1	34 481	0,3	646 866	6,3

Zdroj: Tabulkové přehledy II. Základní výsledky sociologických výzkumů národnostní problematiky ostravské oblasti a Český statistický úřad

Při bližším pohledu na Tab. 1 zjistíme, že početní vývoj polské národnosti má od roku 1921 klesající tendenci. To může být způsobeno několika příčinami. Dnes už nedochází k hromadným migracím z Polska jako v sedmdesátých letech. Tehdy se Poláci stěhovali za prací. Čím dál častější jsou smíšená manželství Češek a Poláků (i naopak), kdy dětem již není přidělována polská národnost, ale česká.

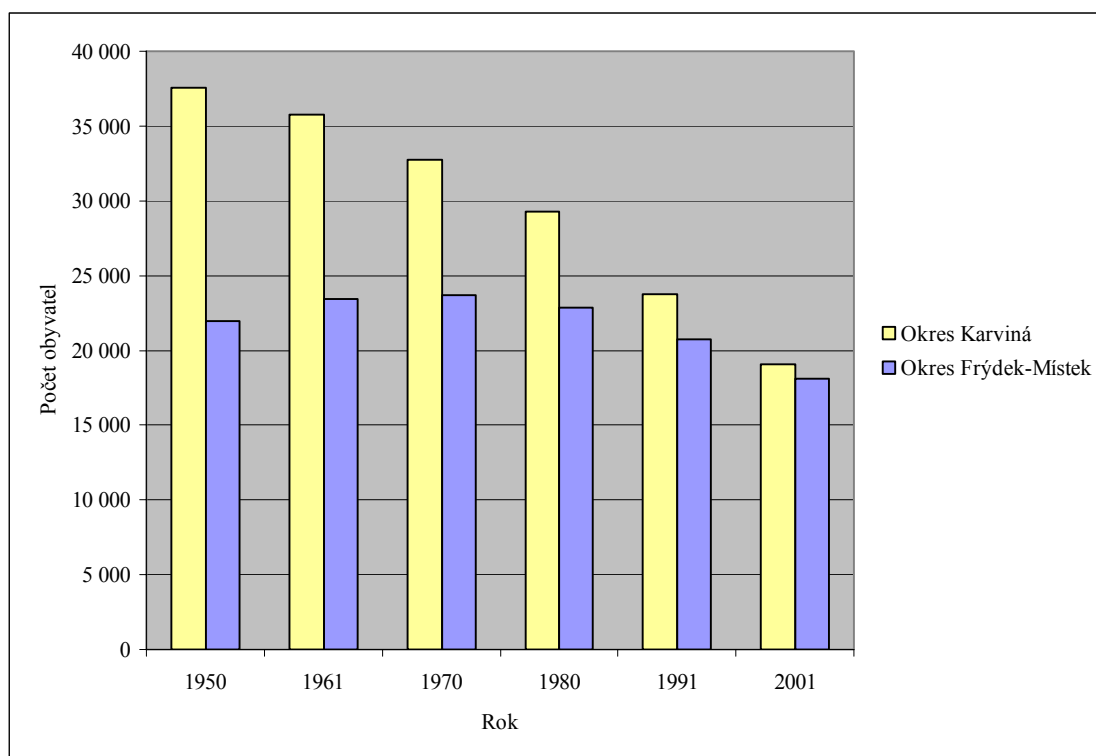
Polská národnost představovala ve výčtu národností v České republice vždy relativně málo početnou menšinu. V roce 1921 tvořila 1 %, dnes je tento podíl jen 0,5 %. Při posledním sčítání v roce 2001 počet polského obyvatelstva opět mírně poklesl. Zatímco v roce 1991 se k polské národnosti přihlásilo 59 383 obyvatel, v roce 2001 už to bylo jen 51 968. To představuje pokles 7 415 obyvatel, což představuje 0,1 %.

Graf 1: Početní vývoj polské národnosti v České republice v letech 1921-2001

Zdroj: Tabulkové přehledy II. Základní výsledky sociologických výzkumů národnostní problematiky ostravské oblasti. a Český statistický úřad

Graf 2: Početní vývoj polské národnosti v okresech Karviná a Frýdek-Místek v letech 1950-2001

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Frýdek-Místek a Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Karviná

Okresy Frýdek-Místek a Karviná jsou okresy nejvíce osídlené Poláky. Podrobnější vývoj ukazuje Graf 2. Ten zachycuje stav od roku 1950 až do posledního sčítání v roce 2001. Opět je patrná klesající tendence polské národnosti, stejně jako v případě celé České republiky. Nárůst v 60. a 70. letech v okrese Karviná může být způsoben již zmiňovanou migrací za prací, která ale postupně slábla.

Při pohledu na Tab. A 8.: Obyvatelstvo podle národnosti a podle krajů a okresů k 1. 3. 2001 (viz Přílohy) lze konstatovat, že oblasti Karvinsko a Frýdeckomístecko patří mezi ty, ve kterých je významný podíl polské národnosti. Jedním z charakteristických znaků okresů je právě složení obyvatelstva podle národností. Situace je zcela odlišná v okresech vnitrozemských a pohraničních. Zde působila velká migrace související s poválečným průmyslem a tím i sídelním rozvojem okresů.

Srovnání okresů Karviná a Frýdek-Místek s ostatními okresy v republice je docela zajímavé. Podíl polské národnosti v celém Moravskoslezském kraji (3 %) vysoko nad celorepublikovým průměrem (0,5 %). V okrese Karviná je to 6,57 %, ve Frýdku-Místku dokonce 7,91 %. Relativně vyšší zastoupení polské národnosti

vykazují kraj Liberecký, Ústecký a Královehradecký. Naopak podíl české národnosti je zde jeden z nejnižších. Okres Karviná má 81,67 % Čechů, Frýdek-Místek 84,09 %. Ještě nižší hodnoty vykazuje Jihomoravský kraj (78,13 %).

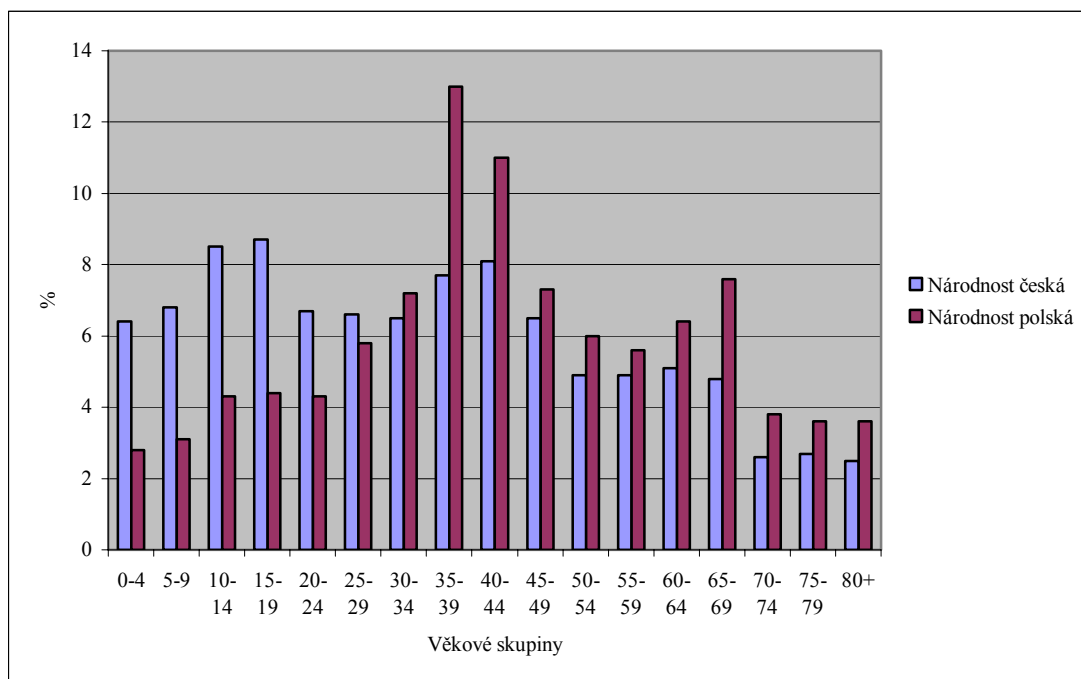
Nejvyšší podíl polské národnosti v okrese Karviná (viz. Tab. A 2) mají obce Stonava (25,8 %), Albrechtice (23,5 %), Horní Suchá (23,2 %) a Chotěbuz (21,3 %). Přes 15 % Poláků je ještě v Petrovicích u Karviné (16,2 %) a Českém Těšíně (16,1 %). V okrese Frýdek-Místek (viz Tab. A 1) dosahuje podíl polského obyvatelstva vyšších hodnot, ve dvou obcích je to více než 40 %. Jsou to Hrádek (42,8 %) a Milíkov (41,1 %). Čtyři obce mají zastoupení větší než 30 % - Košařiska (38,6 %), Vendryně (35,2 %), Bukovec (33,6 %) a Bocanovice (30,8 %). V celém okrese Frýdek-Místek je 17 obcí s více než 20 % obyvateli polské národnosti.

Pokud bychom hledali vysvětlení vyššího podílu obyvatel polské národnosti v jednotlivých obcích okresu Frýdek-Místek, můžeme ho najít v menší velikosti jednotlivých obcí. V okrese Karviná není ani jedna obec, která by měla méně než 1 000 obyvatel. Nejmenší Chotěbuz má 1 033 obyvatel. Z celkového počtu 16 obcí jich 5 má více než 10 000 obyvatel (Havířov, Karviná, Orlová, Český Těšín a Bohumín). Dostí odlišná situace je v okrese Frýdek-Místek. Zde je 23 obcí s počtem obyvatel méně než 1000. Z celkového počtu 67 obcí se zde nacházejí pouze dvě, které překonaly hranici 10 000 obyvatel, a to Frýdek-Místek a Třinec.

4.2 STRUKTURA PODLE NÁRODNOSTI A VĚKU

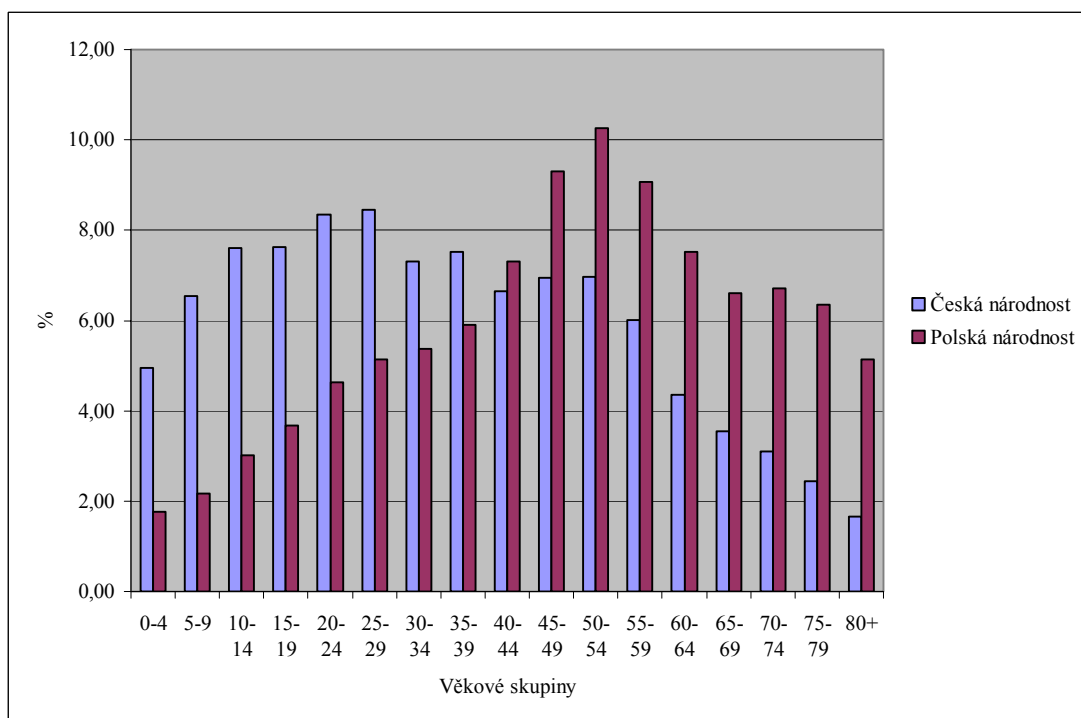
Věková struktura polské a české národnosti se velmi znatelně liší. Dostí zřetelný je vyšší věkový průměr polské populace, který je způsoben hlavně snižováním počtu dětí s polskou národností v důsledku jejich asimilace. U české národnosti je znatelně vyšší podíl mladšího obyvatelstva (věkové skupiny od 0 do 29 let), u polské národnosti je nejvyšší podíl ve věkové skupině 35-39 let a ve všech vyšších věkových kategoriích. Pro přehlednost uvádím Graf 3.

Graf 3: Obyvatelstvo ČR podle národnosti a pětiletých věkových skupin v roce 1991

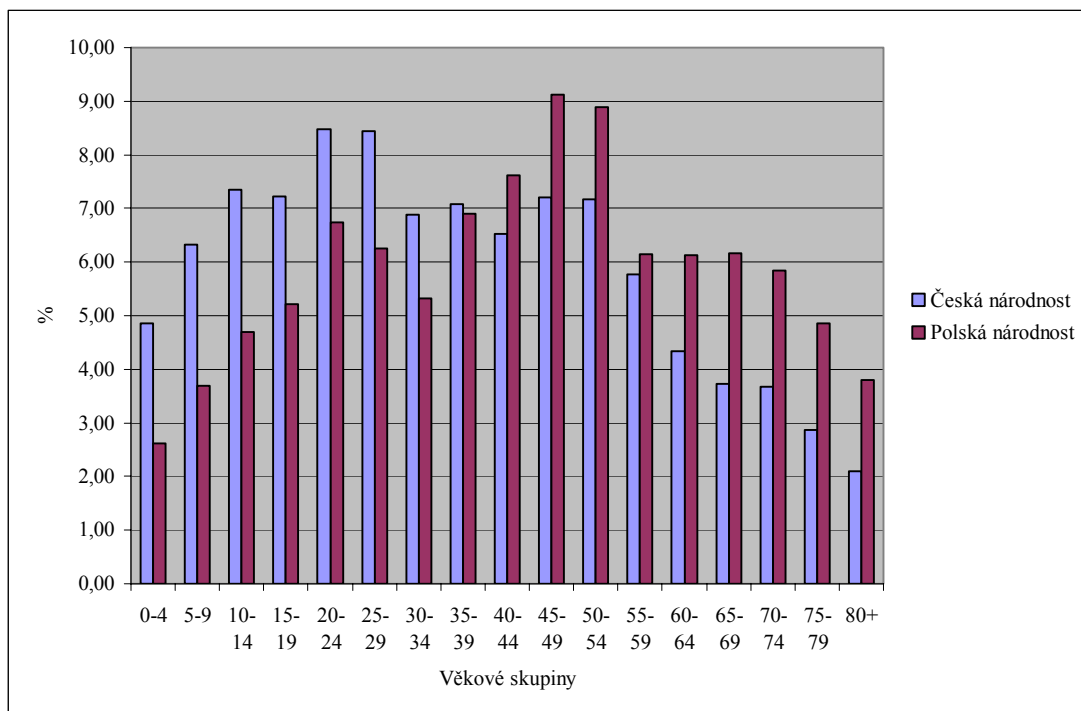

Podobná situace je i v okresech Karviná a Frýdek-Místek. I zde je patrná odlišnost polské národnosti od české. I zde je u české národnosti patrný nižší věkový průměr (viz Graf 4 a Graf 5) to nejen u mužů, ale i u žen (Graf 6 až Graf 9).

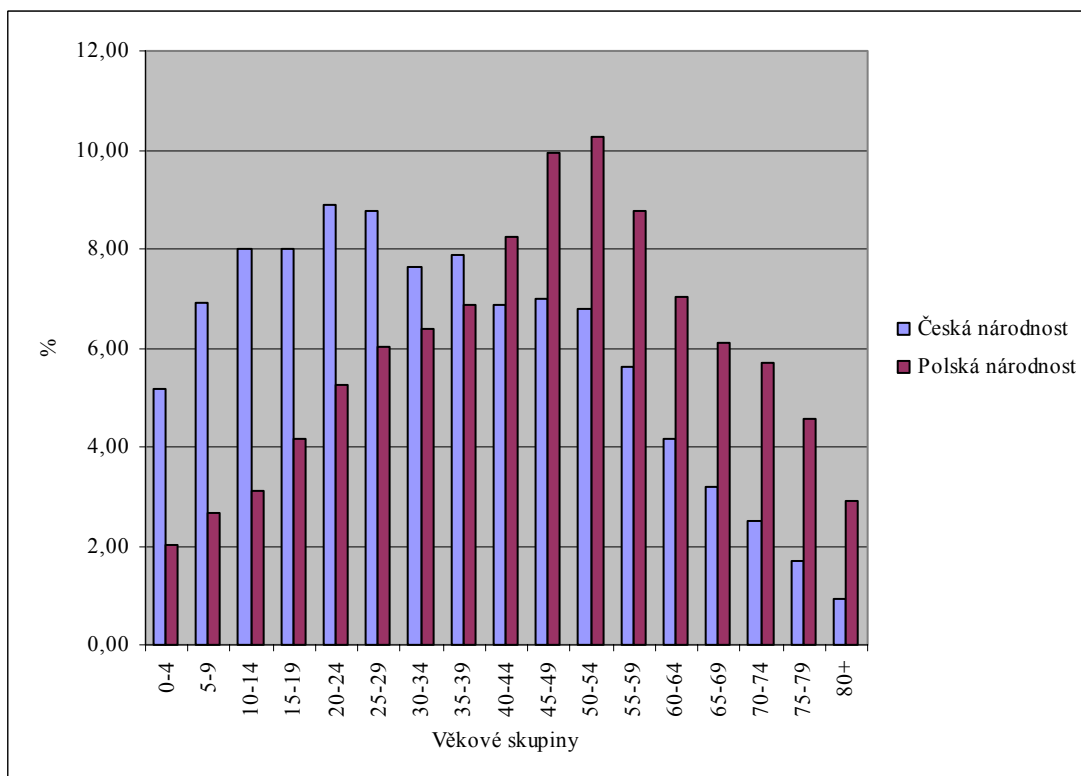
Graf 4: Obyvatelstvo celkově podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Karviná k 1.3.2001

Graf 5: Obyvatelstvo celkově podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Frýdek-Místek k 1.3.2001

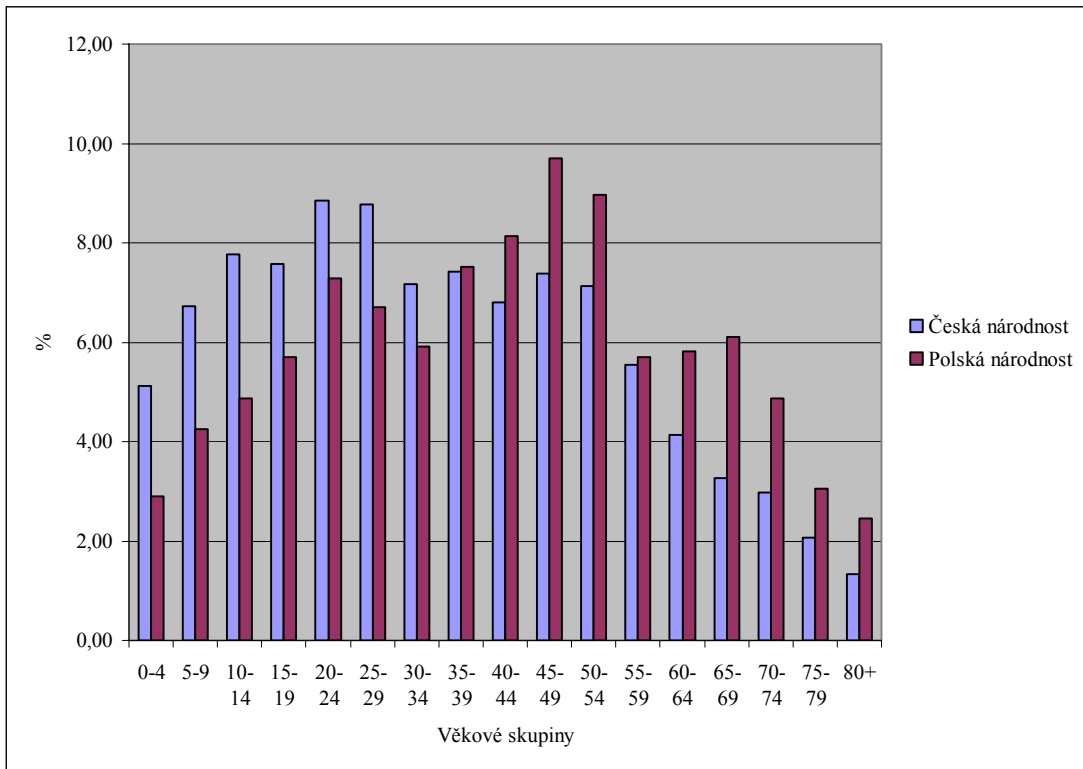

Graf 6: Muži podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Karviná k 1.3.2001

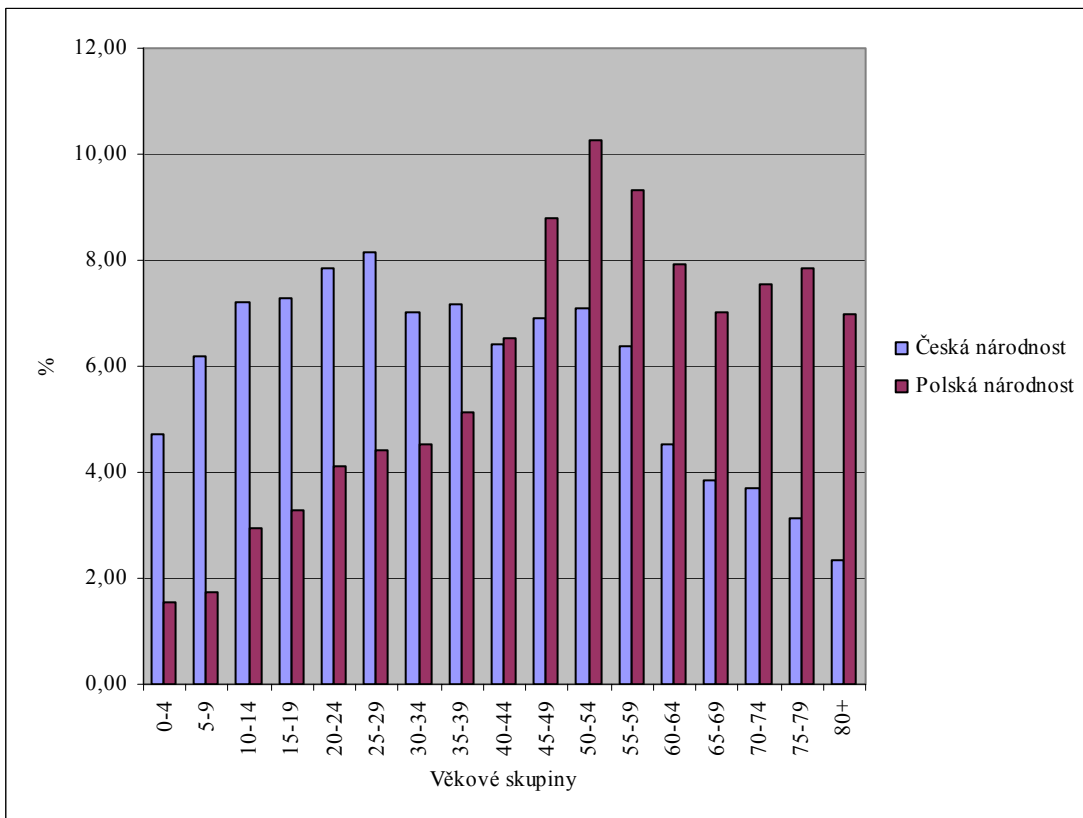

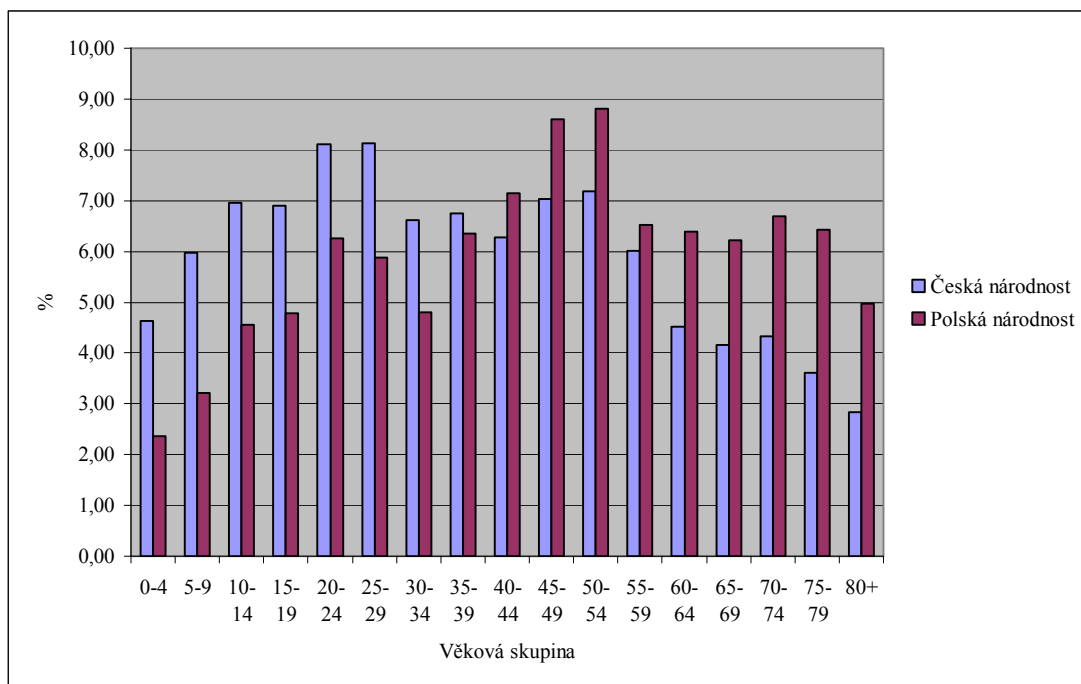
Graf 7: Muži podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Frýdek-Místek k 1.3.2001

Graf 8: Ženy podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Karviná k 1.3.2001

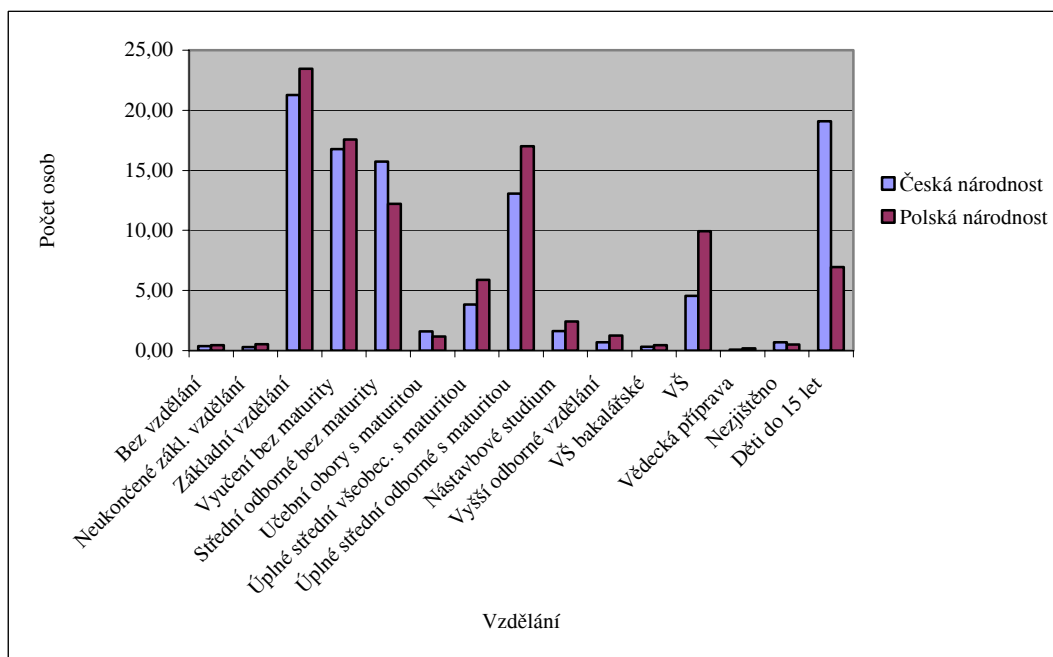

Graf 9: Ženy podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Frýdek-Místek k 1.3.2001

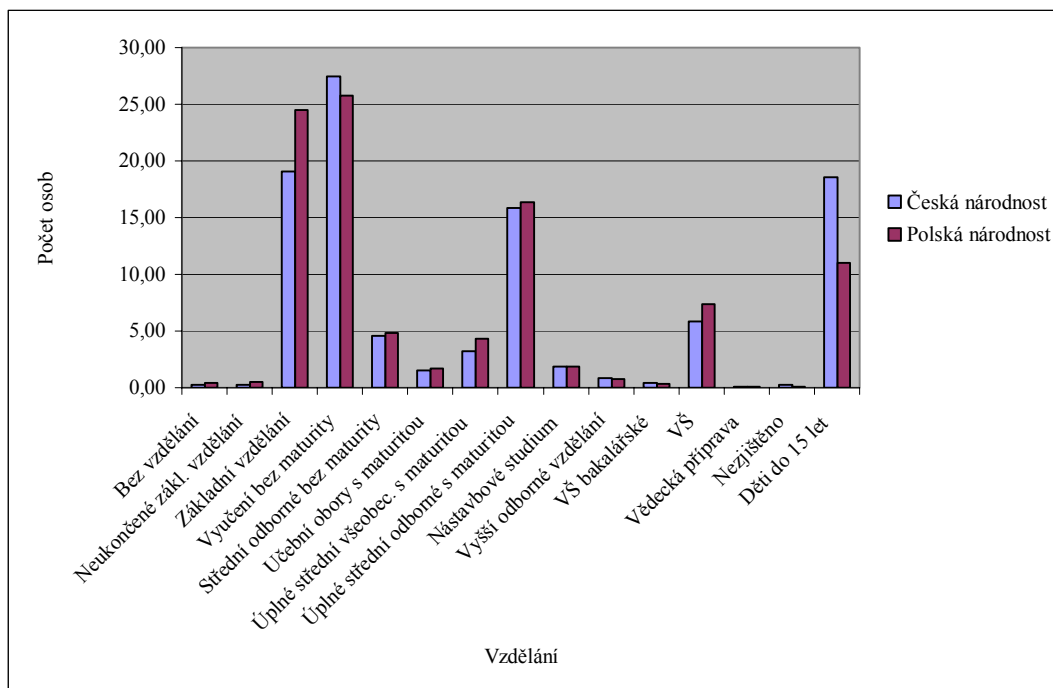

4.3. STRUKTURA PODLE NÁRODNOSTI A DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ

Graf 10: Obyvatelstvo podle národnosti a podle nejvyššího ukončeného vzdělání v okrese Karviná k 1.3.2001

Graf 11: Obyvatelstvo podle národnosti a podle nejvyššího ukončeného vzdělání v okrese Frýdek-Místek k 1.3.2001

Z obou grafů, které vyjadřují rozdělení obyvatelstva podle národnosti a nejvyššího ukončeného vzdělání je patrné, že situace v okresech Karviná a Frýdek-Místek je dosti rozdílná. V každém z obou okresů má polská nebo česká národnost převahu v jiné kategorii. Společná je výrazná převaha polské národnosti ve vysokoškolském vzdělání.

Z Grafu 10 je patrné, že v okrese Karviná má polská národnost výraznou převahu v základním vzdělání (rozdíl 2,21 %), úplném středním odborném s maturitou (rozdíl o 3,95 %) a výraznou ve vysokoškolském vzdělání (vyšší o 5,4 %). Naopak u české národnosti je mírná převaha osob se středoškolským vzděláním bez maturity (rozdíl činí 3,5 %). Nejmarkantnější rozdíl je u dětí do 15 let, zde dosahuje rozdíl 12,15 %.

V okrese Frýdek-Místek je situace zcela jiná, jak ukazuje Graf 11. Polská národnost má značnou převahu v základním vzdělání (o 5,4 %), mírnou v úplném středním s maturitou (rozdíl činí 1,07 %) a vysokoškolském vzdělání (rozdíl 1,58 %). Naopak u české národnosti je mírná převaha u osob s vyučením bez maturity (vyšší o 1,66 %). Velmi výrazný rozdíl se dá vypočítat v podílu dětí do 15 let, kdy u české národnosti je tento podíl 18,54 %, zatímco u polské jen 11,01 %.

5. POLSKÁ MENŠINA NA ÚZEMÍ ČR - ANALÝZA FAKTŮ S DŮRAZEM NA PROSTOROVÉ ASPEKTY

5.1 ČESKO-POLSKÁ HRANICE A NÁRODNOSTNÍ POLITIKA (NA VLÁDNÍ ÚROVNI)

Otázka polské menšiny byla vždy prvořadým bodem česko-polských vztahů. Historie polské minority je velice úzce spjata s vývojem vztahů mezi Polskem a tehdejším Československem. Na území Těšínska, kde je dodnes největší koncentrace Poláků v České republice, žili až do rozpadu Rakouska-Uherska vedle sebe Češi, Poláci, Němci a Židé v relativní shodě. Jelikož ke konci předminulého století vrcholil proces formování novodobých národů, začalo vědomí historické příslušnosti sehrávat svou roli. Těšínsko je územím, kde vedly staré obchodní cesty a později i dopravní komunikace. To je jeden z důvodů, proč se stalo územím mocenských zájmů.

Rok 1920 lze označit v historii polské menšiny za zlomový. Toto dosud kompaktní území bylo po více než dvouletém sporu na základě rozhodnutí dohodových mocností rozděleno mezi dva nově vzniklé státy.

5.1.1 Vývoj Těšínska do konce první světové války

Ke konci 9. století patřila oblast Těšínska pod vládu Velkomoravské říše, v 10. století se dostala do vlivu českých Přemyslovců. S krátkými výjimkami bylo Těšínsko v 11. století součástí polského státu, konkrétně opolského knížectví a spadalo pod vládu Piastovců. Nedlouho po smrti Vladislava se oddělilo. Od této doby lze Těšínsko považovat za samostatné, jelikož Piastovec Měško přijal titul těšínského vévody. Tímto krokem vymezil a legalizoval dědictví a založil těšínskou linii Piastovců.

Koncem 13. století se ale těšínská větev Piastovců politicky přiklonila k českým Přemyslovcům (fakticky se dostali do lenní závislosti). Příčinu tohoto kroku můžeme spatřit ve skutečnosti, že polská knížata dělila svá území podle počtu potomků, což

vedlo k naprosté roztržitosti území a tím k oslabení moci. Od této doby se možné sledovat více než 600 let trvající náležitost Těšínska k zemím českým. Tento moment byl v historii velice podstatný, neboť na něj Češi poukazovali při dělení Těšínska.

Po vyměření posledního potomka těšínských Piastovců v roce 1653 připadlo Těšínsko Habsburkům a ti toto území spravovali až do konce první světové války. Po smrti posledního mužského potomka Habsburků a nastoupení Marie Terezie byly pruským králem zpochybněny její nároky. Právě pruský král Fridrich II. si činil nároky na průmyslové a bohaté Slezsko. V roce 1742 získalo Prusko Vratislavským mírem celé Dolní Slezsko a část Horního Slezska. Tímto byla v podstatě vymezena dnešní hranice českého státu. To neplatilo pro Těšínsko, které bylo později rozděleno mezi Československo a Polsko.

Již v dobách Marie Terezie bylo Slezsko velmi bohatou oblastí. Hlavním oborem činnosti zde bylo lesní hospodářství, hutnictví, významná byla také textilní výroba. To se ale změnilo po zavedení železnice. Byla to jednak Severní dráha, Košicko-bohumínská dráha a také Báňská dráha. Zlepšení dopravní situace způsobilo prudký rozvoj ostravsko-karvinských dolů a hutního průmyslu. Zvýšení produkce s sebou neslo ale nedostatek pracovních sil. Tento nedostatek byl kompenzován přílivem dělníků z nedaleké Haliče. Většinou pocházeli ze slabších sociálních vrstev. V té době přišlo téměř 60 tisíc Poláků. Ve své podstatě nešlo o cizince, jelikož se stěhovali v rámci jednoho státu.

Národnostní situace na Těšínsku byla značně komplikovaná. Jak již bylo zmíněno, byla to oblast, kde vedle sebe žili Češi, Poláci a Němci. Ačkoli Němců bylo početně méně, museli Češi i Poláci čelit germanizačním snahám Němců, především jejich snaze prosadit němčinu jako úřední jazyk. S narůstajícím množstvím Poláků začíná od poloviny 19. století polonizace území. Na té se podílí především Poláci z Haliče. U Čechů i Poláků sílí národní uvědomění, s tím související snahy o prosazování politických i jazykových práv. Spojuje je ale vzájemný boj proti německému útlaku.

Velkou změnu v dané situaci přinesla první světová válka. Napětí mezi skupinami obyvatel se prohlubovalo a do konfliktu mezi tábory se zapojovalo neustále víc místních obyvatel. Bylo jen otázkou času, kdy vyvstane otázka budoucí státní příslušnosti Těšínska, která vzhledem k jeho charakteru a poloze nebyla

jednoduchá. Situace se vyhroutil až na konci války, kdy už bylo jasné, že Rakousko-uherská monarchie spěje k porážce.

Němci požadovali spojení celého rakouského Slezska (tedy Těšínsko a Opavsko) s německy mluvícími oblastmi Čech, Moravy a Haliče do jedné provincie Sudetenland. Ta by zůstala součástí Rakouska.

Češi důsledně trvali na historické příslušnosti Těšínska k českým zemím a požadovali jeho připojení. Nárokovali jej také z ekonomických potřeb nově vzniklého státu. Nacházela se zde mj. uhelná pánev, Košicko-bohumínská dráha a strategický Jablunkovský průsmyk.

Poláci argumentovali etnickou příslušností většiny obyvatel Těšínska, která byla v 19. století nesporná. Dalším argumentem pro připojení k Polsku byl průběh národního obrození, na kterém se z převážné části podíleli právě Poláci.

5.1.2 Těšínsko v letech 1918-1920

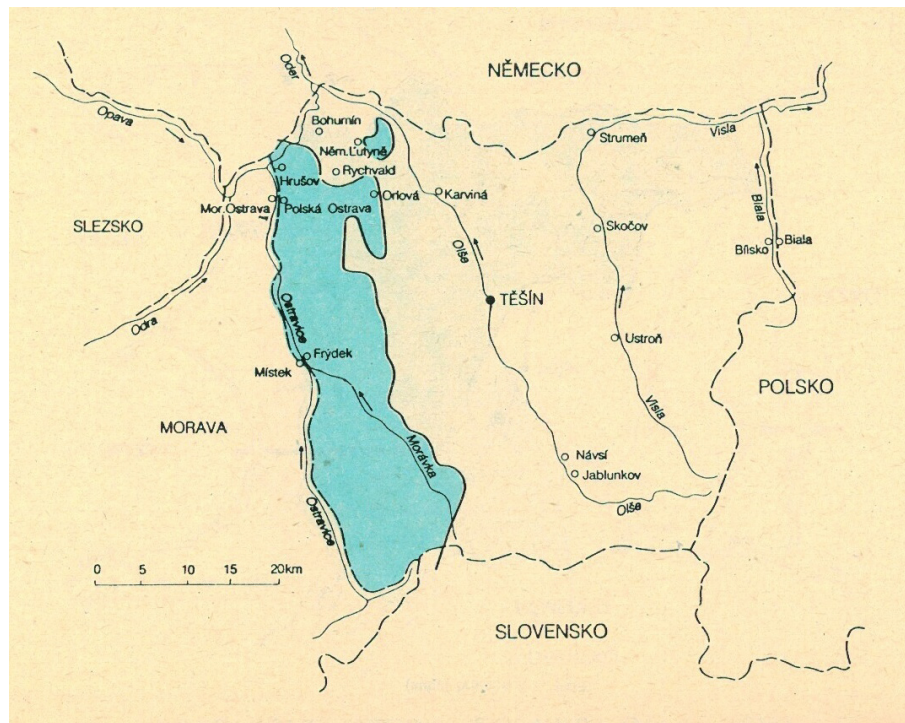
Po rozpadu Rakouska-Uherska nikdo nepředpokládal, že se situace kolem Těšínska stane tak ožehavým tématem s řadou specifik. Jedním z hlavních problémů se ukázalo být to, že nešlo o vymezování hranic s poraženým státem, ale státem novým, který byl navíc podporován dohodovými mocnostmi. Hlavní část sporu se stala střední část Těšínska, ve které se nacházela nejen Košicko-bohumínská dráha, ale také bohatý uhelný revír, Třinecké železárny. Hranice českého státu byly vždy vymezovány na historickém principu. Proto jakýkoli, byť jen malý ústupek, by mohl znamenat precedens. Naproti tomu Poláci poukazovali na etnickou příslušnost této oblasti a žádali připojení k Polsku.

Sled následujících událostí je pro přehlednost uveden jen v bodech:

- Říjen 1918 - vznikají dva prozatímní správní orgány: polská Národní rada Těšínského knížectví (Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego - RNKC, také Rada Narodowa - RN) a český Zemský národní výbor pro Slezsko (ZNV). Oba orgány vykonávaly faktickou moc na části území Těšínska.

- 5. listopad 1918 - uzavřena prozatímní dohoda, která rozdělovala sféry vlivu jak RNKC a také ZNV (viz. Obr. 1). Jelikož dohoda v podstatě fungovala na etnickém principu, připadla většina území pod správu RNKC (včetně košicko-bohumínské dráhy a části uhelného revíru). Zatímco polská vláda dohodu schválila, československá vláda ji nikdy neschválila, pouze tolerovala jako prozatímní

Obr. 1: Historické území Těšínska do r. 1920

———— demarkační čára podle dohody mezi ZNV a RN ze dne 5. listopadu 1918

Zdroj: Nástin dějin Těšínska

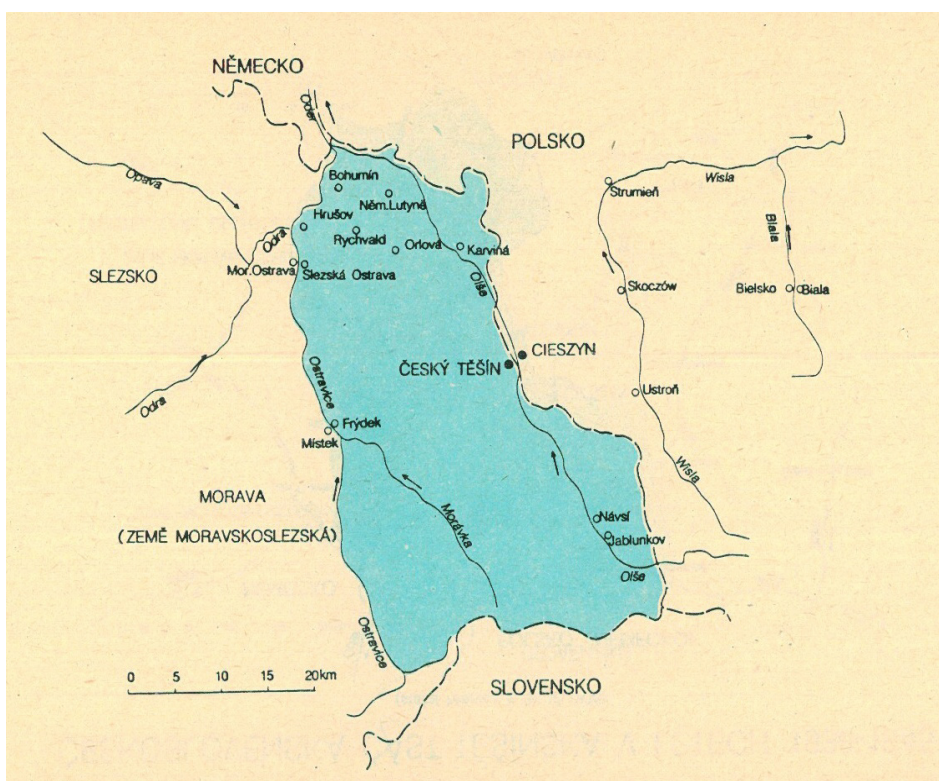
- 23. - 30. ledna 1919 - zásahem československého vojska na Těšínsku byla porušena listopadová dohoda
- 3. února 1919 - v Paříži bylo uzavřeno příměří mezi Polskem a Československem, čs. vojsko bylo staženo na novou demarkační linii (ta probíhala zhruba v polovině sporného území).
- červenec 1919 - spor se dostává ke Spojenecké radě, kde je projednán. Jelikož byl výsledek jednání několikrát pozměněn, byla v Krakově zřízena komise, na které byly projednány požadavky obou stran. Česká strana požadovala košicko-bohumínskou dráhu a uhelný revír. Argumentem

pro tento požadavek byla potřeba uhlí pro průmyslové Československo a důležitost dráhy pro spojení se Slovenskem. Polská strana ale strategicky trvala na plebiscitu, protože si byla vědoma faktu, že plebiscit by se konal v úzkém pásu podél košicko-bohumínské dráhy, kde byla značně silná pozice Poláků. Jelikož se strany nedokázaly dohodnout na konečném řešení, putoval požadavek plebiscitu až do Paříže.

- 12.září 1919 (27.září.1919)- Spojenecká rada vítězných mocností rozhodla o konání plebiscitu na území Těšínska..Podmínkou bylo sestavení plebiscitní komise a dohled dohodového vojska.
- 30. leden 1920 - příjezd Mezinárodní plebiscitní komise do Těšína.
- 19. května 1920 - plebiscitní komise zavádí na Těšínsku výjimečný stav z důvodu vyhrocení celé situace (boje, represe, bojkoty, výtržnosti). Přes všechny snahy se nakonec plebiscit nekonal
- 10. července 1920 - ministři zahraničních věcí Československa a Polska, Edvard Beneš a Władysław Grabski, se rozhodli upustit od plebiscitu a podrobit se rozhodnutí Spojenecké rady (Zahradnik in Kadłubiec, 1997).
- 28. července 1920 - velvyslanecká konference ve Spa v Belgii rozhodla, že Těšínsko bude rozděleno mezi Československo a Polsko (viz Obr. 2). Česká strana získala jak košicko-bohumínskou dráhu, tak uhelný revír (ale také Třinecké železářny a Jablunkovský průsmyk). Podmínkou však bylo poskytnutí uhlí Polsku. Město Těšín bylo rozděleno mezi obě strany. Rozhodnutí komise bylo přijato s rozpaky na obou stranách, jelikož se jednalo o jakýsi kompromis. Polská strana požadovala respektování etnické příslušnosti, česká historickou příslušnost území. Ani jedné straně tedy nebylo plně vyhověno. Konečné řešení přihlédlo k hospodářsko-politické situaci.

Obr 2: Těšínsko v letech 1920-1938

Zdroj: Nástin dějin Těšínska

5.1.3 Těšínsko v meziválečném období

Výrokem arbitráže ze dne 28. července 1920 se na Těšínsku objevil velký problém. Ta část obyvatelstva, která si přála připojení k Polsku, stála před rozhodnutím, zda se přizpůsobí novým poměrům nebo odejde. Tři původní místní národnosti se musely rozhodnout, na jakou cestu se vydají. Češi se dostali do nového, výsadního postavení, byli navíc podporováni novou státní mocí i místními spolky. Německá menšina sice ztratila své výsadní postavení, ale nadále zastávala pozice na úřadech, ve službách i průmyslu a měla početnou inteligenci (Zahradník in Kadłubiec, 1997). Polské obyvatelstvo sice bylo nejpočetnější, ale ekonomicky nejslabší. Většinou to byli dělníci a horníci, inteligence byla tvořena asi 500 učiteli, z ostatních to v roce 1929 byli 2 advokáti, 3 lékaři, několik soukromých úředníků, duchovních apod. (Borák in Gabal, 1999).

Co se týče početnosti Poláků na Těšínsku, údaje autorů jsou velmi nejednotné. Sčítání lidu v roce 1930 uvádí 100 000 Poláků žijících na Těšínsku (tehdejší okresy

Český Těšín, Fryštát a Frýdek). Polští historikové odhadují počet na 150 000, pracovníci Polského konzulátu v Ostravě na 200 000 a propaganda polského Ministerstva zahraničních věcí odhadují tento počet až na 250 000 (Borák in Gabal, 1999). Skutečný počet se mohl pohybovat v rozmezí 120-150 000 Poláků.

Přes všechna „negativa“ zajišťovala česká legislativa polské národnosti poměrně široké spektrum práv v oblasti kultury a osvěty. Aktivity Poláků sice musely čelit nepochopení a neochotě českých úředníků, asimilačním snahám a nedostatku financí, přesto byla jejich kulturní činnost na dobré úrovni. Je nutno podotknout, že z české strany se nejednalo o žádnou perzekuci, jak mnohdy tvrdila polská strana. Co se týče školství, i v této oblasti byla česká strana benevolentní. Na financování se vedle státu podílela také polská Matice školská a organizace z Polska.

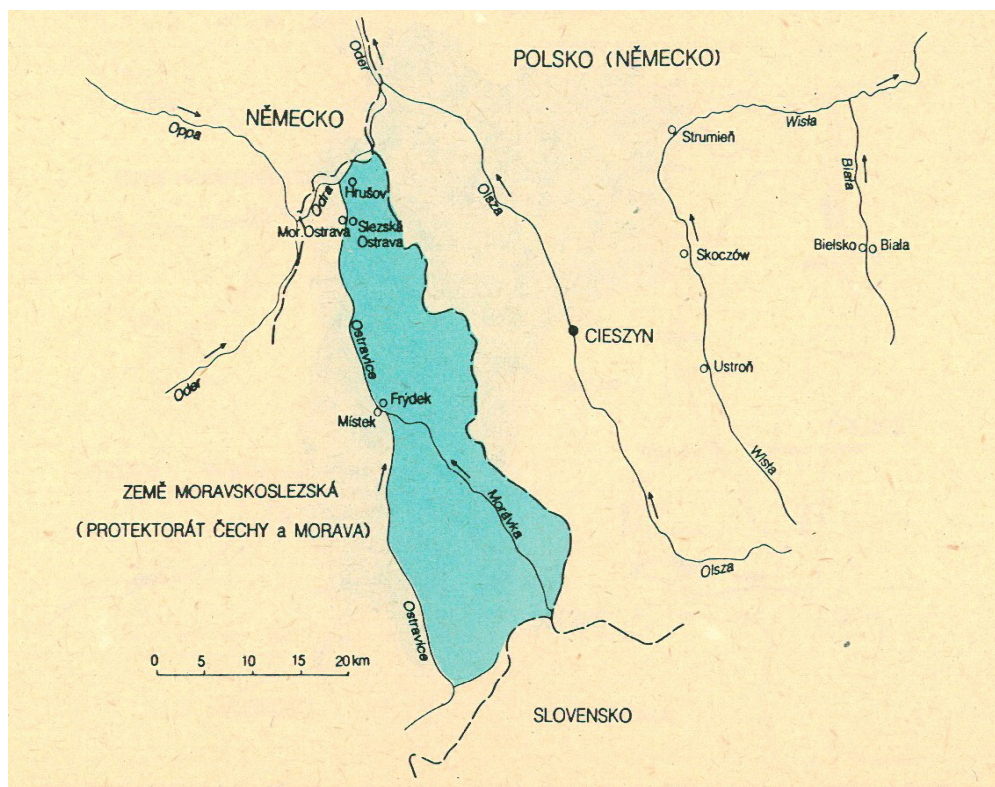
Počátkem 30. let začaly tehdejší relativně dobré vztahy mezi Československem a Polskem chladnout. Změna nastala po jmenování J. Becka ministrem zahraničí. V roce 1932 žádal o plné uznání autonomie Poláků žijících na českém území. Bylo tedy logické, že vztahy obou zemí se ještě zhoršily. K vyostření vztahů došlo v roce 1934 po podepsání polsko-německé smlouvy o neútočení. Již v tomto roce začaly na území Těšínska snahy o připojení k Polsku. V praxi měl tyto myšlenky uskutečnit L. Malhomme, polský generální konzul v Moravské Ostravě dosazený J. Beckem. Uzavření smlouvy mezi Československem a SSSR chladné vztahy s Polskem ještě prohloubilo. Obě smlouvy vyvolaly v Polsku vlnu protičeskoslovenských nálad a právě polská menšina v Československu měla sloužit jako argument pro připojení Těšínska k Polsku.

Obrat v dané situace přinesl rok 1938. Polsko se postavilo na stranu Německa a začalo si klást požadavky. Požadavek č. 1 zněl jednoduše - autonomie polské menšiny. Poláci také požadovali stejná práva a úpravy, jaké náležely Němcům. Pod tlakem mnichovských událostí přijala československá vláda ultimátum polské vlády a počátkem října 1938 postoupila Polsku značnou část historického území Těšínska (Borák in Gabal, 1999).

Zábor Těšínska probíhal od 1. do 10. října. Jednalo se o sporné území z let 1918-1920 (viz Obr. 3), tedy o území velkého hospodářského významu s uhelnou pánví a velmi strategickou polohou. Tento bod historie je „jádem sporu“ mezi Čechy a Poláky žijícími na Těšínsku. S. Zahradnik in Kadłubiec (1997) uvádí, že většina českých a část polských historiků vidí připojení Těšínska jako jednoznačnou polskou

okupaci provedenou navíc v součinnosti s hitlerovským Německem a polskou vládou jako fašistickou. Polského ministra zahraničí J. Becka pak tyto historikové označují za Hitlerova spojence. Naproti tomu většina polských historiků vidí v obsazení Těšínska hlavně odčinění nespravedlivého rozdělení země v roce 1920 Spojeneckou radou.

Obr. 3: Československá část Těšínska v roce 1938 (hranice k 31.12.1938)

Zdroj: Nástin dějin Těšínska

Na obsazeném území se ihned začaly uskutečňovat jisté změny. Úředním jazykem se stala polština, protipolsky založení Češi i Němci se museli vystěhovat. Ačkoli Poláci přivítali připojení Těšínska k Polsku s nadšením, začaly se projevovat vlny nespokojenosti. Zhoršila se ekonomická situace v regionu, koruna byla vůči zlotému silně podhodnocena, klíčové funkce byly obsazovány Poláky z vnitrozemí Polska atd.

Polský zábor Těšínska však netrval ani rok, protože počátkem války bylo toto území přičleněno k Německu.

5.1.4 Období německé okupace (1939 - 1945)

Období německé okupace představovalo pro celé Těšínsko jednu z nejčernějších a nejbolestivějších etap v historii. Německá správa provedla sloučení okresů Fryštát a Těšín a přičlenila ho přímo k německé říši společně s obvodem Katovice. Pro říši měla tato oblast značný strategický i hospodářský význam.

Režim nacistů počítal s rychlou germanizací území, proto byl ostře perzekučně zaměřen proti místním obyvatelům, především ale Polákům. Ti byli zbaveni majetku, odváděli 15% válečnou daň, byli omezováni v řadě základních občanských práv, ale také posíláni do koncentračních táborů, věznění, popravováni nebo deportováni. Postavení Čechů bylo o něco lepší, ale ani oni neměli národní práva. Rozdílný přístup Němců k místnímu obyvatelstvu vyžadoval dobrou znalost národnostního složení. V prosince 1939 se konal soupis obyvatelstva, tzv. Fingerabdruck neboli otisk prstu. Jelikož zde ale existovala možnost přihlásit se k slezské národnosti, značná část obyvatelstva ji využila (přihlásilo se k ní okolo 40 % obyvatelstva). Lidé se slezskou národností pak byli považováni za Němce, nikoli Poláky. Soupis měl sloužit jako podklad k udělování německého občanství prostřednictvím tzv. Volklisty. Jelikož byl ale o udělování malý zájem, nátlakem na místní obyvatelstvo se tento stav začal postupně měnit. Lidé si uvědomovali jistou výhodnost volklisty, zároveň si však byli vědomi možného odvodu do německé armády (wehrmacht). Obyvatelé bez volklisty často žili v bídě a byli vystaveni obrovskému teroru ze strany Němců. Tato situace nejvíce postihla Poláky, kteří, stejně jako Židé, byli pod ztřeštěným německým zákonodárstvím.

Chování a tlak okupantů záhy vyvolal reakci místních obyvatel v podobě odboje. Prameny uvádějí, že počínání Němců byla odpověď na sílící odbojové hnutí. Český odboj byl mnohem slabší než polský. Ten vyvíjel mimořádně aktivní činnost opírající se o široce rozvětvenou základnu. Nejaktivněji se projevovaly skupiny v podhůří Beskyd. Spolupráce obou odbojů téměř neexistovala, protože polský odboj nebojoval za svobodu Československa, ale za osvobození Těšínska. Češi naopak počítali s přičleněním Těšínska zpět k Československu.

5.1.5 Situace po 2. světové válce

Konec války a osvobození od německé okupace znamenaly návrat Těšínska zpět do obnoveného Československa. Přestože začaly některé spolky vystupovat z ilegality a ujímat se moci v mnoha obcích a řada národnostně uvědomělých Poláků si přála přiřčení Těšínska k Polsku, na diplomatické úrovni byla dohodnuta obnova předmnichovské státní hranice. Extrémní řešení této situace bylo odvráceno zásahem z Moskvy, která v roce 1947 dopomohla k uzavření Smlouvy o přátelství a vzájemné pomoci mezi ČSR a Polskem.

Podpisem smlouvy však nebyla vyřešena otázka českých repatriantů vyhoštěných v roce 1938 a také otázka odsunu asi 6 000 „polských okupantů“, tedy Poláků, kteří přišli na Těšínsko v době polského záboru. Ožehavým problémem se stali tzv. volklistáři, kteří z existenčních důvodů přijali německé občanství. Mnozí z těchto lidí se po válce přihlásili k národnosti české z důvodu usnadnění navrácení československého občanství, i když se často jednalo o Poláky.

Předmětem mnoha sporů se stala obnova polského školství, kulturní činnost a navrácení majetku zabaveného Němci. Do celé situace se vložili čelní představitelé KSČ, kteří si svou vstřícností přiklonili na svou stranu značnou část polského obyvatelstva. V dalších letech však byly jejich návrhy striktně odmítnuty. Poláci totiž žádali nejen obnovení a rozšíření menšinového statutu z doby před válkou, ale také přednostní právo autochtonů na práci v regionu (Borák in Gabal, 1999).

Přelom 40. a 50. let s sebou přinesl postupnou obnovu polského školství, vzniklo družstvo Jednota-Jedność, vycházely deníky *Głos Ludu* a *Zwrot*, svou činnost také zahájilo vysílání polské sekce Čs. rozhlasu a Polská scéna Těšínského divadla.

Ne příliš citlivým krokem byla reforma státní správy v roce 1960. Tehdy došlo ke zrušení politického okresu Český Těšín a k rozdělení mezi okresy Karviná a Frýdek-Místek. Okres s největší koncentrací polského obyvatelstva byl zrušen a rozdělen.

Práva menšiny zajišťovaly dvě nově vzniklé organizace - Polský kulturně-osvětový svaz (PZKO) a Sdružení polské mládeže (SMP), které byly později sloučeny v jedinou (více v kapitole 5.4.1). Umožněna byla jen kulturní a osvětová činnost. Veškeré politické ambice organizace rodící se na počátku 60. let byly zmařeny invazí vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968. Až do roku 1989 byla veškerá činnost polské menšiny kontrolována a cenzurována KSČ.

5.1.6 Vývoj po roce 1989 a aktuální problémy menšiny

Změna režimu a návrat k demokracii vedly k obnově činnosti řady spolků a ke vzniku mnoha dalších. Od roku 1995 je zastřešuje výkonný orgán Kongresu Poláků Rada Poláků. Tento proces se však neobešel bez řady potíží a sporů. Nejožehavějším bylo financování spolků a návrat zabaveného majetku jak soukromých osob, tak místních organizací.

Při sčítání lidu v roce 2001 se k polské národnosti přihlásilo 51 968 obyvatel, což je 0,5 % obyvatel ČR, což je nejméně od roku 1921.

Problematika polské menšiny na Těšínsku velmi silně zasahuje do česko-polských vztahů mezi. V Polsku je situace na Těšínsku velmi pečlivě sledována a případné konflikty jsou předmětem diplomatických intervencí, jako např. při omezení dotací pro polskou menšinu nebo navrácení majetku polským organizacím.

O aktuálních problémech je pojednáno v jednotlivých kapitolách, proto jsou shrnuty jen v bodech:

- nevyřešené a sporné body historie, zejména období 1918-1920 a 1938-1939, návrat zabaveného majetku
- zákony České republiky - podle názorů polské menšiny jsou příliš obecné a málo konkrétní, výklad je tedy až příliš závislý na vůli správních orgánů (změnu by mohla přinést Charta vydaná příslušníky menšin - viz. Literatura)
- národnostní školství
- diskriminace
- malý pohraniční styk (tato otázka je po vstupu do EU víceméně neaktuální, vymizí po vstupu do Schengenského prostoru)
- financování organizací

5.2 EUROREGIONY

Euroregiony jsou funkční územní celky v příhraničních oblastech sousedních států (Český statistický úřad, 2007). Začaly vznikat počátkem 50. let minulého století jako jeden z klíčových pilířů přeshraniční spolupráce v Evropě, a to na základě vzájemné dohody dvou nebo více regionů partnerských zemí. V České republice začaly první euroregiony vznikat počátkem 90. let. Hlavním cílem euroregionů je podpora zájmů měst a obcí na obou stranách hranice, zlepšení životních podmínek v oblastech sociálních, kulturních i hospodářských, ale i zlepšení infrastruktury. Díky jejich činnosti dochází v hraničních oblastech k odstraňování nevýhody periferní polohy a k udržování dobrých susedských vztahů.

Projekt Zahrada dvou břehů

Tento zajímavý projekt byl vybrán jako ukázka toho, jak může vypadat zdařilá přeshraniční spolupráce dvou měst. Zahrada dvou břehů je projekt měst Českého Těšína a Cieszyna v součinnosti Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński. Právě díky spolupráci zmíněného euroregionu byly na realizaci projektu poskytnuty dotace z Evropské unie prostřednictvím programu Interreg IIIA. Projekt byl doporučen 2.3.2006 v rámci Priority 2 - Rozvoj místní společnosti v přeshraniční oblasti, Opatření 2.1 - Rozvoj cestovního ruchu.

Jelikož spolupráce měst trvá již 17 let, rozhodli se jejich představitelé i pro společnou investici. Města proto připravila projekt, na němž se kromě specialistů podíleli také samotní občané měst. Hlavním cílem celého projektu je spojit tato dvě města, udělat tedy z hraniční řeky Olzy spojnicí, nikoli dělicí linii. Celé území zahrnující projekt Zahrada dvou břehů je rozděleno na tři části, z nichž každá má mít svou dominantu a svou lávku. V první - historicko-industriální části - má dojít k revitalizaci sadů a ke stavbě budovy Avion na místech bývalé kavárny Avion, která byla zničena při německé okupaci a propojení s protilehlou částí za řekou Olzou. Druhá část - kulturně-společenská - zahrnuje část mezi stávajícími dvěma mosty. Do této oblasti má být zasazen most, tzv. Evropský most navržený francouzským architektem. Most má spojovat obě náměstí, takže při pohledu z letadla se bude zdát, že se jedná o jedno město, nikoli o dvě. Třetí část má mít rekreačně-sportovní charakter, dojde také

k revitalizaci parku a stadionu a vybudování lávky na místech, kde za dob Rakouska-Uherska stával most.

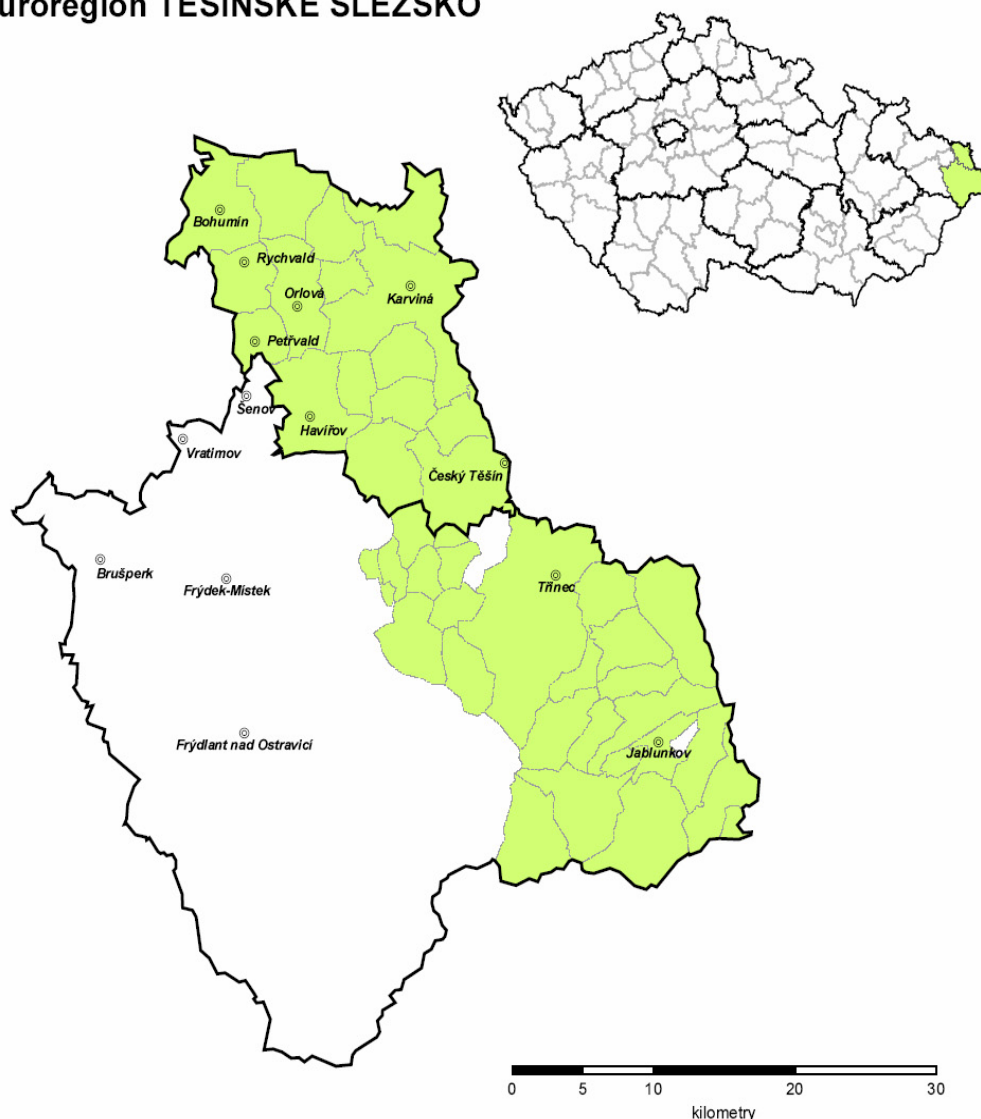
Realizace projektu bude probíhat ve třech etapách, a to až do roku 2015. Z celkových nákladů 1 950 000,- Kč byla v rámci projektu Interreg IIIA poskytnuta dotace ve výši 1 462 500,- Kč.

Foto 1: Projekt Zahrada dvou břehů - Těš se Těšínem

Euroregion TĚŠÍNSKÉ SLEZSKO

Seznam obcí tvořících euroregion v roce 2004

v okrese Frýdek - Místek

511633 Bocanovice
 511935 Bukovec
 598062 Bystřice
 511951 Dolní Lomná
 552607 Dolní Tošanovice
 598160 Hnojník
 511986 Horní Lomná
 552631 Horní Tošanovice
 512176 Hrádek
 598232 Hřčava
 598259 Jablunkov
 507237 Komorní Lhotka
 507458 Košařiska
 507547 Milíkov

598453 Mosty u Jablunkova
 554014 Návsí
 507091 Nýdek
 512028 Písek
 552640 Řeka
 552658 Smilovice
 552674 Střítež
 552623 Třanovice
 598810 Třinec
 552615 Vělopolí
 554928 Vendryně

v okrese Karviná

598925 Albrechtice
 599051 Bohumín

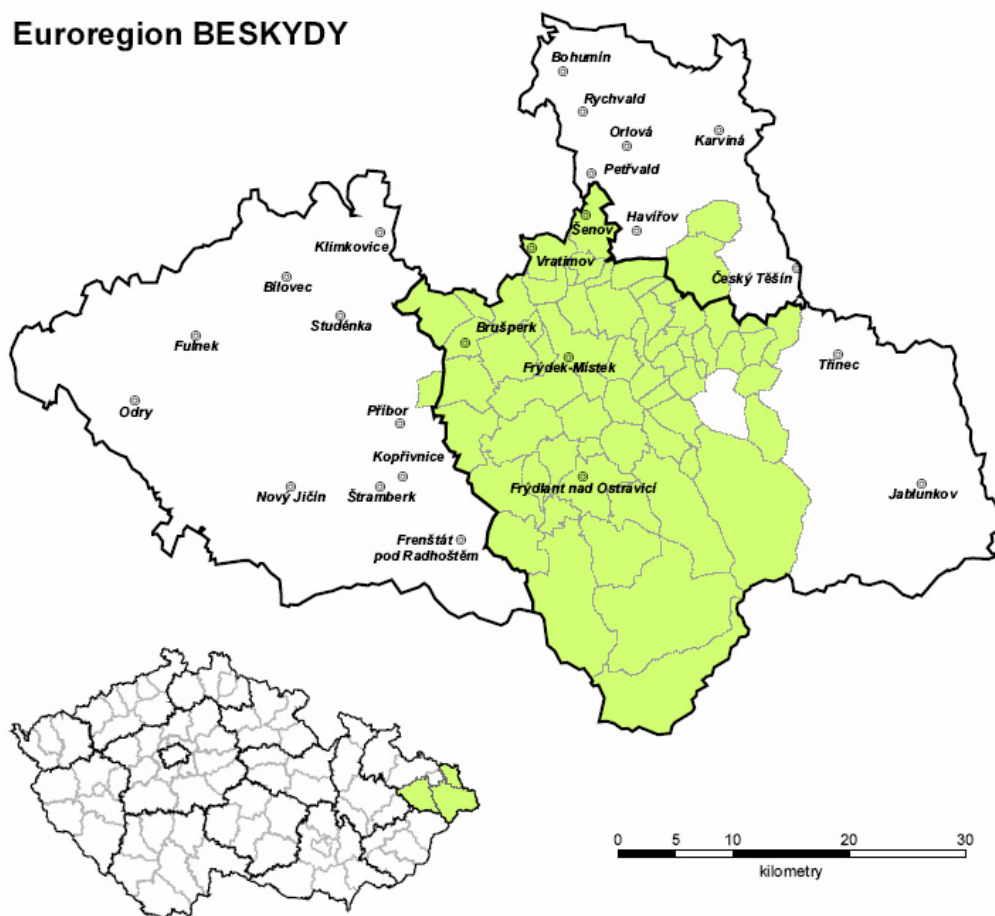
598933 Český Těšín
 598941 Dětmarovice
 598968 Dolní Lutyně
 568864 Doubrava
 555088 Havířov
 552739 Horní Suchá
 555291 Chotěbuz
 598917 Karviná
 599069 Orlová
 599077 Petrovice u Karviné
 599085 Petřvald
 599107 Rychvald
 599140 Stonava
 599158 Těrlicko

Vybrané ukazatele euroregionu Těšínské Slezsko v roce 2005

	TĚŠÍNSKÉ SLEZSKO	okres:	
		Frýdek - Místek	Karviná
Počet obcí	41	25	16
Podíl z celkového počtu obcí v okrese [%]	x	32,47	100,00
Počet měst	9	2	7
Počet katastrů	87	37	50
Počet částí obce	90	37	53
Katastrální plocha [km ²] ¹	763,21	415,99	347,23
Podíl z celk. výměry okresu [%] ¹	x	32,68	100,00
Počet bydlících obyvatel k 31.12.	352 588	77 646	274 942
Podíl z celkového počtu obyvatel v okrese [%]	x	34,17	100,00

Zdroj: Český statistický úřad

Euroregion BESKYDY

Seznam obcí tvořících euroregion v roce 2004

v okrese Frýdek - Místek			598348	Krmelín	598739	Stará Ves nad Ondřejnicí
598011	Baška	598356	Kunčice pod Ondřejníkem	598747	Staré Hamry	
598020	Bílá	598364	Lhotka	552551	Staré Město	
598038	Brušperk	598399	Lučina	552569	Staříč	
598046	Bruzovice	552593	Malenovice	552674	Střítež	
598071	Čeladná	512184	Metylovice	569631	Sviadnov	
598089	Dobrá	598445	Morávka	598798	Šenov	
552542	Dobratice	552526	Nižní Lhoty	552623	Třanovice	
598101	Dolní Domaslavice	552518	Nošovice	598836	Václavovice	
552607	Dolní Tošanovice	598542	Ostravice	552615	Vélepolí	
598135	Fryčovice	598551	Palkovice	552488	Vojkovice	
598003	Frýdek-Místek	598569	Paskov	598879	Vratimov	
598143	Frýdlant nad Ostravicí	552500	Pazderná	552682	Vyšní Lhoty	
598160	Hnojník	568813	Pražmo	552691	Žabeň	
598178	Horní Bludovice	507181	Pržno	568163	Žermanice	
512192	Horní Domaslavice	552577	Pstruží			
552631	Horní Tošanovice	549665	Raškovice	v okrese Karviná		
598691	Hukvaldy	556971	Ropice	598925	Albrechtice	
507423	Janovice	552640	Řeka	599158	Těrlicko	
598275	Kaňovice	568830	Řepiště	v okrese Nový Jičín		
507237	Komorní Lhotka	598674	Sedliště	568643	Kateřinice	
598321	Kozlovice	552658	Smilovice			
549673	Krásná	568791	Soběšovice			

Vybrané ukazatele euroregionu Beskydy v roce 2005

	BESKYDY	okres:	
		Frýdek - Místek	Karviná
Počet obcí	63	60	2
Podíl z celkového počtu obcí v okrese [%]	x	77,92	12,50
Počet měst	5	5	0
Počet katastrů	90	85	4
Počet částí obce	85	80	4
Katastrální plocha [km ²] ¹	971,65	928,79	37,34
Podíl z celk. výměry okresu [%] ¹	x	72,98	10,75
Počet bydlících obyvatel k 31.12.	164 190	155 480	8 103
Podíl z celkového počtu obyvatel v okrese [%]	x	68,41	2,95
Obyvatelstvo ve věku 15-64 let	114 213	108 050	5 749
Podíl ob. ve věku 15-64 let na celk. počtu ob. daného reg. [%]	69,56	69,49	70,95

Zdroj: Český statistický úřad

5.3 NÁRODNOSTNÍ ŠKOLSTVÍ

Polské národnostní školství má oporu nejen v zákonech České republiky, ale také v mezinárodních dokumentech. Přestože si zakládá na své tradici, dochází v posledních letech k uzavírání škol z důvodu nedostatečné naplněnosti a tím neplnění limitů stanovených Ministerstvem školství a mládeže.

Dle Listiny základních práv a svobod, hlavy třetí, článku 25, je příslušníkům národnostních menšin, kteří trvale a dlouhodobě žijí na území České republiky, zaručeno za podmínek stanovených zákonem právo na vzdělání v jejich mateřském jazyce. V rámci školského systému České republiky existují mateřské, základní a střední školy s polským vyučovacím jazykem.

Výuka v mateřštině patří k základním předpokladům národního rozvoje (Sokolová, 1987). Mezi znalosti, které školy s polským vyučovacím jazykem poskytují, patří také ovládnutí českého jazyka jako předpokladu rovnoprávného uplatnění absolventů na trhu práce. Národnostní školství tedy plní dvě funkce současně: jednak zabezpečuje osvojení znalostí a vědomostí v takovém rozsahu, jako školy české a zároveň děti učí o kultuře, historii a tradicích dané národnosti.

Vzdělávání polské národnostní menšiny tvoří nedílnou součást školství i v Moravskoslezské kraji. Všechna školská zařízení s polským vyučovacím jazykem jsou soustředěna do dvou okresů, a to Karviné a Frýdku-Místku, jelikož je zde největší koncentrace obyvatel polské národnosti.

5.3.1 Vývoj školství po druhé světové válce

V oblastech osídlených polskou národnostní menšinou začal po druhé světové válce intenzivní proces obnovy polského školství. Jelikož bylo šest let polské školství nesvobodné, šlo o otázku prioritní. Kromě poničených budov, knih a dalšího majetku byla aktuální také otázka učitelů, jejichž počet během války dramaticky klesl - přes 150 místních polských učitelů se ocitlo v koncentračních táborech a vězeních, odkud se jich 119 již nikdy nevrátilo (Siwek, 2001).

Důležitou roli v obnově polského školství sehrálo Towarzystwo Nauczycieli Polskich (TPN) - Společnost polských učitelů. Ta zahájila činnost v roce 1945, kdy se tohoto úkolu zhostila skupina učitelů z řad předválečného Spolku polských učitelů v Československu. V popředí zájmu svazu stálo dodržování stejných sociálních práv, jaká příslušela českým učitelům, zajišťování dostatečného množství polských učebnic a didaktických pomůcek, zvyšování odbornosti učitelů nebo vydávání časopisů. Dále také kulturní a osvětová činnost mezi učiteli (Kadłubiec, 1997).

Změny v polském školství po roce 1948

Změny se dotkly jak škol mateřských a základních, tak škol středních. V roce 1948 bylo uvedeno do provozu 40 mateřských škol. Ve školním roce 1949/1950 působilo v okrese Český Těšín 24 mateřských škol se 749 žáky, v okrese Karviná 21 škol s 897 žáky (Kadłubiec, 1997). V okrese Ostrava byly zřízeny 2 MŠ s 59 žáky. Dohromady šlo tedy o 47 škol s celkovým počtem 1753 žáci. 50. léta znamenala pro mateřské školy období růstu, počet mateřských škol se zvýšil na 64 školek s 2112 dětmi. Již od 60. let tento počet však klesá.

Příčiny poklesu dětí v mateřských školách můžeme hledat v nižším přirozeném přírůstku obyvatelstva, zhoršování věkové skladby, podceňování významu předškolní výchovy ze strany rodičů, ale také v asimilaci polského obyvatelstva a růstu smíšených manželství. Od 70. let dochází k opětovnému nárůstu počtu polských dětí v MŠ. Z ekonomických důvodů se začínají zakládat polská oddělení u českých mateřských škol (Kadłubiec, 1997).

V období let 1948-1980 bylo na území Těšínska nově otevřeno 6 polských ZŠ, které většinou respektovaly síť škol před válkou. Již ve školním roce 1948/1949 probíhala v okresech Český Těšín a Karviná výuka v 86 polských obecních školách s 763 žáky (Kadłubiec, 1997). Bylo otevřeno 16 škol, které doposud zřízeny nebyly nebo byly přechodně zrušeny.

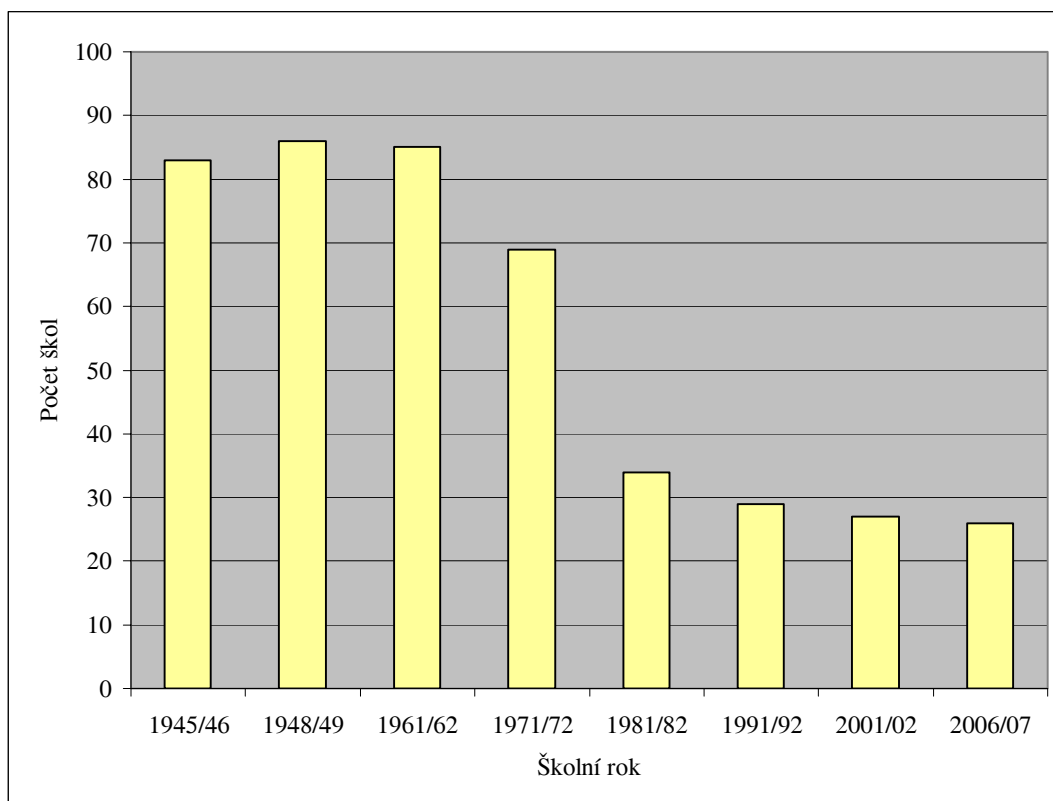
Polské základní školství mělo od roku 1961 lineární tendenci, kdy s počtem žáků rostl i počet škol. Tento trend měl zcela opačný průběh v letech 1969-1972, kdy z důvodu poklesu žáků klesal počet oddělení na školách. V období 1960-1989 bylo zavřeno celkem 58 ZŠ. Období nejvýraznějšího rušení bylo mezi lety 1960-1975. Hlavním důvodem byla bezpochyby usnesení vlády, která mj. přikazovala likvidaci

škol prvního stupně, ale také již zmiňovaný pokles natality v 60. letech, růst smíšených manželství atd.

Již před rokem 1960 se zformovala síť středních škol s polským vyučovacím jazykem. Poté byly provedeny jen nepatrné změny, jako např. zřízení polské třídy dvouleté ekonomické školy v Českém Těšíně, dívčí školy v Třinci nebo zemědělské školy v Jablunkově. Ty existovaly jen krátce, zhruba do poloviny 70. let. V této době došlo k zrušení několika polských oddělení u mnoha škol, což mělo za následek omezení možnosti absolventů polských ZŠ pokračovat ve studiu ve svém mateřském jazyce. Tento vývoj ovšem nijak neovlivnil absolventy základních škol v pokračování studia v polštině, právě naopak. Již od roku 1969 je zaznamenán nárůst počtu studentů na 3. stupni vzdělávání.

Vývoj počtu ZŠ v okrese Karviná a části okresu Frýdek-Místek (Zaolží) je možné zhodnotit v následujícím grafu.

Graf 12: Vývoj počtu ZŠ na Zaolží v letech 1945-2007

5.3.2 Polské školství ve školním roce 2006/2007

Mateřské školy s polským vyučovacím jazykem v okresech Frýdek-Místek a Karviná ve školním roce 2006/2007

okres Frýdek-Místek:

Bukovec
Bystřice nad Olší
Dolní Líštná
Dolní Lomná
Hnojník
Hrádek
Jablunkov
Košariska
Milíkov
Mosty u Jablunkova
Návsí
Nebory
Nýdek
Oldřichovice
Písek
Ropice
Třinec (3x)
Vendryně

okres Karviná:

Albrechtice
Český Těšín (4x)
Dolní Lutyně
Haviřov(2x)
Horní Suchá
Horní Těrlicko
Karviná (2x)
Orlová-Lutyně
Stonava

Základní školy s polským vyučovacím jazykem v okresech Frýdek-Místek a Karviná
ve školním roce 2006/2007

Základní školy 1-5

okres Frýdek-Místek

Bukovec
Dolní Lomná
Hrádek
Košariska
Milíkov
Návsí
Oldřichovice
Ropice

okres Karviná

Albrechtice
Český Těšín
Orlová-Lutyně
Stonava
Horní Těrlicko

Základní školy 1-9

okres Frýdek-Místek

Bystřice nad Olší
Hnojník
Jablunkov
Mosty u Jablunkova
Třinec (2x)
Vendryně

okres Karviná

Český Těšín
Dolní Lutyně
Havířov
Horní Suchá
Karviná-Fryštát

Tab. 2: Počty žáků v 1.-5. třídě ZŠ v okrese Karviná ve školním roce 2006/2007

<i>Základní škola</i>	I	II	III	IV	V					<i>třídy</i>	Suma
Albrechtice 11	2	1	7	10	3					2	23
Český Těšín-Svibice 20	9	3	4	6	8					3	30
Orlová-Lutyň, Lutyňská 400	2	3	4	2	4					1	15
Stonava Holkovice 326	4	2	2	3	5					2	16
Těrlicko, Pionýrů 1/243	3	5	3	7	3					2	21
Celkem :	20	14	20	28	23					10	105

Zdroj: Pedagogické centrum pro polské národnostní vzdělávání

Tab. 3: Počty žáků v 1.-5. třídě ZŠ v okrese Frýdek-Místek ve školním roce 2006/2007

<i>Základní škola</i>	I	II	III	IV	V					<i>třídy</i>	Suma
Bukovec 66	7	3	4	10	7					2	31
Dolní Lomná 70	5	1	6	5	0					2	17
Hrádek 77	4	1	8	8	3					2	24
Košariska	2	2	2	1	2					1	9
Návší, Pod výtopnou 190	2	2	8	7	0					2	19
Oldřichovice 210	3	3	4	4	7					2	²¹
Ropice 146	7	3	5	1	4					2	²⁰
Milíkov	5	4	5	7	4					2	²⁵
Celkem:	35	19	42	43	27					15	166

Zdroj: Pedagogické centrum pro polské národnostní vzdělávání

Tab. 4: Počty žáků v 1.-9. třídě ZŠ v okrese Karviná ve školním roce 2006/2007

Základní škola	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	<i>třídy</i>	Suma
Český Těšín, Havlíčkova 13	27	25	41	14	23	40	30	37	33	14	270
Dolní Lutyně, Kopernikova	1	1	3	2	1	12	10	9	10	5	49
Haviřov-Bludovice, Selská 14	6	4	5	7	8	10	12	16	10	6	78
Horní Suchá 407	5	9	8	6	4	10	5	12	12	6	71
Karviná Fryštát, Dr. Olszaka.156	17	17	14	16	21	15	19	26	22	9	167
CELKEM:	56	57	70	45	57	87	76	100	86	40	634

Zdroj: Pedagogické centrum pro polské národnostní vzdělávání

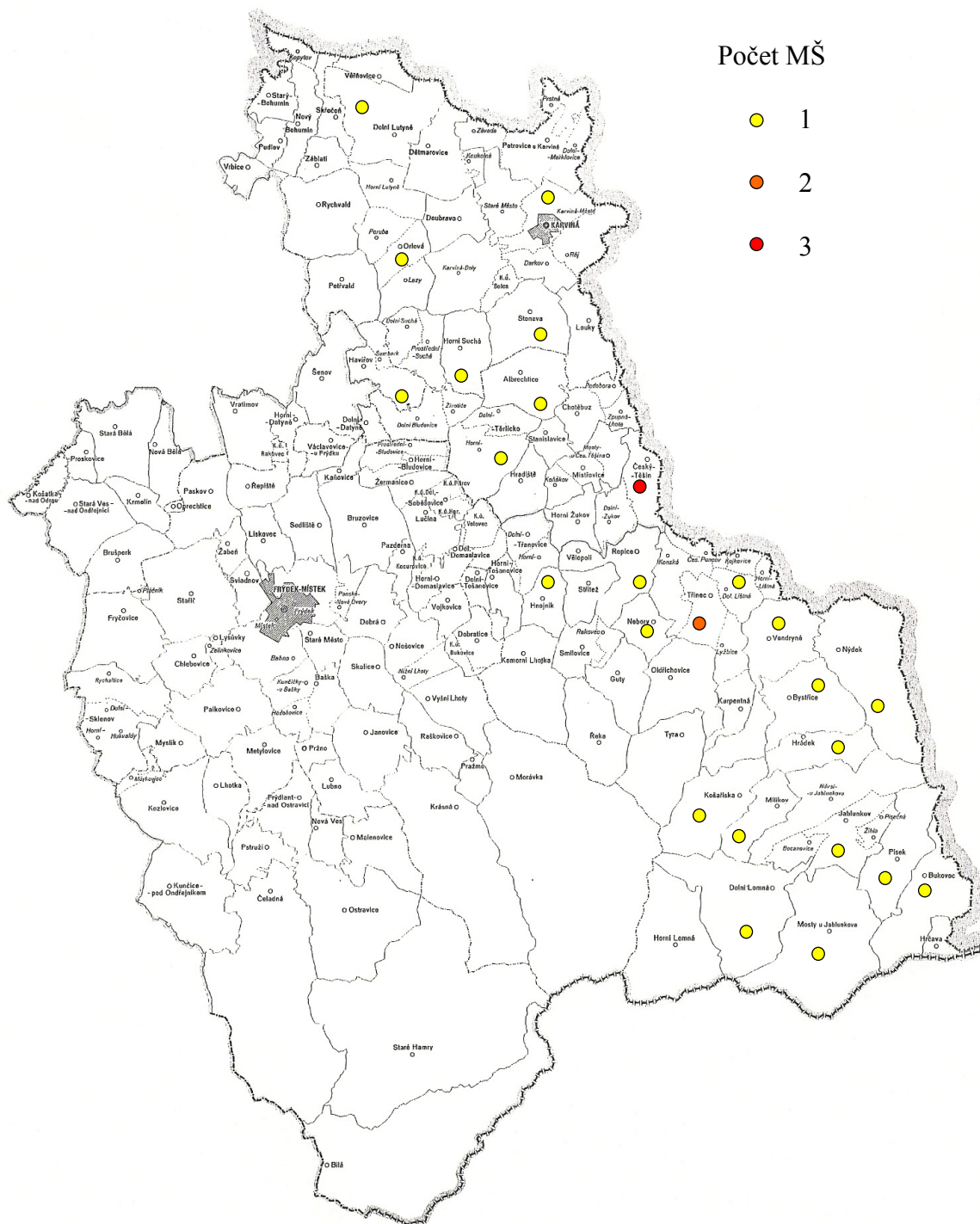
Tab. 5: Počty žáků v 1.-9. třídě ZŠ v okrese Frýdek-Místek ve školním roce 2006/2007

Základní škola	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	<i>třídy</i>	Suma
Třinec I, Nádražní 10	12	12	5	10	9	19	33	17	23	9	140
Třinec VI, Kopernikova 696	7	5	13	10	10	0	23	13	16	7	97
Bystřice 366	17	11	8	15	18	25	24	38	31	11	187
Hnojník 6	7	7	4	7	9	11	13	9	12	7	79
Jablunkov, Bezručova 190	16	11	12	19	20	30	32	41	47	13	228
Mosty u Jablunkova 750	7	4	3	6	3	9	11	9	5	6	57
Vendryně234	7	13	5	14	9	14	10	14	16	8	102
Celkem:	73	63	50	81	78	108	146	141	150	61	890

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	<i>třídy</i>	Suma
Celkem ZŠ ok. Karviná	76	71	90	73	80	87	76	100	86	50	739
Celkem ZŠ ok. Frýdek-Místek	108	82	92	70	105	108	146	141	150	76	1056
ZŠ Celkem	184	153	182	143	185	195	222	241	236	126	1795

Zdroj: Pedagogické centrum pro polské národnostní vzdělávání

Mapa 1: Mateřské školy v okresech Karviná a Frýdek-Místek ve školním roce 2006/2007

Střední školy s polským vyučovacím jazykem v okrese Karviná ve školním roce 2006/2007

Gymnázium Český Těšín

Obchodní akademie Český Těšín

Gymnázium Karviná (pobočka Gymnázia Český Těšín)

Střední průmyslová škola Karviná

Střední zdravotnická škola Karviná

Tab. 6: .Počty žáků v 1.-4.ročníku na SŠ v okrese Karviná ve školním roce 2006/2007

<i>Střední školy</i>	<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>	<i>IV</i>	<i>třídy</i>	Suma
Gymnázium Český Těšín	89	89	98	83	12	359
Gymnázium Karviná	19	19	24	18	4	80
Střední průmyslová škola-Karviná.	10	9	6	5	*	30
Obchodní akademie Č.Těšín.	26	27	31	29	4	113
Střední zdravotnická škola-Karviná	14	16	12	11	*	53
Celkem:	158	160	171	146		635

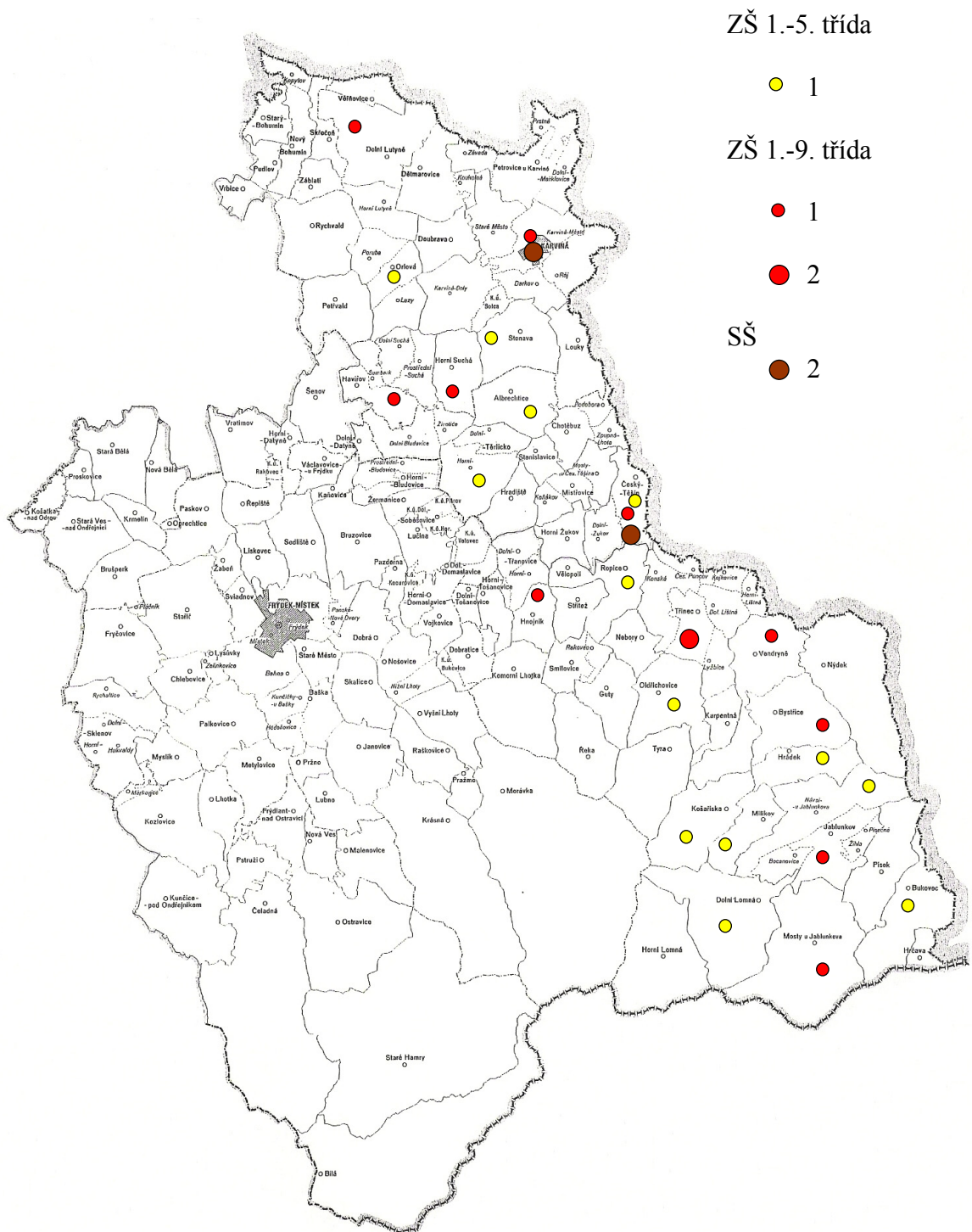
x – třídy smíšené

Zdroj: Pedagogické centrum pro polské národnostní vzdělávání

Kromě Gymnázia v Českém Těšíně a jeho pobočky v Karviné se jedná o třídy s polským vyučovacím jazykem, v případě Střední průmyslové školy v Karviné, Střední zdravotnické školy v Karviné a Střední zemědělské školy v Českém Těšíně se jedná o třídy smíšené.

Gymnázium Český Těšín s polským vyučovacím jazykem je tedy jediná škola, kde celá výuka probíhá v polštině. Neznamena to ale, že by žáci neměli i hodiny češtiny. Jejich počet je přibližně stejný, jako je počet hodin jazyka polského. Z češtiny mohou skládat i maturitní zkoušku.

Mapa 2: Základní a střední školy v okresech Karviná a Frýdek-Místek ve školním roce 2006/2007

5.3.3 Problémy polského školství

Národnostní školství patří k jednomu z nejožehavějších témat v nárocích polské menšiny. Sřtětávají se zde dva pohledy - na jedné straně Poláků, kteří se opírají o svá práva zakotvená nejenom v Ústavě České republiky nebo Evropské chartě regionálních či menšinových jazyků, na straně druhé státního aparátu (ať už Ministerstva školství či mládeže, kraje nebo obcí), který se odvolává na existující vyhlášky a limity.

Názory na národnostní školství se u Poláků a Čechů velmi významně odlišují. Jedním z faktorů, které tento názor ovlivňují, je jazyk, ve kterém byli tito lidé vzděláváni. Poláci jsou nejčastěji vzděláváni ve svém mateřském jazyce nebo na školách s kombinací polštiny a češtiny. Platí, že čím vyšší stupeň školy, tím méně žáků se vzdělává ve své mateřtině. To je mnohdy podmíněno obavou, že by děti mohly mít potíže v dalším vzdělávání nebo v práci.

Výklad školského zákona se dnes setkává s řadou kritických ohlasů z řad zástupců národnostního školství. Jedním z problémů, na který tito zástupci upozorňují, jsou např. nevyhovující limity pro průměrnou naplněnost tříd ve školách s polským vyučovacím jazykem.. V současné době dochází ke snižování počtu žáků v jednotlivých třídách, což nutí tyto školy žádat MŠMT o udělení výjimek ze školského zákona. Počty žáků na základních, ale i středních školách jsou nižší, než upravuje zákon. Tento trend je patrný již od poloviny 90. let ve všech školách.

S tím souvisí i rozmístění školských zařízení. V posledních letech dochází k integraci malotřídek pro malý počet žáků nebo k jejich následnému rušení. Tento fakt je pro žáky většinou přítěží, jelikož musejí do jiné polské školy dojíždět na nemalé vzdálenosti.

Druhým patrným problémem jsou nepřehledná pravidla financování menšinových škol v obcích, kdy obce projevují malou vstřícnost vůči požadavkům menšinových škol. Provoz těchto škol zatěžuje rozpočet obcí, které poté vyvíjejí tlak na omezování nebo rušení těchto škol. Zavírání škol s polským vyučovacím jazykem, které jsou často zařízeními střediskového typu, tzn. dojíždí do nich studenti z okolních vesnic, vede k nemožnosti vzdělání příslušníků národnostních menšin v jejich mateřském jazyce.

Z dalších otázek je to např. absence dlouhodobé koncepce existence a rozvoje polského školství nebo nejasné kompetence a zodpovědnost za polské národnostní školství. (Dokument Vlády České republiky - Informace o některých problémech vybraných národnostních menšin, 2005)

5.3.4 Pedagogické centrum pro polské národnostní školství v Českém Těšíně

Otázkou národnostního školství se v České republice věnuje také několik sdružení a spolků, ale hlavně Pedagogické centrum pro polské národnostní vzdělávání. Jedná se o organizaci řízenou přímo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Centrum bylo založeno 1. 1. 1995.

Jeho činnost vychází z koncepce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků s cílem pomoci menšinovým školám i zařízením vyrovnat se s nároky autonomního postavení a umožnit státu koordinovat záměry státní vzdělávací politiky (Pedagogické centrum Český Těšín).

Hlavním cílem je zajišťování metodických školení, přednášek, konferencí, výstav nebo třeba prezentace učebnic a učebních pomůcek pro pedagogické pracovníky. Kromě jiného Pedagogické centrum poskytuje metodické poradenství pro učitele integrovaných žáků a tříd nebo logopedické poradenství.

Tato organizace rovněž vydává časopisy pro děti a mládež polské národnosti v ČR - jsou to Jutrzenka a Ogniwo. Ve spolupráci s MŠMT také zajišťuje odborné překlady, recenze a vydává učebnice pro školy s polským vyučovacím jazykem.

5.4 NÁRODNOSTNÍ KULTURA

Kulturní a osvětová činnost byla po dlouhou dobu pod taktovkou dvou organizací (PZKO a SPM), po roce 1989 však svou činnost obnovilo mnoho spolků a další postupem času vznikaly. Organizace jsou částečně dotovány Ministerstvem kultury a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

5.4.1 Organizace

Kongres Polaków w Republice Czeskiej - Kongres Poláků v České republice

Je občanské sdružení, které vykonává dva zásadní úkoly - koordinuje činnost organizací českých občanů polské národnosti, jež se v nich sdružují a zastupuje národnostní menšinu ve vztahu k majoritní společnosti, orgánům státní správy a samosprávy nebo sdělovacím prostředkům. Spektrum činnosti zahrnuje jak společenský, tak kulturní život Poláků žijících v ČR.

Zástupci Kongresu reprezentují polskou národnostní menšinu jak na úrovni obecních samospráv, tak v Radě pro národnosti vlády ČR a poradním orgánu MŠMT pro záležitosti národnostního školství (Poradní a pracovní orgány vlády pro národnostní menšiny). Účastní se i mezinárodních akcí - je členem poradního sboru Evropské unie, konkrétně Federativní evropské unie národnostních menšin.

Je to sdružení, které dbá o rozvoj zájmů polské národnostní menšiny v České republice. Jeho výkonný orgán, Rada Poláků, zastřešuje 27 polských organizací. Pro přehlednost uvádím názvy organizací v jejich originálním znění i v českém překladu v následující tabulce.

Tab. 6: Přehled organizací zastřených Radou Poláků v roce 2007

Harcerstwo Polskie w RC	Sdružení polských skautů v ČR
Klub Polski w Pradze	Polský klub v Praze
Koło Polskich Kombatantów	Organizace polských veteránů
Macierz Sokolna	Matice Školská
MK PZKO Karwina-Nowe Miasto	Místní organizace PZKO Karviná Nové Město
Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych	Polský svaz bývalých politických vězňů
Polski Związek Kulturalno – Oświatowy	Polský kulturně-osvětový svaz
Polskie Towarzystwo Medyczne	Polský klub lékařů
PTA „Ars Musica“	Polské umělecké sdružení ARS MUSICA
PTŚ Collegium Canticorum	Polský smíšený sbor COLLEGIUM CANTICORUM
PTTS „Beskid Śląski“	Polské turistické a sportovní sdružení Beskid Śląski
Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej	Sdružení polské mládeže
Stow. Osób Pracujących i Uczących się za Granicą	Sdružení osob pracujících a studujících v zahraničí
Stowarzyszenie Szkoła Polonijna w Pradze	Sdružení Škola Polonie v Praze
Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich	Sdružení polských novinářů
Stowarzyszenie Emerytów Polskich	Sdružení polských důchodců
Stowarzyszenie Przyjaciół Polskiej Książki	Sdružení polských přátel knihy
Stowarzyszenie Rodzina Katyńska	Sdružení Katyňská rodina
Towarzystwo Nauczycieli Polskich	Spolek polských učitelů
Zaolziańskie Towarzystwo Fotograficzne	Sdružení těšínských fotografů
Zrzeszenie Literatów Polskich	Sdružení polských literátů
ZŚM Przyjaźń	Přátelství
Klub „Polonus“ w Brnie	Klub Polonus v Brně
Towarzystwo Avion	Spolek Avion
Stowarzyszenie Kurier Praski	Sdružení Kurier Praski
Macierz Szkolna w Wędryni	Matice školská ve Vendryni

Zdroj: Kongres Poláků v ČR

Organizace nemá téměř žádné příjmy, je finančně podporována státem nebo sponzory. Vznikla v květnu roku 1990. V roce 2005 realizovala program, který se skládal ze 4 kulturních projektů - Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR, Perspektiva 21, Takoví jsme 2005 a 60. let novin Głos Ludu - vědecká konference. Součástí byly i dva vydavatelské programy - vydání publikace A. Waclawikové Starczyn dukat a vydávání novin Głos Ludu .

Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR

Centrum bylo zřízeno za účelem shromažďování, uchovávání a zpřístupňování archivních materiálů, dokumentů a jiných zdrojů, které mapují činnost polské menšiny v ČR. Dokumentační centrum se nevěnuje jen archivní činnosti, aktivně spolupracuje s dalšími organizacemi, které jsou sdruženy v Kongresu Poláků. Činnost se zaměřuje hlavně na pořádání výstav, seminářů, přednášek nebo konferencí.

V roce 2005 pořádalo Dokumentační centrum výstavy. Šlo např. o „Dawne dzienniki klasowe w zbiorach Ośrodka Dokumentacyjnego - zpřístupnění školních katalogů z Klubu penzionovaných učitelů, „Śpiwniki polskie wydane do 1939 r.“ - snaha přiblížit tradici zpěvu na Těšínsku, „Macierz Szkolna dawniej i dziś“ - konala se při příležitosti 120. výročí založení Matice školské. 1. 10. 2005 se konala konference doprovázená výstavou při příležitosti 60. výročí novin Głos Ludu.

Z celkových nákladů na realizaci projektu, které činily 448 714, 88 Kč se Ministerstvo kultury ČR podílelo dotací 280 000,- Kč. Organizace přispěla z vlastních zdrojů částkou 168 714,88 Kč.

Perspektiva 21

Projekt je svým zaměřením určen pro mládež polské národnostní menšiny. Cílem projektu je probudit v mladých lidech chuť ke společným aktivitám v různých kulturních nebo společenských odvětvích, jako jsou historie, divadlo, hudba, film, fotografie, Evropská unie atd.

Perspektiva 21 byl v roce 2005 organizován do 4 hlavních skupin. Novinářský klub zastřešuje 8 mladých redaktorů, kteří spolupracují s novinami Głos Ludu - zde vytvářejí rubriku Pudło a s časopisem Nasza Gazetka, který vydává Sdružení polských skautů v ČR. Divadelně-filmový klub spolupracuje s Těšínským divadlem, konkrétně při hře „Agáta hledá práci“. Členové se také účastnili tradičního kurzu v Košařiskách. Výsledky své práce pak měli možnost prezentovat v rámci Třineckého divadelního festivalu. Historický klub se věnuje také kultuře, etnologii, folklóru nebo vývoji jazyka. V rámci rozvíjející se spolupráce s Dokumentačním centrem uspořádal několik výstav - např. „Adam Mickiewicz - zycie i dzieło“, která se konala u příležitosti 150. výročí úmrtí polského básníka. Evropský klub vyslal v roce 2005 dva své zástupce na letní školu v Hannoveru. Byli to jediní zástupci České republiky a polské menšiny zároveň. Před tímto odjezdem se klub zabýval tvorbou materiálů pro letní školu, ve kterých měli

informovat ostatní účastníky o České republice a polské národnostní menšině v ČR. 15 členů se zúčastnilo Sletu polské mládeže v Poznani, která je pořádána pro mládež bydlící v jiných evropských státech než je Polsko. Perspektiva 21 se snaží vytvořit pátou skupinu - fotografický a výtvarný klub.

Projekt Perspektiva 21 byl v roce 2005 financován i Ministerstvem kultury, které z celkových nákladů 277 767,98 Kč přispělo částkou 170 000,- Kč.

Takoví jsme 2005

Jedná se o projekt, který je zaměřena na vytvoření možnosti kulturního vyžití občanů polské národnosti, především však Poláků na Těšínsku a komplexní prezentace jejich činnosti směrem k členům majoritní společnosti. Proto se Kongres Poláků snaží podporovat akce jako Zlot, Třinecké filmové léto, různá divadelní představení, folklórní soubory, ale i jednotlivce.

Takoví jsme je vlastně anketa, do které jsou nominovány ty nejlepší události, akce nebo počiny souborů či jednotlivců za daný rok. V roce 2005 byly zrušeny kategorie a nahrazeny nominací tzv. „10 nejlepších“, kteří se ucházeli o přízeň veřejnosti. Dohromady přišlo asi 2000 platných hlasů. Výsledky byly slavnostně vyhlášeny na galakonzertu v Těšínském divadle.

Z celkových nákladů na realizaci projektu, které činily 283 539,59 Kč se Ministerstvo kultury ČR podílelo dotací 140 000,- Kč, Město Český Těšín částkou 15 000,- Kč, vstupné a sponzorské dary činily 52 103,40 Kč.. Organizace přispěla z vlastních zdrojů částkou 76 436,19 Kč.

60. let Głos Ludu - vědecká konference

Při příležitosti významného jubilea se konala konference, která měla veřejnosti přiblížit působení tohoto polského obdeníku. Na konferenci vystoupili jak čeští, tak polští odborníci z řad sociologů, historiků nebo religionistů. Současně s konferencí probíhala pod záštitou Dokumentačního centra i výstava, která mapovala celou historii tohoto periodika.

Akce byla finančně podpořena i dotací Moravskoslezského kraje, který se na celkových nákladech 117 000,- Kč podílel částkou 64 000,- Kč.

Harcerstwo Polskie w RC (HPC) - Sdružení polských skautů v České republice

V návaznosti na své předchozí sdružení Harcerstwo Polskie w Czechosłowacji obnovuje svou činnost v roce 1990. HPC působí ve dvou okresech - Karviná a Frýdek-Místek. Jedná se o organizaci dětí a mládeže od 6 let, která se zabývá sportovní, turistickou a kulturní činností.

Vydává také dvoutýdeník „Nasza Gazetka“ (Naše noviny) a pořádá i různé akce a srazy, jako např. Skautský Zlot, Skautský beskydský rejd nebo Festival polské písničky.

Organizace je z velké části dotována MŠMT, v roce 2003 činila 1 550 000,- Kč.

Klub Polski w Pradze - Polský klub v Praze

Klub vznikl v roce 1885, avšak v roce 1940 byl zrušen vládou. Znovuzaložení je datováno v roce 1991. Polský klub sdružuje občany polské národnosti a lidi se zájmem o Polsko, zejména v okolí Prahy. Jeho činnost se zaměřuje na pořádání setkání, koncertů nebo pořádání výletů.

Macierz Szkolna w RC - Matice školská v ČR

V návaznosti na předválečné polské organizace Matice obnovila svou činnost v roce 1991. Jejich hlavním úkolem a cílem je pomoc a podpora polských škol a školských zařízení, svou podporu směřuje především zájmovým skupinám a kroužkům, ale i další kulturní činnost. V roce 1994 začala provozovat soukromou polskou mateřskou školu.

Polskie Towarzystwo Medyczne - Polský klub lékařů

Klub polských lékařů má za cíl integraci polského lékařství v ČR, vzájemné informování o novinkách v různých medicínských oblastech, pomoc při používání polské lékařské terminologie (Knihovnický portál, 2006).

Polskie Towarzystwo Artystyczne ARS MUSICA (AM) - Polské umělecké sdružení ARS MUSICA

Sdružení vzniklo v roce 1999 v Českém Těšíně. Členskou základnu tvoří především pedagogové, umělci a podnikatelé. Organizace si klade za cíl podporovat kulturu polské národnostní menšiny v ČR, obzvláště hudební, lidovou, divadelní, ale

také organizační a finanční zabezpečení uměleckých souborů, především ale mladých lidí.

AM také pořádá a organizuje festivaly a akce zaměřené na rozvoj hudby - Festival lidových kapel Těšínska, Přehlídka školních hudebních souborů, Festival dětské písně.

V rámci sdružení působí v současnosti 8 souborů - Studentský soubor Collegium Iuvenum (65 osob), Smíšený sbor Canticum Novum (55 osob), Komorní sbor Musicae Amantes (6 osob), Horalská kapela Zorómbek (15 osob), Horalská kapela Sómsiek (10 osob), Studentský soubor Szkapa (15 osob), Spolek soukromých osob Amici Cantionis Antiquae (8 osob), Vokální soubor Alaudae (40 osob).

Polskie Towarzystwo Śpiewacze COLLEGIUM CANTICORUM - Polský smíšený sbor COLLEGIUM CANTICORUM

Polský smíšený sbor Collegium Canticorum je jeden z nejznámějších uměleckých souborů na Těšínsku. Reprezentuje Poláky žijící v České republice, jejich nadšení pro kulturu a tradici. Členové jsou učitelé, ekonomové, lékaři, inženýři a také studenti.

Sbor vznikl v roce 1986 a již v době založení se stal reprezentačním spolkem PZKO, z něž pak ale vystoupil. Už za krátkou dobu své působnosti se sbor dostal na špici a začal vyhrávat různé ceny a ocenění nejen v Polsku, ale také v České republice. Z těch nejvýznamnějších je potřeba zmínit např. vítězství v mezinárodních soutěžích v r. 1990 v Jihlavě, v r. 1994 v Praze a v r. 2001 a 2004 v Olomouci. Sbor se také zúčastnil světových festivalů v Maďarsku, Walesu, Řecku nebo Švýcarsku.

Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej -Sdružení polské mládeže

Spolek byl založen 10. března 1947 souběžně s PZKO. Iniciátory založení SMP byli ti stejní lidé, jako v případě PZKO. Již v době svého vzniku byly ustanoveny komise - Rada tělesné výchovy, Hlavní rada skautingu, Pěvecké sdružení, Divadelní referát pro amatérské kroužky a kolektivy scénického umění a Klubovní referát pro skupiny, které vedou klubovou činnost. Později vznikli i další komise, např. loutkářská nebo akademická (vysokoškolská) sekce Jednota. Ihned po skončení druhé světové války byla nařízením komunistické vlády přerušována činnost tohoto sdružení.

V roce 1952 došlo ke sloučení s Českým svazem mládeže, což prakticky znamenalo likvidaci SMP. Tento krok byl motivován ideou socialistické společnosti a její ekonomiky, zároveň nebezpečím imperialismu ze západu. Zde je velice nutné podotknout, že SMP bylo pro sdružení 4 tehdejších mládežnických spolků (českého, slovenského, ukrajinského a polského). Organizace ale chtěla přesně vymezit podmínky a uchovat si jistou autonomii a specifičnost činnosti polské mládeže.

V roce 1968 se konal sjezd členů SMP. Druhý sjezd v roce 1970 byl vládou zakázán. V té době čítala členská základna již více než 5 000 osob sdružených v 56 skupinách.

Změny nastaly po únoru 1990, kdy se uskutečnil Ustavující sjezd členů SMP. Přední představitelé opomněli projednat otázku členské základny a do středu jejich zájmu se dostala otázka mládeže. S klesajícím zájmem o účast na akcích SMP klesal i jejich počet. Tím pádem se práce spolku v roce 1996 jevila pouze jako formální záležitost. Reaktivace činnosti proběhla až po sjezdu SMP v roce 2000, kdy skupina zapálených členů opět zvolila čelní představitele.

Polski Związek Kulturalno Oświatowy - Polský kulturně osvětový svaz

Název organizace zní: Polski Związek Kultralno-Oświatowy w Republice Czeskiej, v české verzi: Polský kulturně-osvětový svaz v České republice, společná zkratka: PZKO (www.pzko.cz)

Cílem PZKO je zachování etnické identity polské národní menšiny v České republice a Poláků žijících v ČR, všestranným rozvojem kultury a osvěty, navazující na tradice naší původní kultury a hodnoty polské kultury se současnou aktivní účastí na mnohokulturním vývoji ČR a Evropy (Stanovy PZKO).

PZKO vychází své činnosti z Ústavy České republiky, z mezinárodních norem přijatých vládou České republiky vymezujících lidská práva a ochranu práv národnostních menšin podle Rámcové konvence Rady Evropy (Stanovy PZKO).

PZKO se aktivně účastní společenského života ČR a vedle činnosti kulturní, osvětové, vědecké a vydavatelské provozuje nezbytnou hospodářskou činnost. Spolupracuje s českou většinou a jinými zorganizovanými menšinami a je důležitým článkem kulturního, společenského a materiálního vývoje, zejména těšínského regionu (Stanovy PZKO).

Historie PZKO se začíná psát v roce 1947, kdy byla uzavřena Smlouva a přátelství a vzájemné spolupráci mezi Polskem a Československem. Expozitura Zemského národního výboru v Ostravě schválila na mimořádně schůzi dne 26.června 1947 stanovy dvou nových polských organizací. Jednou z nich byl i Polský kulturně-osvětový svaz, druhou Sdružení polské mládeže. Obě organizace měly být zcela apolitické a nezávislé na jakékoli politické straně. Měly fungovat odděleně, avšak na základě shodných stanov.

V červenci 1947 se konaly ustanovující schůze v Českém Těšíně a Fryštátě. Těch se zúčastnili představitelé polského obyvatelstva jmenovaných okresů, kteří zvolili prozatímní okresní výbory PZKO. Již v počátcích se objevily určité finanční potíže a hlavně nedostatek vhodných místností, ve kterých by výbory mohly fungovat. Přesto začaly vznikat místní skupiny PZKO: Okresní výbory vytvořily několik sekcí, část z nich byla společná pro oba okresy (Siwek, 2001). V roce 1947 vznikla Sekce literárně-umělecká.

V roce 1948 převzal okresní výbor PZKO v Českém Těšíně hotel Slavia (hned vzápětí byl přejmenován na Piast) a Dům Stalina v Karvině. Po prvním sjezdu v roce 1948 se začaly ozývat hlasy, které volaly po sjednocení obou okresních organizací a vytvoření jedné jediné. V roce 1950 se konal krajský sjezd PZKO, který obě okresní organizace sjednotil. Při sjednocení měl svaz 79 místních skupin a 12 500 členů. Po sjednocení v roce 1950 byla organizace přejmenována na „Polski Związek Kulturalno-Oświatowy w Czeskim Cieszynie - Polský kulturně osvětový svaz v Českém Těšíně“ (PZKO). Svaz vznikl ve smyslu zákona ze dne 12. července 1951 č. 68/1951 Sb. jako společenská organizace a byl součástí Národní fronty (Siwek, 2001).

Základním článkem struktury PZKO se staly místní skupiny. Měly svou právní subjektivitu. Finanční prostředky na svou činnost čerpaly jednak z vlastních zdrojů - zápisné, členské příspěvky, dary, příjmy z akcí, ale i občasných dotací. Činnost skupin se dělila na různé kluby a zájmové skupiny - klub mladých, žen nebo seniorů. Místní skupiny také pořádaly různé přednášky, koncerty, výstavy, společenské, kulturní nebo sportovní akce.

Změny ve společnosti i politice, které proběhly v Československu po roce 1989, se dotkly také činnosti PZKO. V roce 1989 se konala schůze Hlavního výboru, která měla za úkol připravit mimořádný sjezd PZKO: Ten se konal o rok později v Karvině.

Jelikož v této době vznikly nebo obnovily činnost polské organizace - např. Macierz szkolna, Harcerstwo Polskie v RC, Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej - PZKO už nemohl vystupovat jako jediný mluvčí polského obyvatelstva na Těšínsku a v Československu (Czap, 1992 In Slezský sborník,1992). To byl také důvod, proč svou pozornost zaměřil na kulturní a osvětovou činnost (mající ji i v názvu spolku).

Mimořádný sjezd, který se konal v roce 1990 v Karviné, byl hostem 408 delegátů, kteří reprezentovali více než 23 000 členů. V té době existovalo 95 místních organizací (94 na Těšínsku a 1 v Praze). Na sjezdu bylo zvoleno nové předsednictvo (21 členů) a revizní komise. Rovněž byly schváleny nové stanovy. Došlo ke změně organizační struktury. Namísto pléna hlavního výboru byl zřízen konvent předsedů (95 členů místních organizací). Konvent se stal poradním a kontrolním orgánem hlavního výboru. Výkonným orgánem se stala kancelář hlavního výboru (Czap, 1992). Ta se členila na tři odbory - o. kultury, osvěty a vědy, o. organizační, o. ekonomický), loutkové divadlo Bajka a redakci časopisu Zwrot. Od 1. dubna převzalo PZKO vydavatelská práva novin Głos Ludu a s nimi i dotace na jejich vydávání.

V roce 1990, těsně před mimořádným sjezdem PZKO, vzniká nový reprezentační orgán polské národnostní menšiny - Rada Poláků. Mezi Radou a PZKO se brzy projevil jisté napětí, které bylo podmíněno především vydavatelskými právy na noviny Głos Ludu. Jejich vydávání připadlo PZKO jen proto, že v té době nebyl jiná organizace, která by je vydávala. Rada se o tato práva přihlásila a PZKO se jich v roce 1991 vzdal. Práva a s nimi i státní dotace přešly na Radu Poláků.

Svaz se kromě všech svých vyvíjených činností musel začít zabývat hospodářskými otázkami. Byly zde snahy získat majetky polských předválečných organizací, které zabavili Němci a později připadly Československu. Jelikož se státní dotace rok od roku snižovaly, byla tato otázka pro PZKO stěžejní. Problém se ale ukázal v otázce práva, které bohužel neuznává restituční nároky právnických osob. Proto je bývalý polský majetek dodnes předmětem diskusí a vyjednávání, jelikož dosud nebyl žádný vydán.

V roce 1993 přišel svaz o svou pražskou organizaci. Ta se osamostatnila a dala vzniknout organizaci nové - Polskému klubu v Praze. Jak již bylo zmíněno, od roku 1990 se státní dotace soustavně snižovaly. Stát postupně přestával přispívat na činnost organizací jako takových a jeho pomoc začala být konkrétní - finance směřovaly vždy

na určitý projekt nebo akce. Např. v lednu 1994 snížilo Ministerstvo kultury dotaci z 3,4 mil Kč na 0,5 mil Kč. Některé aktivity PZKO, jako např. činnost loutkového divadla Bajka, byla financována i organizací podporující polské komunity v zahraničí Wspólnota Polska.

Během roku 1994 se začala měnit struktura polských organizací. Místo Rady Poláků zaujal Kongres Poláků a Rada se stala jeho orgánem (Czap, 1992). Rozpory mezi PZKO a Kongresem vyústily ve skutečnost, že PZKO neobnovilo své členství v Kongresu a zůstalo tak mimo jeho strukturu.

Sekce, soubory a formace PZKO:

- **Sekce žen** - aktivních je 65 klubů, plus dalších 15 příležitostných. Ženy organizují výstavy, slavnosti, koncerty, výlety, kurzy, bály a přednášky.
- **Folklórní sekce** – má široký záběr aktivit – od koncertů, seminářů, výuky etnografie a folkloristiky na školách, až po spolupráci s vědeckými institucemi, výzkumů, publikační činnosti, organizování folklórních akcí atd.
- **Literárně-umělecká sekce** – spolupracuje s obdobnými organizacemi, ať už českými či polskými. Spolupracuje při pořádání výstav a publikační činnosti.
- **Sekce dějin regionu** – založena 1965. Vydává publikace, pořádá semináře, setkání.
- **Sekce divadelní kultury** – omezená činnost, výpomoc při organizování amatérských divadel a zájezdů.
- **Sekce sportu a turistiky** – 15 stálých členů, pořádání sportovních akcí (Otevřené mistrovství PZKO v různých disciplínách), podpora a spolupráce při organizování sportovních akcí, akce na školách, účasti na turnajích
- **Sekce čtenářsko-knihovnická** – propagace autorů a jejich knížek, čtenářské soutěže pro školy, organizace přednášek
- **Klub penzionovaných učitelů** - pravidelná setkání, velká shromáždění, výzkumná, kronikářská a dokumentární práce, výlety
- **Loutkové divadlo „Bajka“** – divadlo pro nejmenší, 8 stálých členů, více než 50ti letá historie, ročně asi 150 představení
- **Rytmika** – taneční škola, příprava do tanečních souborů PZKO
- **„Olza“** – dechová hudební kapela, cca 40 osob, představení v Polsku, ČR, Slovensku, Velké Británii

- **„Górnik“** – taneční skupina, nedostatek členů
- **Akademická sekce „J“** – tradiční bál, setkání
- **Redakce Zwrótu** – společensko – kulturní měsíčník HV PZKO, financováno vládou ČR
- **Kostýmárna** – půjčování a spravování kostýmů, praní, čištění
- **Školící středisko „Koszarzyska“** – školení, semináře, lekce
- **Sekretariát HV PZKO** – 10 osob, organizační záležitosti – výstavy, zájezdy, semináře, školení, koncerty, festivaly
- **Taneční a hudební sekce** – početná sekce, spravující jak taneční aktivity (soubory, festivaly), tak hudební složky

Převzato z www.3nec.cz a upraveno

Tab. 7: Podpora kulturních aktivit příslušníků polské národnostní menšiny v letech 2005 a 2006 v tis.Kč

	2005	2006	
Polské umělecké sdružení ARS MUSICA, Český Těšín			
Popularizace sborového zpěvu, lidové hudby a divadelních forem	90	90	
Vydání profilového CD Smíšeného sboru CANTICUM NOVUM	0	0	
	90	90	
Polské pěvecké sdružení COLLEGIUM CANTICORUM, Český Těšín			
Rozvoj umění sborového zpěvu	60	60	
	60	60	
Dům kultury - Sdružení uměleckých a zájmových aktivit, Třinec			
Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNIK	40	40	
	40	40	
GÓROLE, folklorní soubor, Mosty u Jablunkova			
Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů 2006		40	
		40	
Klub polski v Praze, Praha			
Polské dny v Lysé nad Labem (5. ročník Dnů polské kultury)	30	50	
	30	50	
Kongres Poláků v České republice, Český Těšín			
Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR	280	250	
Perspektiva 21	170	200	
Takoví jsme	120	150	
	570	600	
Polské sdružení výtvarných umělců v ČR, Český Těšín			
Katalog Polského sdružení výtvarných umělců v ČR		20	
		20	
Polský kulturně-osvětový svaz v ČR, Český Těšín			
"Gorolski Świeto - Żywobyci Goroliczka"		80	
Kulturně-osvětová činnost	400	450	
Loutkové divadlo "Bajka"	900	850	
Festival PZKO 2005	200		
	1 500	1 380	
Sdružení přátel polské knihy, Český Těšín			
Vydání sbírky poezie Henryka Jasiczka		25	
Výstavy polské knihy a doprovodné literární akce	30	30	
	30	55	
Matice školská v České republice, Český Těšín			
IX. Festival dětské písně	60		
	60		

Zdroj: Ministerstvo kultury České republiky

5.4.2 Divadelnictví

Polská scéna Těšínského divadla

Z iniciativy tehdejšího ředitele Těšínského Divadla (TD) Josefa Zajíce, ředitele divadla Teatr Polski v Bialsko-Białej Aleksandra Gąsowského a PZKO v Českém Těšíně vznikl v roce 1951 druhý soubor TD - polská scéna. Doposud si zachoval status samostatného souboru. Významnou roli při jeho vzniku sehrál její pozdější umělecký šéf, režisér a herec Władysław Niedoba.

Přesun z budovy „Na Střelnici“, kde divadlo sídlilo od svého vzniku, na ulici Ostravskou, se uskutečnil v roce 1961: V 60. letech byly dále dostavěny také administrativní budovy, dílny a garáže, čímž vznikla ucelená a funkční divadelní zástavba.

Vznik polské scény

Polská scéna TD je stále jediným profesionálním souborem, který působí za hranicemi Polska. Její činnost byla zahájena 14. 10. 1951 premiérou hry „Wczoraj i przedwczoraj“ z dílny Aleksandra Maliszewského. Na počátku byl herecký soubor polské scény tvořen členy místních amatérských divadelních spolků. Prvním uměleckým šéfem byl již zmiňovaný Władysław Niedoba, který přispěl k dynamickému rozvoji polské scény.

Do třetího desetiletí své existence vykročila polská scéna premiérou W. Boguslawského „Krakowiacy i górale“. Představení bylo odehráno 41krát a shlédlo jej více než 16 tisíc diváků.

Vývoj scény od 80. let

25. výročí divadla (v roce 1976) bylo oslaveno uvedením muzikálu „Na szkle malowane“. Toto představení bylo považováno za jedno z nejlepších v tehdejší Československu.

80. léta znamenala pro polskou scénu dobu změn a omezení. V letech 1979 až 1988 byl uměleckým šéfem polské scény Karol Suszka a ředitelem divadla nebyl profesionál - následek normalizace po roce 1968: Toto období bylo charakteristické velice formálními polsko-českými vztahy, což byl výsledek společenského hnutí

a zavedení výjimečného stavu v Polsku. Po výměně ředitele se podařilo vytvořit kvalitní umělecký soubor, což vedlo k faktu, že každým rokem byla uvedena alespoň jedna nová inscenace. Z těch známých to byly „Cyd“, „Zaklinacz deszczu“, „Ozenek“, „Wiśnosy sad“ nebo „Bliźnaki z Wenecji“. Po roce 1988 se prohloubil konflikt mezi dvěma tábory v divadle. Jedni byli hnáni ambicemi polské scény, zatímco ti druzí prosazovali tradiční divácký pohled na divadlo a jeho úlohu. Jako velice originální se ukázal nápad zavedení her pro děti, mládež i dospělé, ve kterých hráli děti. Z nejznámějších představení je nutno zmínit alespoň „W pustyni i s puszczy“ od Sienkiewicze.

Dne 28. června 1980 byla uvedena premiéra hry „Żeglarz“ od Szaniawského. Při této příležitosti obdrželo 11 umělců polské scény čestné vyznamenání Sdružení polských umělců divadla a filmu (SPATiF).

Na příkaz československého stranického a administrativního vedení byla den před 30. výročím polské scény, tedy 16. října 1981, stažena z repertoáru premiéra hry „Pan Tadeusz“. Jelikož bylo představení vyprodáno a v hledišti sedělo několik významných hostů z Prahy a Varšavy, bylo rozhodnuto, že se bude hrát úspěšná hra „Na szkle malowane“.

Ředitel Těšínského divadla obdržel dne 26. listopadu 1984 polské státní vyznamenání „Komandoria Orderu Zasługi PRL“, kdy se slavnostního předávání v divadle zúčastnil i velvyslanec tehdejší Polské lidové republiky v ČSSR Andrzej Jednak.

Při příležitosti 35. výročí polské scény byla uvedena hra „Dwa teatry“, ke které složil hudbu Leszek Wronka., bylo na návrh Velvyslanectví a Konzulátu PLR předáno 12 zaměstnancům divadla vyznamenání „Zasłużony dla kultury polskiej“. Zajímavostí je, že vyznamenáno bylo také 10 stálých diváků.

Ke konci 80. let nastávají v divadle větší změny. Prvně byl v roce 1988 jmenován uměleckým šéfem herec a režisér Rudolf Moliński, o rok později se dramaturgem stává Renata Putzlacher, režisérem Janusz Klimata. Toto období s sebou také přináší silící tendence hrát vlastenecký repertoár - jednak polských autorů, ale také autorů zdejších nebo těch, kteří jsou nějak svázáni či spřízněni se Slezskem.

Při příležitosti Mezinárodního dne divadla, který se slaví 27. března, bylo předáno vyznamenání „Złota Maską“, což je umělecká cena pro divadelní tvůrce, kterou udělují divadelní kritici z polských vojvodství Katowice, Bielsko Biala

a Czeszochowa. Právě v roce 1992 to bylo poprvé, kdy bylo vyznamenáno divadlo ze zahraničí - polská scéna Těšínského divadla.

Za jeden z největších úspěchů lze považovat hru „Czarna Julka“. Na V. Mezinárodním divadelním festivalu Na hranici obdržela od poroty hlavní cenu „Zlomené závory“. Kromě toho bylo představení vysoce oceněno v Divadelních novinách, ale také v časopise Divadlo, Reflexu a Týdnu. Dočkalo se rovněž uvedení na Festivalu českých a slovenských divadel Setkání - Strentutie ve Zlíně v roce 1994, hrálo se i v Praze během Festivalu mimopražských divadel.

Polská scéna Těšínského divadla se může pochlubit i Diplomem Ministerstva zahraničních věcí Polské republiky za zásluhy pro polskou kulturu ve světě. Slavnostní předání se uskutečnilo ve Varšavě v roce 1993. V roce 1996 byla polská scéna oceněna cenou polských novinářů „Brązowy polonia“. V prosinci 2001 byli na Generálním konzulátu Polské republiky v Ostravě vyznamenáni státními vyznamenáními členové polské scény TD, a to umělecký šéf Rudolf Moliński, herečka Halina Pasekova a dramaturg Renata Putzlacher. Toto ocenění získali na základě rozhodnutí prezidenta Polské republiky Aleksandra Kwasniewského, které předal generální konzul Marek Masiulanis.

Umělecký soubor polské scény Těšínského divadla v Českém Těšíně v sezóně 2003-2004

Bajger Iwona	nápověda
Buława Janina	herečka
Chrzanówna Lidia	herečka
Kaczmarski Janusz	herec
Kokotek Bogdan	umělecký šéf polské scény
Kus Ewa	herečka
Malinowski Ryszard	herec
Moliński Rudolf	herec, režisér
Nartowska Małgorzata	herečka
Niedoba Paweł	herec
Osmelak Mariusz	herec
Paprzyca Anna	herečka
Paseková Halina	herečka

Pikus Małgorzata	herečka
Pochroń Ryszard	herec
Stonawska Barbara	herečka
Szołtys Anna	inspice
Szymiczek Klaudiusz	herec
Wania Joanna	dramaturg polské scény
Waraksa Dariusz	herec
Wojczyk Katarzyna	herečka

Statistika

V průběhu 55 sezón Polská scéna Těšínského divadla odehrála 393 premiéry. Od roku 1964 polská scéna odehrála dohromady 7 466 představení, z toho 997 v zahraničí. Představení shlédlo 2 195 133 diváků, z toho 482 058 zahraničních. Statistika z let 1951 až 1963 nebyla bohužel zachována, proto není v tomto výčtu zahrnuta. Je tedy možné předpokládat, že Polská scéna odehrála již více než 10 000 představení, která navštívilo více než 3 miliony diváků. Herecký soubor má obvykle 17 členů, nastuduje 6 premiér ročně a odehraje okolo 150 představení.

Kromě domovské scény v Českém Těšíně hraje i v 6 dalších městech na území Těšínského Slezska. Výjezdová představení se konají v Polsku, Litvě, Rakousku., na Slovensku a Ukrajině,

Z dosavadních 393 premiér bylo 156 od polských autorů a 52 českých nebo slovenských. Nejčastěji nastudovanými autory A. Fredo, G. Zapolksa. J.Słowacki a S. Mrozek. Ve svém repertoáru má polská scéna také hry z dílen slezských autorů jako Pavla Kubisze. Żofie Korsak-Szczucka, Gustaca Morcinka a dalších. Z českých autorů se nejčastěji hraje Jirásek, Drda, Tyl, Čapek nebo Havel.

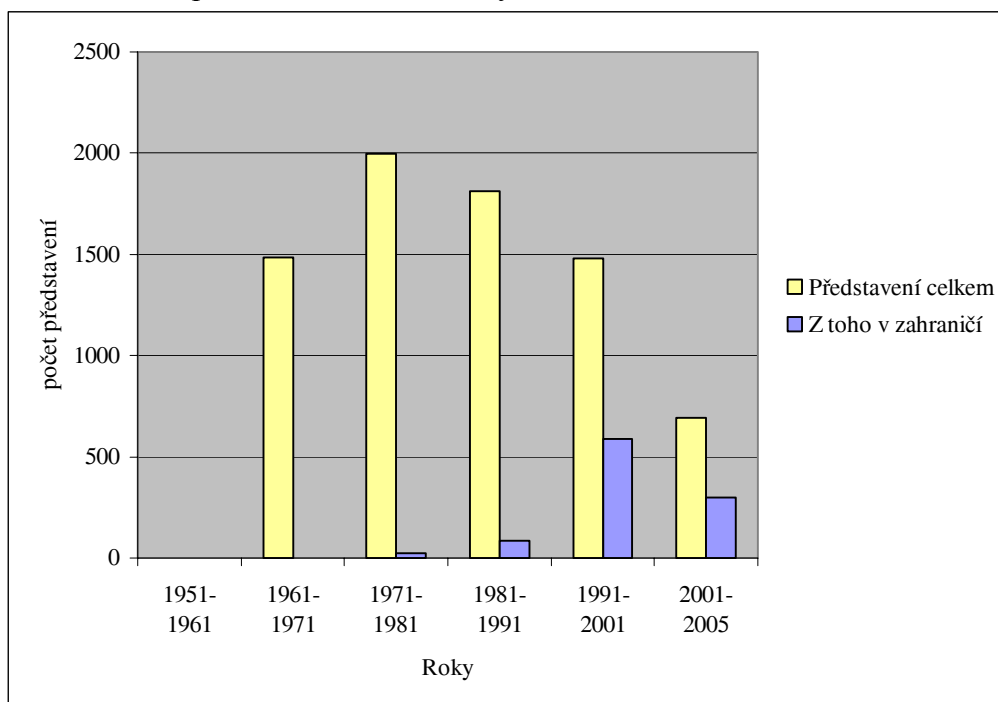

Tab. 8: Počet představení polské scény Těšínského divadla v letech 1951-2005

Roky	Počet premiér	Počet představení	z toho v zahraničí	Počet diváků	z toho v zahraničí
1951-1961	55	chybí data	chybí data	chybí data	chybí data
1961-1971	75	1485	0	406 869	0
1971-1981	80	1999	25	596 372	10 700
1981-1991	80	1811	85	507 486	37 450
1991-2001	69	1479	586	504 563	284 301
2001-2005	34	692	301	179 843	149 607
celkem					
1951-2005	393	7466	997	2 195 133	482 058

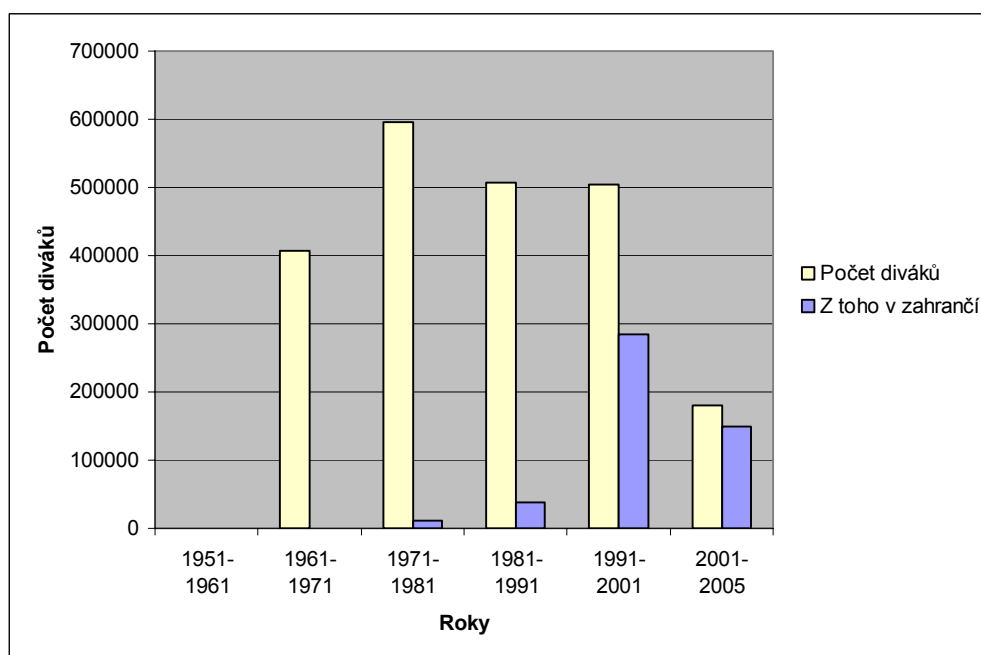
Zdroj: Těšínské divadlo

Graf 13: Počet představení Polské scény TD v letech 1951-2005

Z Grafu 13 je patrná narůstající tendence počtu představení v sedmdesátých letech. Mohlo by se zdát, že v letech 1951-1961 tento soubor neodehrál žádná představení. Důvodem je absence dat, která byla ztracena během činnosti souboru. Jsou zde odhady a dohady o počtu odehraných představení, nicméně přesná statistika se nedochovala.

Graf 14: Počet diváků Polské scény TD v letech 1951-2005

Divadlo loutek „Bajka“

Bajka oficiálně započala svou činnost v roce 1947, avšak první premiéra se konala 2. března 1948. Byla to hra M. Kownické „O szewczyku i królownie“. Kolektiv připravoval ročně i 3 premiéry a hrál ve více než 80 školách a několika místních domech PZKO.

V roce 1958 začal svou práci v divadle Adam Wawrosz premiérou díla „Koziołek Fik-Mik“. V repertoáru se začínají objevovat díla Kownacké, Krzemienické, Korczakovské, Horáka, Snažilky nebo Tomášové. V představeních se začíná uplatňovat i hudba - pro Bajku skládají Fierla, Kaleta aj. Ve svých vystoupeních herci používají stále větší množství rozmanitých hraček a loutek.

V roce 1962 začal v divadle pracovat B. Liberda a hned se zapojil do uvedení hry „Raketa Alfa“. Je možné říci, že za dobu jeho účinkování se Bajka stala autorským divadlem. Zavádí také množství inovací - na scéně se objevují netradiční loutky se zábavnými hlavami, loutky na holích nebo různé variace hraček přetvořených do velice netradičních podob. V dokonalé harmonii se zde slučují zábava a poučení, dynamika a divadelní metafora podněcují dětskou představivost.

Od roku 1970 jsou připravována speciální představení - „ulotki“, ve kterých neúčinkují jen herci a realizátoři, ale jsou zde zakomponovány také citáty, různé texty

písniček a hádanky. V roce 1973 bylo zavedeno předplatné a také speciálně vytištěny „Piosneki ze scenki“ (Písničky ze scénky) - 15 skladeb do té doby hraných. Sdružení také pořádalo soutěže v malování.

V letech 1965-1986 byly ročně uvedeny 4 premiéry. V období 1983-1989 se vystřídal ve vedení souboru vystřídal 3 lidé - H. Procnerová, H. Szkopková a P. Żywczok. V této době se souborem spolupracují také režiséři z Těšínského divadla, ale i jiných divadel. Nejvýznamnější je ale spolupráce s Dětským divadlem v Będzinie. Do popředí významu se dostává hudba. Otevřená scéna, přeměna loutkoherců v herce, odvolání se na tradice lidového divadla a dětské hry a zábava - to vše byl přínos režie G. Lewandowského.

5.4.3 Publikační činnost

Głos Ludu

Vydavatelem je občanské sdružení Kongres Poláků v České republice. Noviny vycházejí třikrát týdně v celkovém ročním nákladu 740 000 ks. Během roku tedy vychází 150 čísel tohoto periodika.

Tyto noviny přispívají k udržování a znalosti polštiny v rámci polské národnostní menšiny. Dále také představují důležitý zdroj informací pro polskou menšinu na Těšínsku. Oproti jiným je podíl státní dotace na celkových nákladech u Głosu Ludu znatelně vyšší (tvoří až 50 % celkových nákladů). Další zdroje příjmu pro periodikum představují příjmy plynoucí z předplatného a inzerce. Výše dotace činila v roce 2006 5 283 750,- Kč, což je oproti roku 2005 zvýšení dotace o celých 390 000,- Kč.

Nasza Gazetka

Časopis Nasza Gazetka je určen pro děti a mládež. V roce 2005 bylo vydáno na 20 čísel tohoto periodika. Časopis vychází ve školním roce, tj. od září do června, vždy dvakrát měsíčně. Vydavatelem je Harcerstwo Polskie w RC.

Kromě dotací Ministerstva kultury se na financování časopisu podílí také Moravskoslezský kraj, polský Senát prostřednictvím společnosti Stowarzyszenie Wspólnota Polska a také MÚ Český Těšín.

Dotace v roce 2006 i 2005 byla udělena ve stejné výši, a to 944 000,- Kč. Zde je nutno podotknout, že dotace tvořila v roce 2005 téměř 70 % celkových nákladů.

Časopis je mezi dětmi a mládeží velmi oblíben, jelikož se jej dá dobře využít jako učební pomůcky. Aktuální číslo lze vždy nalézt i na internetu.

Zwrot

Měsíčník se zaměřuje na kulturu, historii a soudobou existenci polské národní menšiny na území České republiky, ale také na osvětu. Vydává jej občanské sdružení PZKO

Dotace v roce 2006 činila 1 028 000,- Kč, což představuje zvýšení o 78 000,-Kč oproti roku 2005. Projekt byl v roce 2005 podpořen také polským Senátem prostřednictvím společnosti Stowarzyszenie Wspólnota Polska. Zajímavostí je, že část prostředků musela být do státního rozpočtu vrácena, jelikož byly použity v rozporu s rozhodnutím Ministerstva kultury. Byl také snížen počet nákladu.

Kurier Praski

V roce 2005 odmítlo sdružení Kurier Praski udělenou dotaci ve výši 99 000,-Kč. V témže roce periodikum přestalo vycházet.

Tab.9: Dotace udělené v letech 2005 a 2006 v programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazyku polské národnostní menšiny

		2005	2006
1.	Glos ludu	4 893 750	5 283 750
2.	Nasza Gazetka	944 000	944 000
3.	ZWROT	950 000	1 028 000
	CELKEM	6 787 750	7 255 750

Zdroj: Ministerstvo kultury České republiky

6. SOUČASNÉ A BUDOUCÍ POSTAVENÍ POLÁKŮ VE SPOLEČNOSTI

6.1 SROVNÁVACÍ VÝZKUM VE SKUPINĚ DOSPĚLÝCH SE ZAMĚŘENÍM NA OTÁZKY POLSKO-ČESKÉHO SOUŽITÍ

Dotazníkové šetření ve skupině dospělých proběhlo na území dvou okresů - Karviná a Frýdek-Místek. Dotazník byl koncipován tak, aby poskytl odpovědi na otázky týkající se jazyka, percepce národností a informovanosti o dění v Česku i Polsku. Šetření se zúčastnilo 200 osob, 100 české a 100 polské národnosti.

V dotazníku jsou použita pojmenování Češi a Poláci. Pokud není uvedeno jinak, je tím myšleno Češi=česká národnost, Poláci=polská národnost.

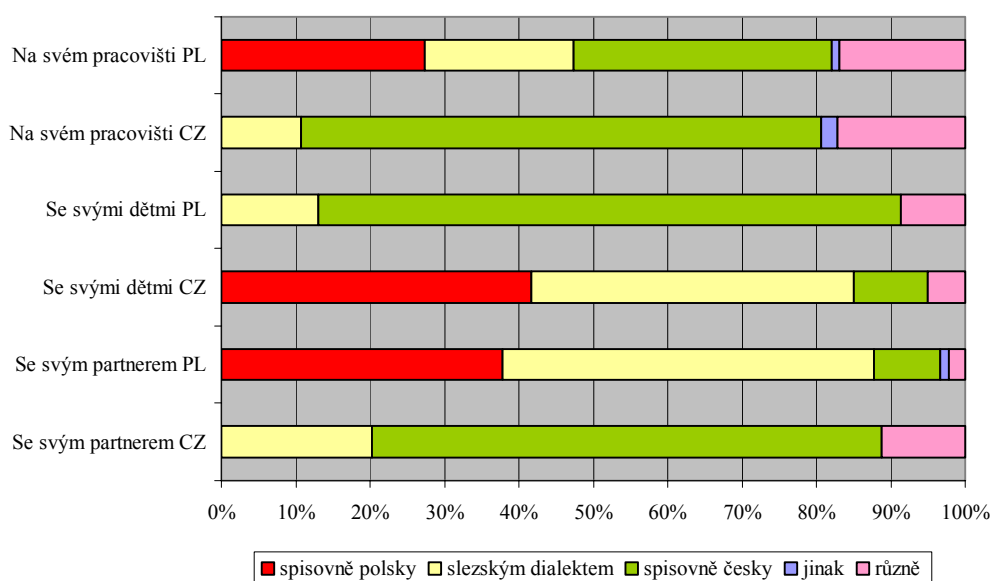
Otázka 1: Jaká je národnost:

Češi	polská	česká	jiná
Vaše	0	100	0
Vašeho partnera	3	83	3
Vašeho dítěte (dětí)	1	65	1

Poláci	polská	česká	jiná
Vaše	100	0	0
Vašeho partnera	60	25	0
Vašeho dítěte (dětí)	46	13	0

Otázka měla za úkol zjistit, zda lidé s českou nebo polskou národností mají partnery národnosti stejné či jiné a jaká je národnost jejich dětí. Dotazovaných bylo vždy 100 jedné národnosti. Zatímco Češi měli za partnery v 83 případech opět Čecha, u Poláků byl partner stejné národnosti pouze v 60 % případů. U Poláků byl partner jiné národnosti v 25 případech, zatímco u Čechů jen v 6 (3 Poláci a 3 Slováci). U českých rodin mívají děti častěji národnost českou, u polských rodin je to v menším počtu případů.

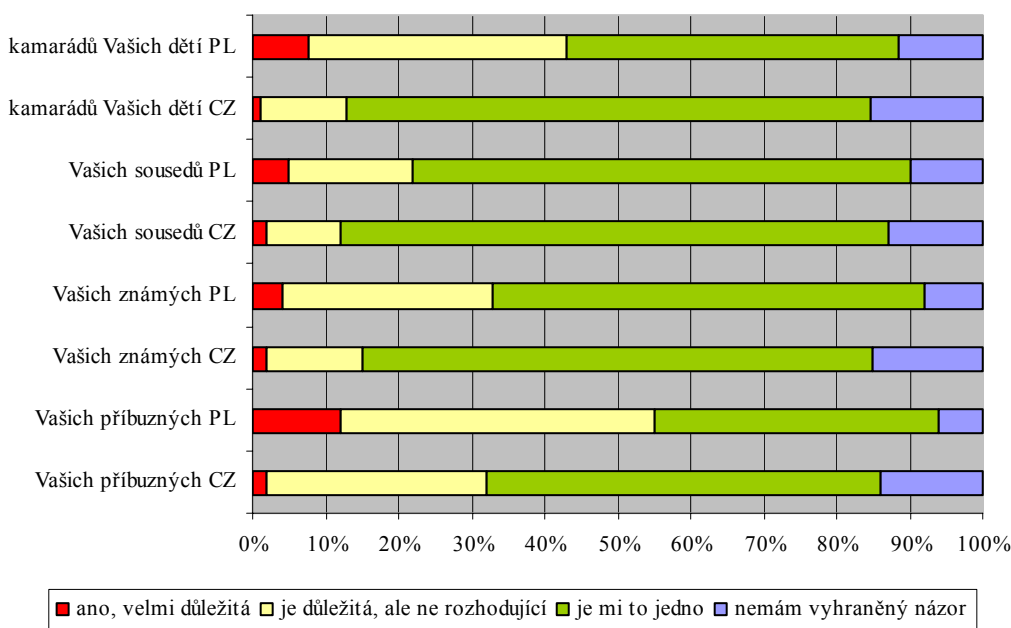
Otázka 2: Jak nejčastěji mluvíte:

Tato otázka měla poukázat na skutečnost, že mezi národnostmi existuje podstatný rozdíl v používání jazyka jak mezi příslušníky domácnosti, tak na pracovišti. Poláci se na svých školách učí jak polsky, tak česky, proto je pro ně typické používání obou jazyků, zatímco mnohým Čechům dělá používání polštiny potíže.

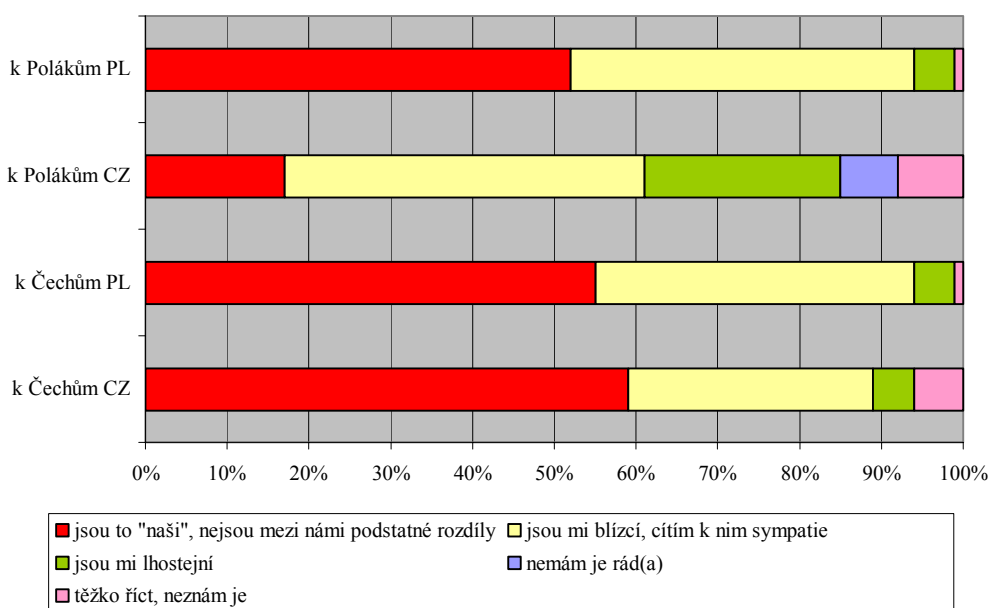
Češi se svými partnery polsky nemluví vůbec, 61 dotázaných mluví nejčastěji česky, 18 z nich slezským dialektem a 10 různě (kombinace češtiny a slezského dialektu). U Poláků je situace jiná. Zatímco polsky mluví s partnerem 34 z dotázaných, převážná část z nich (45 %) hovoří slezským dialektem, spisovně česky pouze 8. Podobná situace nastává při komunikaci s dětmi. Češi komunikují se svými potomky nejčastěji česky, Poláci slezským dialektem (26 dotazovaných) nebo polsky (25 dotazovaných). Co se týče pracoviště, u Čechů opět jasně převládá čeština nebo kombinace češtiny a jiného jazyka (polština nebo slezský dialekt), zatímco u Poláků je to čeština nebo polština. Neméně důležitý je opět slezský dialekt.

Otázka 3: Je pro Vás důležitá národnost:

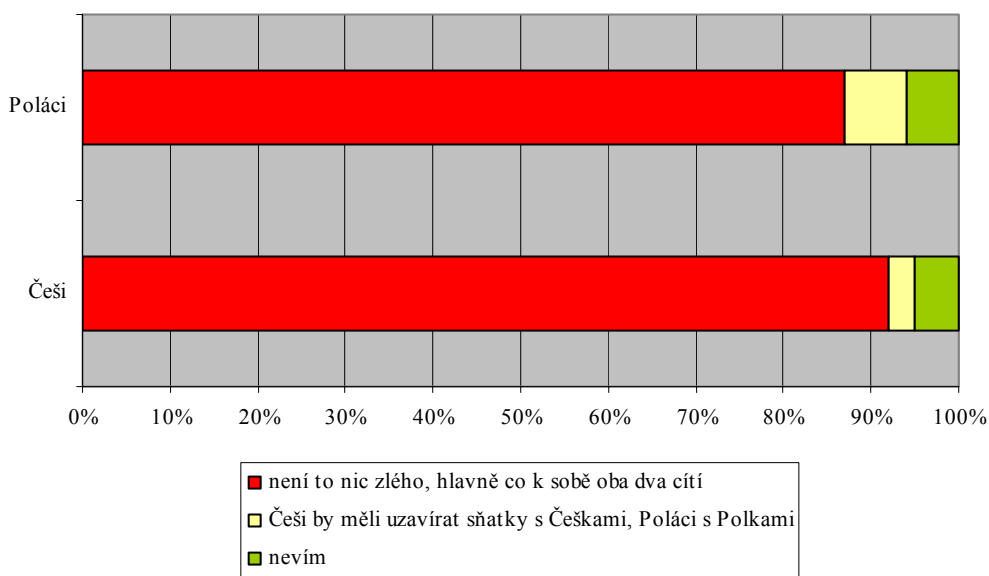
Otázka 3 byla zaměřena na vnímání důležitosti národnosti. Zatímco Čechům je ve všech případech jedno, jaké národnosti jsou jejich příbuzní, známí, sousedi nebo kamarádi jejich dětí, Poláci této skutečnosti přikládají větší význam. Odpověď „je mi to jedno“ také převažovala ve všech případech, ovšem nikoli tak výrazně, jako tomu bylo u Čechů. Nejdůležitější roli hraje u Poláků národnost jejich příbuzných, velmi důležitá nebo důležitá je pro více než polovinu dotázaných.

Otázka. 4: Jak byste popsal(a) svůj vztah k :

Vzhledem k historickému vývoji tohoto území se občas objevuje nevraživost mezi oběma národnostmi. Tato otázka domněnku vyvrací jen částečně. Češi i Poláci označili Čechy za „své“ ve více než v 50 % případů, za blízké ve více než ve 30 %. Jiná situace je ve vnímání Poláků. Zatímco Poláci je považují za „naše“ nebo „blízké“ v 94 % odpovědí, Češi je za „naše“ nebo „blízké“ považují jen v 61 %. Odpověď „nemám je rád“ zvolilo 7 dotázaných, u Poláků se neobjevila ani jednou.

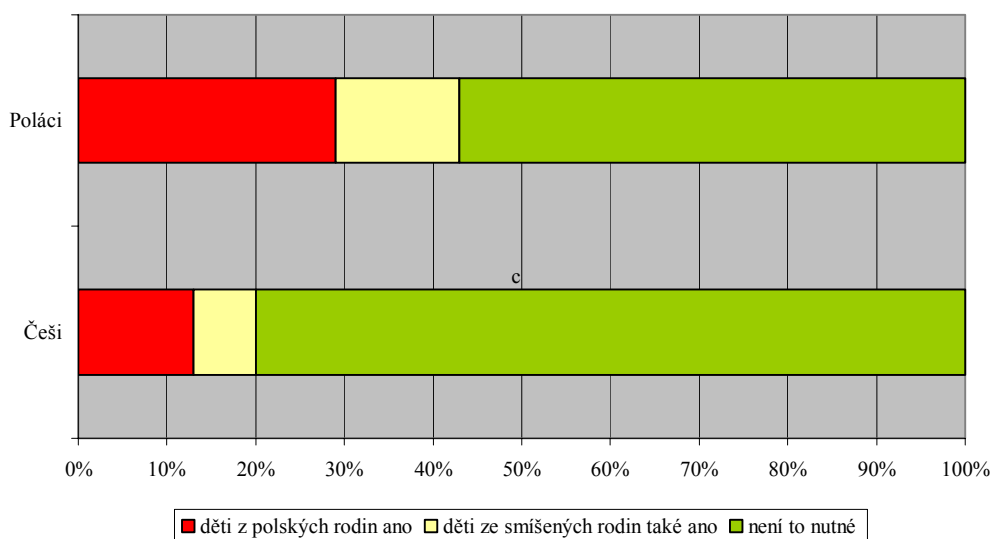
Otázka 5: Co si myslíte o národnostně smíšených manželstvích?

Odpovědi obou skupin respondentů se lišily velice nepatrně. 7 Poláků si myslí, že by se měly uzavírat sňatky mezi stejnými národnostmi, naproti tomu tuto odpověď zvolili pouze 3 Češi. Možnost „nevím“ zvolilo 5 Čechů a 6 Poláků.

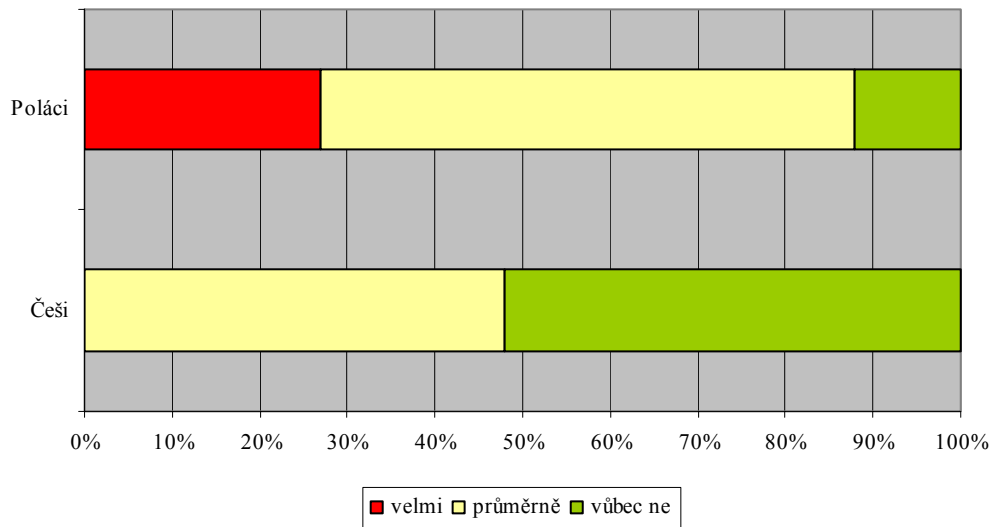

Otázka 6: Měly by podle Vás děti v česko-polském pohraničí ovládat polštinu?

Jak již bylo zmíněno u otázky 2, na polských školách se kromě polštiny vyučuje také čeština, což má mnohdy značný vliv na používání jazyků v běžném životě i na názor na bilingvnost Poláků. Zatímco si 80 % Čechů myslí, že není nutné, aby děti z česko-polského pohraničí uměly polsky, stejný názor zastává jen 57 % Poláků. Ti si naopak myslí, že děti z polských rodin by polštinu ovládat měly (29 % respondentů), 14 % uvedlo, že by tuto schopnost měly mít i děti ze smíšených rodin. Z nejčastěji uváděných důvodů se objevily - „je to rodný jazyk“ (18 respondentů), „je to výhoda“ (13), „porozumění oběma rodičům“ (5), „žijí v pohraničí“ (4), „studium v Polsku“ (3). Češi jako důvod uvedli v 13 případech, že je to jejich rodný jazyk a v 7 případech, že je to výhoda.

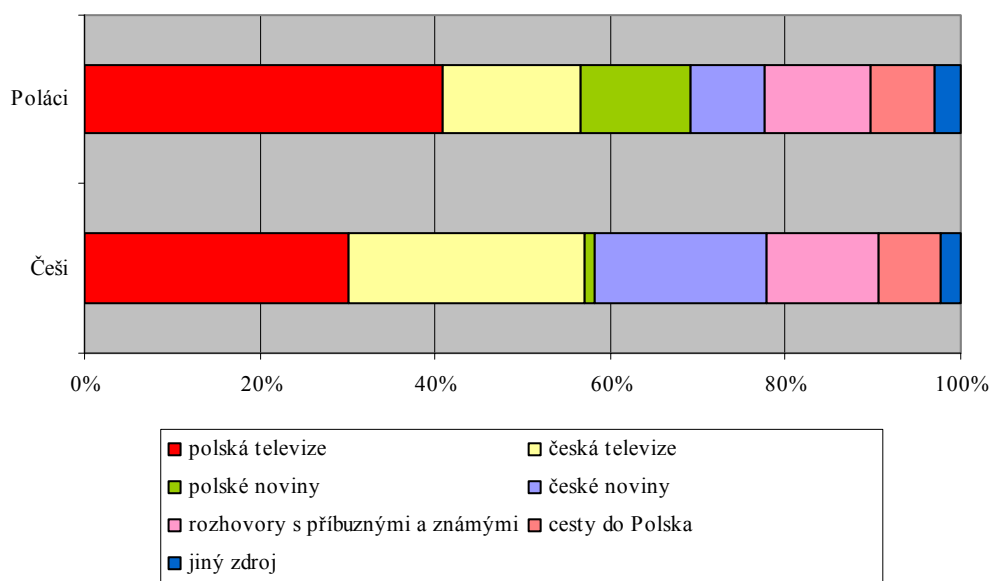
Otázka 7: Zajímáte se o současné dění v Polsku (ekonomika, politika, kultura, sport atd.)?

V této otázce se odpovědi respondentů dosti výrazně lišily. Zatímco ani jeden český respondent neuvedl odpověď „velmi“, Poláci tuto možnost zvolili v 27 % případů. Průměrně se o dění v Polsku zajímá 61 % Poláků a 48 % Čechů. Situace v Polsku vůbec nezajímá většinu Čechů (52 %) a jen 12 % Poláků.

Podobný dotaz bylo položen obyvatelům Euroregionu Těšínské Slezsko v rámci Analýzy přeshraniční spolupráce v euroregionálních strukturách na česko-polském pohraničí (viz Literatura). Na otázku „Zajímáte se o to, co se děje u vašich nejbližších zahraničních sousedů?“ většina dotázaných uvedla „ano, jen částečně“. Více než pětina dotázaných se o dění nezajímala vůbec a méně než 10 % respondentů uvedlo, že se o dění u našich sousedů velmi zajímají.

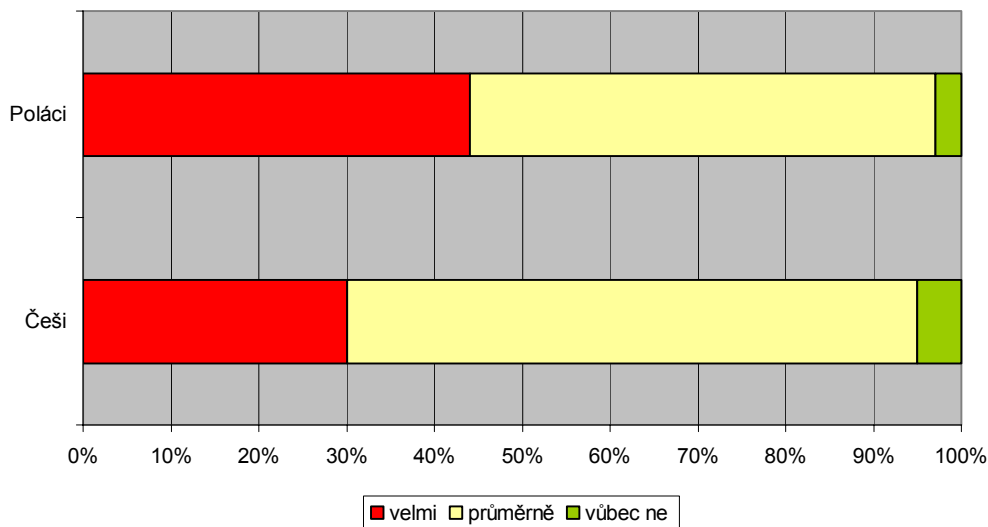
Otázka 8: Pokud ano, odkud čerpáte informace?

Otázka 8 byla jedinou s možností výběru více odpovědí. Zatímco Poláci čerpají nejvíce informací z polské televize, u Čechů je to televize česká. Neméně důležitým zdrojem informací se ukázaly být české noviny, ale i rozhovory s příbuznými a známými. V neposlední řadě uvedly děti jako zdroj informací internet v kategorii jiný zdroj.

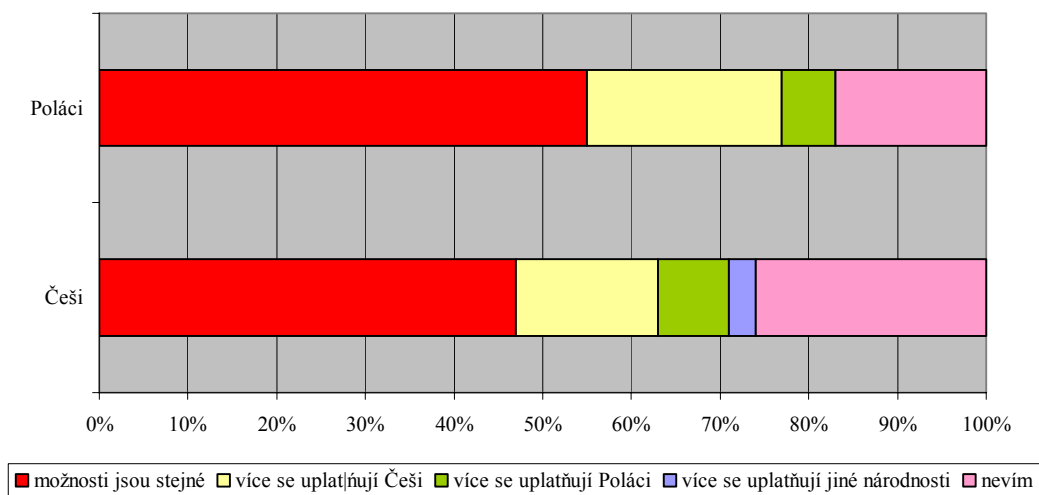
Pro porovnání opět uvádím výsledky z Analýzy přeshraniční spolupráce v euroregionálních strukturách na česko-polském pohraničí. Na otázku „Z jakých zdrojů jste informován o dění v sousedním státě?“ odpověděli respondenti takto: televizní zpravodajství a pořady v televizi (43 % dotázaných), noviny (18,7 %), rozhlas (11,2 %), osobní kontakty (11,8 %) a cestování (10,9 %).

Otázka 9: Zajímáte se o současné dění v Česku (ekonomika, politika, kultura, sport atd.)?

Naopak o dění v Česku se lidé většinou zajímají víc. Je překvapivé, že „velmi“ se o dění v Česku zajímají více Poláci než Češi. Ti se o dění ve své vlasti zajímají nejčastěji průměrně (65 % dotazovaných), stejně jako Poláci (53 % dotazovaných).

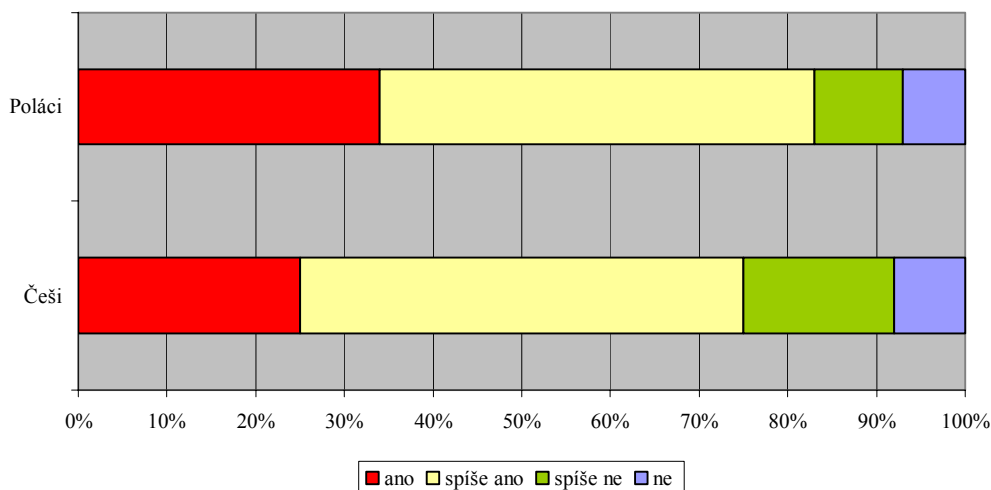
Otázka 10: Jak hodnotíte možnosti Čechů a Poláků uplatnit se v ekonomice regionu (v podnikání, v zisku zaměstnání atd.)?

Jedna ze dvou otázek, která měla zjistit ekonomické možnosti a postavení národností na Těšínsku. Češi i Poláci si myslí, že možností obou národností jsou stejné (47 % a 55 % odpovědí). Více než 20 % dotazovaných Čechů a více než 15 % Poláků nedokázalo na tuto otázku odpovědět. 3 dotazovaní Češi si myslí, že se více uplatňují

jiné národnosti. To může být způsobeno přemírou vietnamských prodejců v českých městech.

Otázka 11: Domníváte se, že Poláci na Těšínsku dokáží více těžit ze znalosti polštiny v navazování česko-polských hospodářských kontaktů nežli Češi?

Druhá otázka z oblasti hospodářských vztahů měla odhalit, zda je výhodou znalost polštiny. Téměř 70 % dotazovaných Čechů a přes 80 % Poláků uvedlo, že „ano“ nebo „spíše ano“. Odpověď „ne“ zvolilo jen 8 českých a 7 polských respondentů.

6.2 SROVNÁVACÍ VÝZKUM MEZI ČESKOU A POLSKOU MLÁDEŽÍ

Dotazníkové šetření ve skupině dětí základních a středních škol opět proběhlo na území dvou okresů - Karviná a Frýdek-Místek. Otázky v dotazníku byly seskupeny do třech bloků, které měly za úkol zjistit rozdíly v národnostní otázce, také v informovanosti o Česku a Polsku a znalosti jazyka. Šetření se zúčastnilo 200 studentů, po 100 na českých a 100 na polských školách. Na rozdíl od dotazníků pro dospělé, kde česká i polská skupina dostala naprosto shodné otázky, se část otázek pro děti lišila. Českým dětem byly položeny otázky týkající se Polska a polštiny, u polských dětí tomu bylo naopak, dostaly tedy soubor otázek o Česku a češtině.

V dotazníku jsou použita pojmenování Češi a Poláci. Pokud není uvedeno jinak, je tím myšleno Češi = česká národnost, Poláci = polská národnost.

Blok A - Národnost

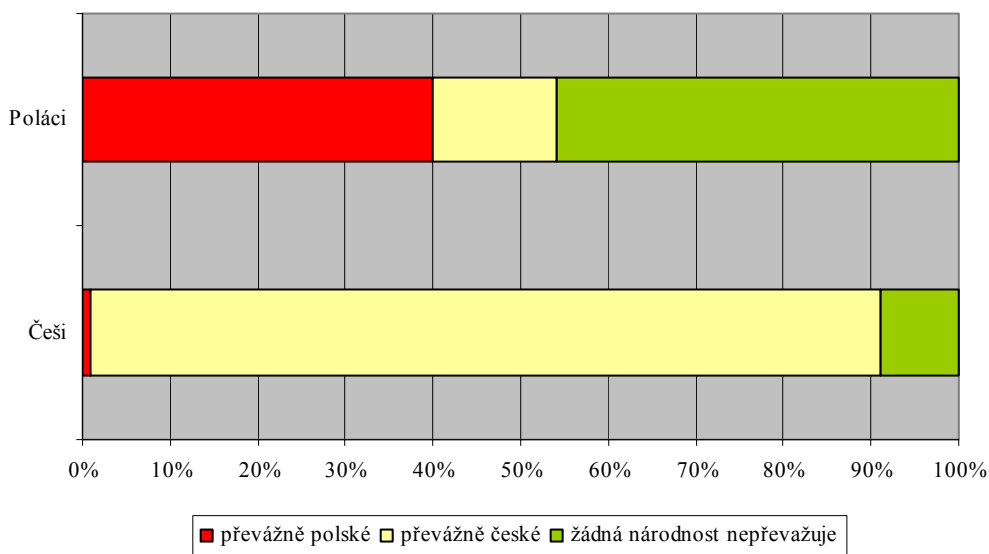
Otázka 1: Jaká je národnost:

Češi	česká	polská	jiná
Tvá	98	0	2
maminky	90	7	3
tatínka	89	7	4

Poláci	česká	polská	jiná
Tvá	12	86	2
maminky	21	79	0
tatínka	22	75	1

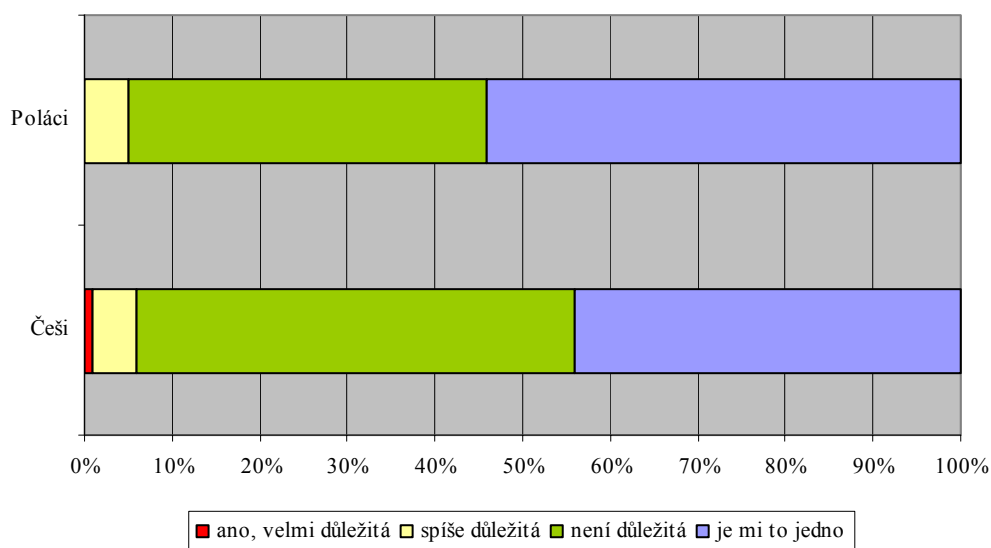
Zatímco na českých školách má 98 % dětí českou národnost, na polských školách je to jen 86 %. I u rodičů je tento poměr rozdílný. Děti na českých školách mají oba dva rodiče nejčastěji Čechy, na polských školách je to méně než 80 %. Zde je častější, že děti pocházejí ze smíšených manželství.

Otázka 2: Jaké národnosti jsou Tví kamarádi?

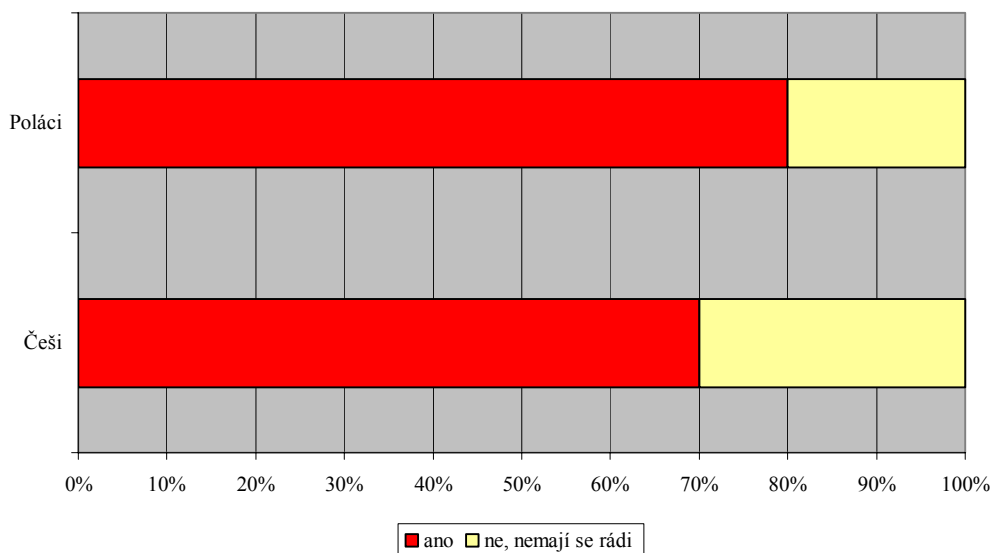
Tato otázka měla ukázat, zda může být národnostní otázka bariérou při navazování kontaktů mezi mládeží. Zatímco 90 % žáků českých škol má za své kamarády opět Čechy, polské děti mají kamarády jak z řad Poláků, tak Čechů. Téměř polovina polských dětí odpověděla, že žádná národnost nepřevažuje, u Čechů to bylo jen 9 % dotázaných.

Otázka 3: Je pro tebe důležitá národnost Tvých kamarádů?

Jak bylo zmíněno u dotazníků dospělých, vzhledem k historii mohou mezi národnostmi existovat jisté předsudky ohledně národnosti. Většina českých i polských dětí uvedla, že národnost jejich kamarádů jim je jedno nebo pro ně není důležitá (94 %, resp. 95 % dotázaných). Po 5 % z obou uvedených skupin ji považuje za spíše důležitou.

Otázka 4: Myslíš si, že česká a polská mládež navazuje snadno kontakty mezi sebou?

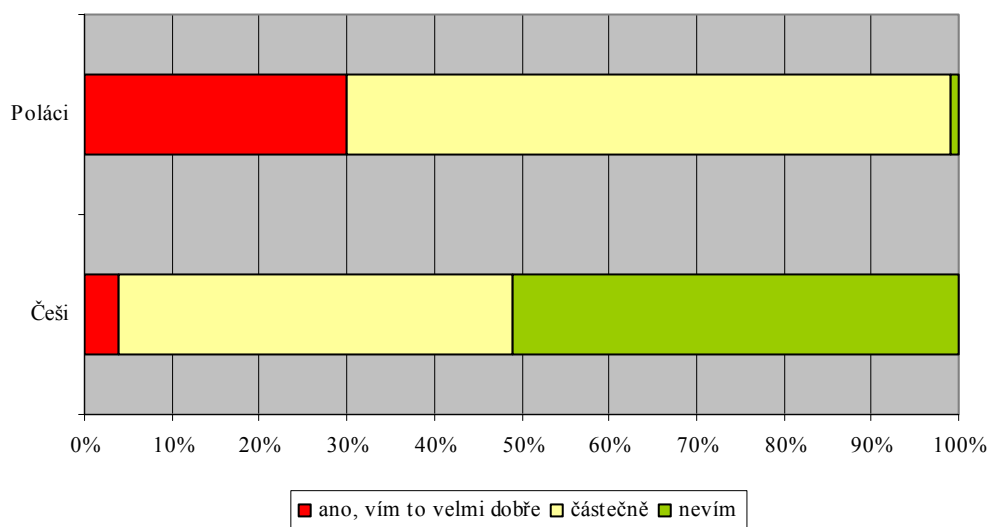

80 % polských a 70 % českých dětí zastává názor, že česká a polská mládež mezi sebou navazuje kontakty snadno. Zbylá část toto tvrzení nepotvrdila. Jako důvody, proč tomu tak je, uvedly polské děti nesnášenlivost (10 %), jiné názory (7 %)

a také „Češi si myslí, že jsme Poláci“ (3 %). Pokud české děti důvod uvedly, byly to „nemám je rád“ (6 %), „předsudky“ (5 %), „jiné názory“ (4 %), po 1 % získaly odpovědi „je to dlouhodobé“, „jsou to vetřelci“.

Blok B - Informovanost o Česku/Polsku

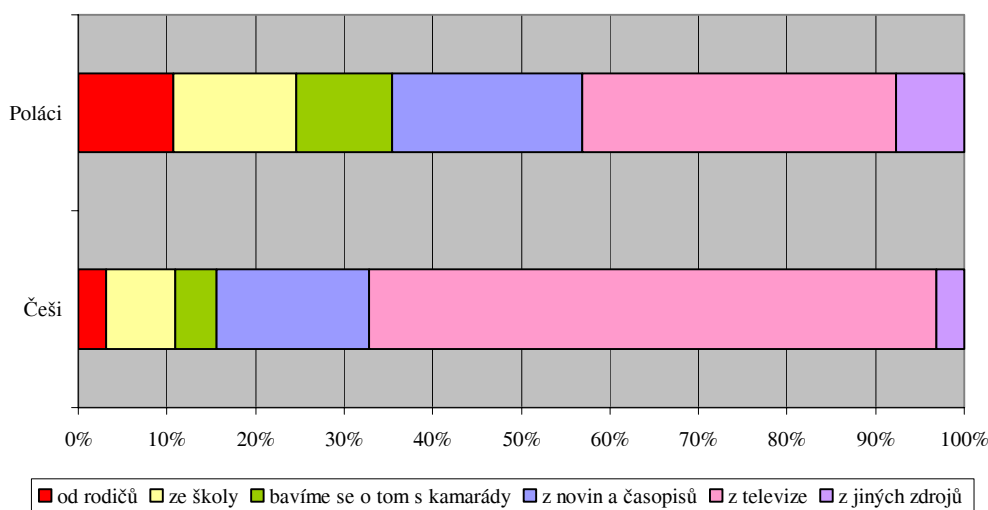
Otázka 5: Víš, co se v současné době děje v Polsku/Česku (v politice, hospodářství, kultuře, sportu)?

První ze série otázek, která měla za úkol zjistit, jaké informace mají děti na českých a polských školách o Polsku, resp. Česku. Zatímco informovanost českých dětí o dění v Polsku byla malá - 51 % uvedlo, že neví, co se tam děje, polské děti dopadly o poznání lépe. Pouze jeden dotazovaný uvedl, že neví, co se v Česku děje, 99 % respondentů uvedlo, že to ví velmi dobře nebo částečně.

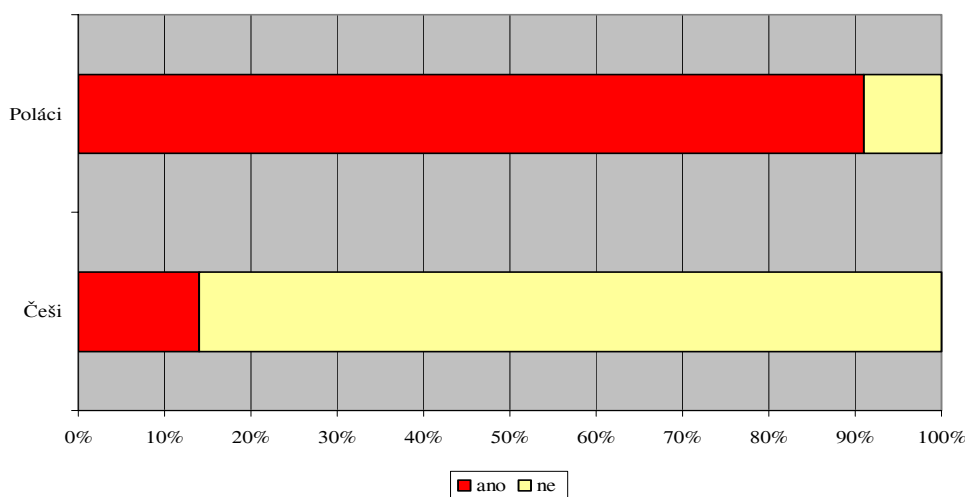

Otázka 6: Pokud ano, odkud máš tyto informace?

Tato otázka byla jediná v celém dotazníku, která dávala možnosti označit více než jen jednu odpověď. Nejrozšířenějším zdrojem informací o Polsku u českých dětí byla televize (41 odpovědí), následovaly noviny a časopisy a škola. I polské děti čerpají informace nejvíce z televize, novin a časopisů a také ze školy. Na rozdíl od českých dětí se daleko častěji baví s kamarády o tom, co se stalo v politice nebo kultuře.

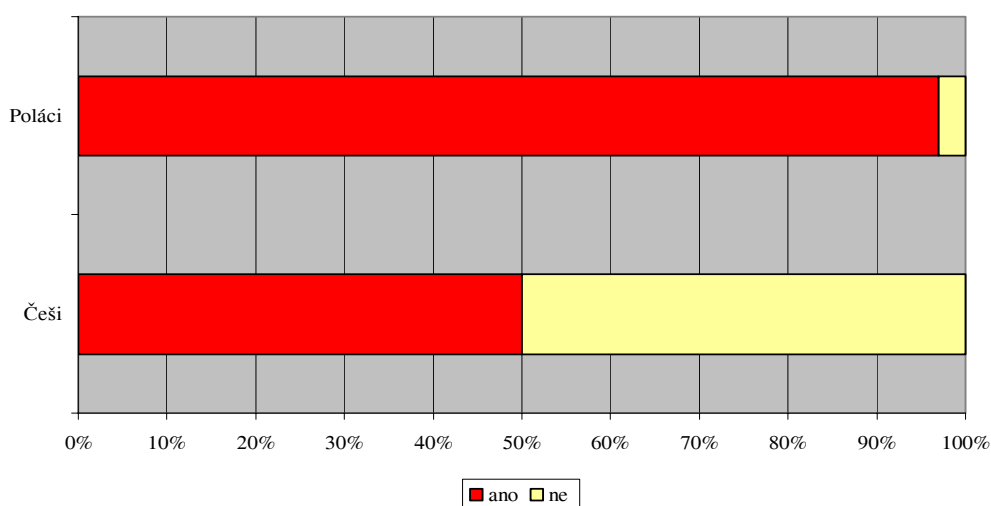
Otázka 7: Čteš polské/české noviny nebo časopisy?

Otázka 7 měla potvrdit předpoklad, že polské děti využívají české sdělovací prostředky daleko častěji, než české děti polské. Je to dáno právě výukou jazyků na školách. Zatímco polské děti se učí jak svůj rodný jazyk, tak češtinu, české děti tuto možnost nemají, nemohou si polštinu zvolit ani jako volitelný předmět. Proto není překvapující, že zatímco 91 % polských dětí čte české noviny nebo časopisy, české děti

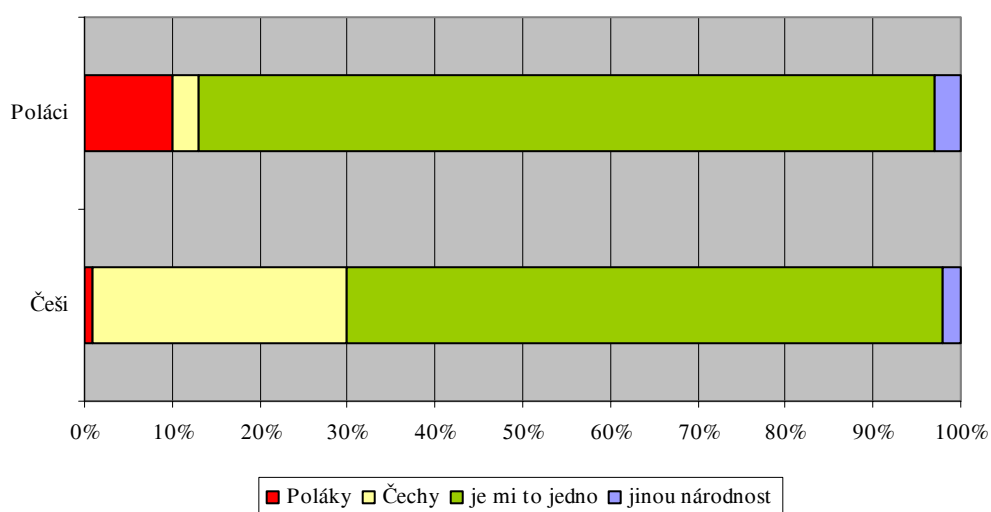
tuto odpověď zvolily jen ve 14 % případů. Možnost „ne“ zvolilo 86 % dotazovaných. Jako důvod, proč nečtou polský tisk uvedly, že tomu nerozumějí nebo neumějí polsky číst (40%), stačí jim české (12 %), nekupují je (10 %), nemají k nim přístup (9 %), nenapadlo je to (2 %).

Otázka 8: Díváš se na polskou/českou televizi?

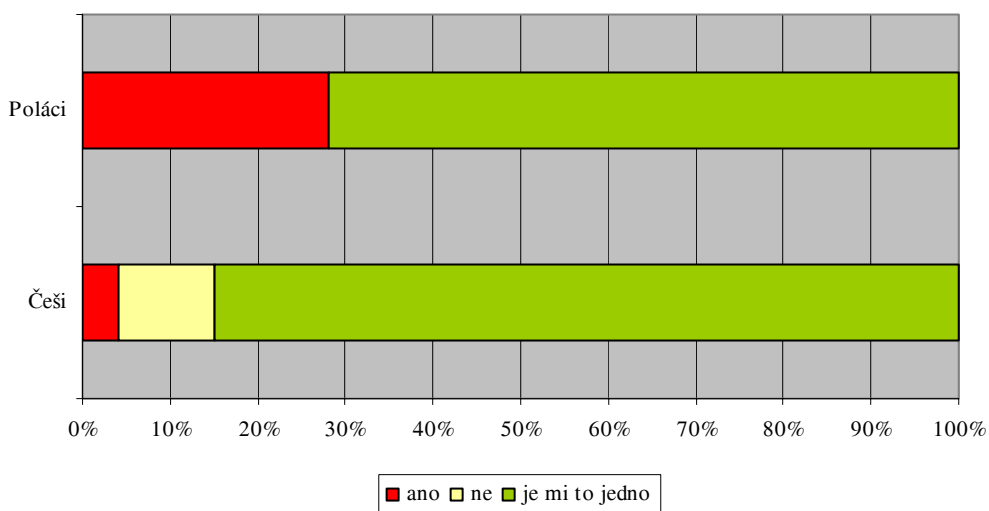
Stejně jako u předchozí otázka ukázala, že polské děti dokáží aktivně využívat oba jazyky, zatímco českým dětem činí tato schopnost menší potíže. Zatímco 97 % polských dětí uvedlo, že se dívají na českou televizi, na polskou televizi se dívá jen 50 % českých dětí. Jako důvody, proč se nekoukají, uvedly: neumím polsky (11 %), špatný dabing (9 %), stačí mi česká (5 %) a špatný signál (5%).

Otázka 9: Jaké bys chtěl(a) mít převážně sousedy?

Tato otázka měla ukázat, zda-li děti preferují určitou národnost před jinou. Obě skupiny nejčastěji zvolily, že je jim jedno, jakou národnost budou mít jejich sousedé, přesto u českých dětí bylo větší zastoupení odpovědi, že by chtěly mít za sousedy Čechy (29 % respondentů). Naproti tomu by souseda Poláka preferovalo jen 10 % polských dětí. 3 polské a 2 české děti by chtěly mít za souseda jinou národnost, a to nejčastěji Američany.

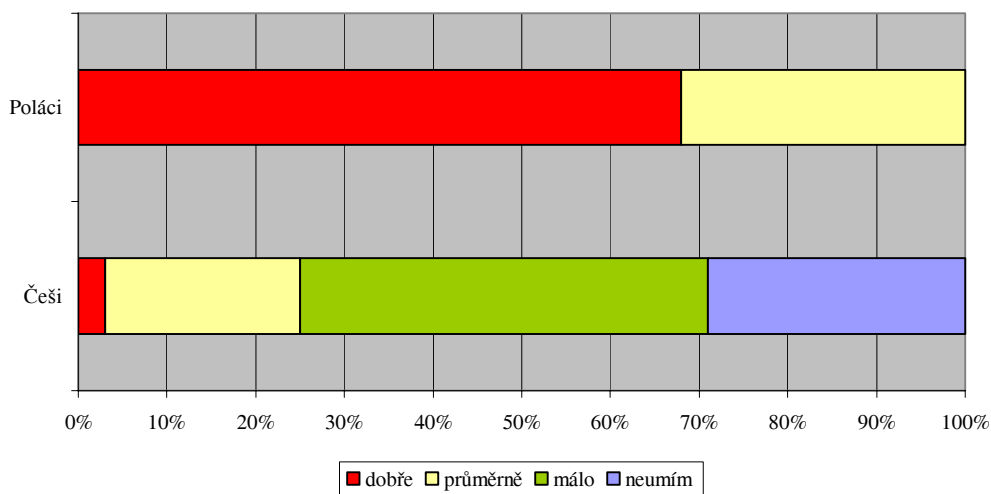
Otázka 10: Chtěl(a) bys, aby na tvém budoucím pracovišti byli také Poláci?

Poslední z bloku otázek týkající se národnosti měla odhalit, zda mezi dětmi existuje preference polské národnosti či nikoli. Naprostá většina dětí uvedla, že je jim jedno, zda na jejich budoucím pracovišti budou lidé polské národnosti či nikoli. Polské děti by tuto skutečnost uvítaly v 28 % případů, naopak české děti jen ve 4 %. Jako důvod uvádějí, že budou mít možnost komunikovat polsky, naučit se polsky lépe nebo že to jsou jim blízcí lidé. 11 českých dětí uvedlo, že by si nepřály, aby na jejich budoucím pracovišti byl zaměstnán i příslušník polské minority.

Blok C - Jazyk

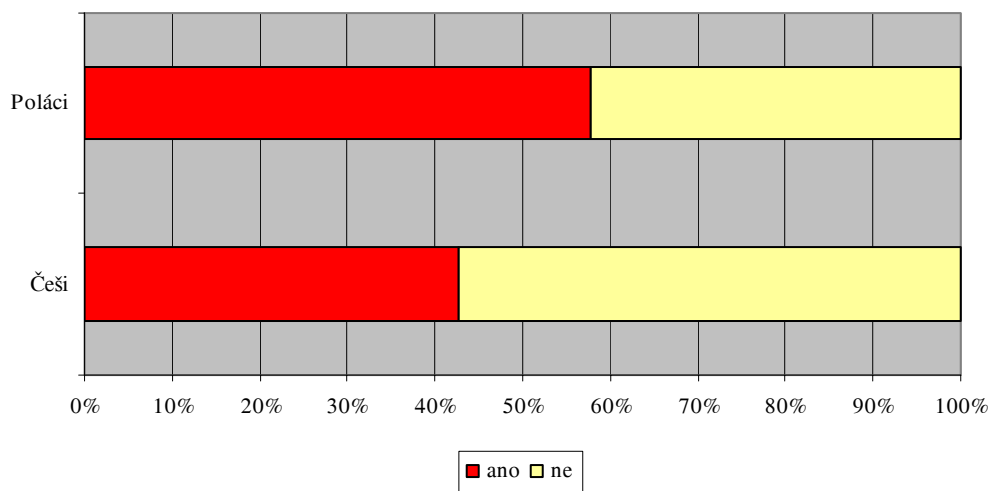
Otázka 11: Umíš polsky/česky?

První z otázek zabývající se jazykovými znalostmi měla poodhalit, jak jsou děti vybaveny. Jak bylo již několikrát uvedeno, polské děti jsou vyučovány v obou jazycích, zatímco české děti tuto možnost nemají a výuka na českých školách probíhá výhradně v českém jazyce.

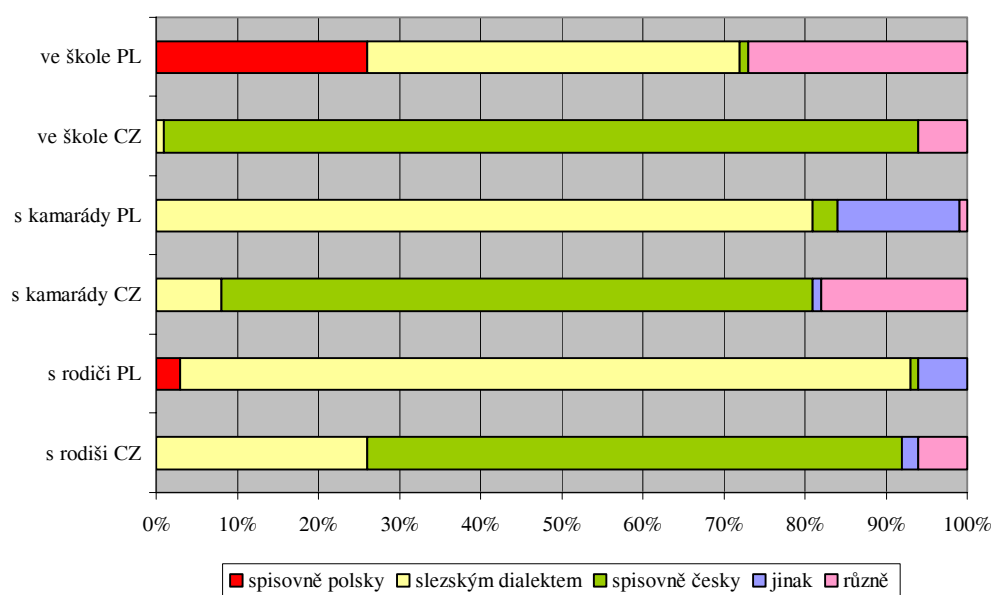
Proto 68 % dotazovaných polských dětí uvedlo, že umí česky dobře, 32 % průměrně. Znalost polštiny u českých dětí byla na značně horší úrovni. Dobře polsky umí jen 3 dotazované děti (vždy se jednalo o děti, jejichž alespoň jeden rodič byl polské národnosti), 22 průměrně. Naprostá většina dětí umí polsky málo nebo vůbec.

Otázka 12: Chtěl(a) bys umět polsky/česky lépe?

Ačkoli je čeština na polských školách vyučována téměř v takovém rozsahu jako polština a je možno z ní vykonat maturitní zkoušku, přálo by si 56 % dětí na polských školách umět polsky lépe, 44 % dětí je se znalostí českého jazyka spokojeno. U českých dětí je situace jiná. Přesto, že většina z nich polsky neumí nebo umí jen málo, téměř 60 respondentů zastává názor, že by nechtěli polsky hovořit lépe, více než 40 % si myslí opak, tedy, že by mohli mít lepší znalosti polštiny.

Otázka 13: Jakou řečí mluvíš nejčastěji:

Různá jazyková vybavenost českých a polských dětí se odrazila i do volby jazyka, kterým mluví s rodiči, ve škole nebo s kamarády. České děti komunikují s rodiči v převážné většině česky (66 % dotázaných) nebo slezským dialektem (26 % dětí). Pro polské děti je naopak slezský dialekt nejčastější volbou (90 % respondentů), v 6 % je to kombinace slezského dialektu, polštiny a češtiny. Co se týče kamarádů, české děti opět v 73 % případů komunikují česky nebo používají kombinaci češtiny a slezského dialektu. Polské děti nejvíce využívají slezský dialekt, uchyluje s k němu 81 % dotázaných dětí. Ve škole hovoří česky naprostá většina českých dětí, a to celých 93 %. Na polských školách je situace daleko pestřejší. Nejpožívanějším jazykem se stal slezský dialekt (46 % případů), na druhé pozici se umístila odpověď „různě“, kdy děti uvedly kombinaci polštiny, češtiny a slezského dialektu v závislosti na druhu a charakteru vyučovací hodiny. Spisovně polsky mluví 26 % z nich.

7. ZÁVĚR

Polská národnostní menšina v České republice prošla od roku 1918 značným vývojem ve vztahu k české státnosti. Přestože v dnešní době tvoří minoritu relativně nepočetnou, pro svou výraznou národnostní profilaci a semknutost nadále neztrácí nic na svém významu a v rámci České republiky má specifické postavení v národnostním školství. Během historického vývoje se tato menšina koncentrovala především v regionu Těšínského Slezska.

Tématem první části práce byla základní charakteristika obyvatel polské národnosti na území České republiky a také na území dvou okresů, kde jsou dnes obyvatelé polské národnosti koncentrováni, tedy v okresech Karviná a Frýdek-Místek. Charakterizován je nejen početní vývoj od roku 1921, ale i struktura obyvatelstva dle věku a poté i nejvyššího dosaženého vzdělání. Je zajímavé, jakým způsobem se charakteristiky polské národnosti liší od české především ve věkové a vzdělanostní struktuře.

Druhá část byla rozdělena do několika podkapitol. První se zabývala vývojem česko-polské hranice a národnostní politiky. Protože jsou ve vztazích obou stran nevyjasněné okamžiky, byla historie vývoje popsána relativně podrobně včetně sporných momentů. Diametrálně odlišné názory na historické události určované především příslušností k národnosti jsou důvodem proč jsou i v dnešní době témata týkající se historie stále zaníceně diskutována a zkoumána. Podkapitola Euroregiony ve zkratce ukazuje, že zatímco v minulosti tvořila hranice bariéru mezi oběma národy, dnes jsou patrné snahy tuto bariéru odstranit a kdysi rozdělené město Těšín opět spojit. Ne ve smyslu politicko-správním, ale jako společný domov obou národností. Z tohoto důvodu vznikají i u nás euroregiony, které si kladou za cíl spojit obě části hranice a vytvořit podmínky pro možnost rekreace, sportu nebo turistiky. Podkapitola s názvem Národnostní školství byla zpracována s přihlédnutím k jeho důležitosti. Polské školství má v rámci České republiky velice specifické postavení. Žádná jiná menšina u nás nemá tak rozvinuté své národnostní školství. To je dáno především jeho historií a vývojem na území Těšínska. Polské školství se v každodenní praxi setkává s řadou problémů a překážek, proto jsou samostatně rozebrány. Jelikož má polská menšina širokou

základnu kulturních spolků a organizací, je jim věnována samostatná podkapitola. V ní je popsán vývoj jednotlivých organizací, oblast jejich současné činnosti a také je zde přehled udělených dotací za poslední dva roky. Samozřejmě nesmělo být opomenuto místní divadelnictví a tisk.

Protože česká a polská menšina vykazují určité rozdíly, bylo provedeno dotazníkové šetření, aby bylo zjištěno, jak velké tyto rozdíly jsou. Šetření potvrdilo značný rozdíl v jazykové vybavenosti obou národností a s tím související možnosti využití tisku a televize, odlišné zvyklosti v používání jazyka nebo v názorech na důležitost národnosti. Nemalé rozdíly byly i v informovanosti obyvatel o dění v ČR a Polsku.

Ani v dnešní době neprobíhá soužití Čechů a Poláků naprosto bez problémů. Oproti minulosti ale převládá vzájemná tolerance a ochota věci řešit, což jsou dobré předpoklady pro nekonfliktní soužití obou národností. Minorita si nadále zachovává svou identitu a zvyklosti, které se snaží udržet nejen silně rozvinutou kulturní základnou, ale také národnostním školstvím.

8 LITERATURA

Centrum pro regionální rozvoj České republiky [online]. Poslední revize 05.07.2007 [cit 2007-07-05]. Dostupné z < <http://www.crr.cz/> >

Český statistický úřad [online]. Poslední revize 04.01.2007 [cit 2007-01-04]. Dostupné z < <http://www.czso.cz> >

Euroskop.cz - Euroregiony [online]. Poslední revize 07.07.2007 [cit 2007-07-07]. Dostupné z < <http://www.euroskop.cz/47503/clanek/euroregiony/> >

Euroregion Těšínské Slezsko [online]. Poslední revize 25.05.2005 [cit 2007-07-05]. Dostupné z < <http://euroregion.inforeg.cz/home.htm> >

Gabal, I. A kol.: Etnické menšiny ve střední Evropě. G plus G, Praha, 1999, 341 s.

GUS - Informacje Ekonomiczne i Statystyczne [online]. Poslední revize 28.11.2006 [cit 2007-01-04]. Dostupné z < <http://www.gus.pl> >

HPC - Harcerstwo Polskie v Republice Czeskiej [online]. Poslední revize 02.10.2006 [cit 2007-02-17]. Dostupné z < <http://www.hpc.wz.cz/> >

Charta - Co bychom měli vědět? Praha, 2006

Informace o některých vybraných problémech národnostních menšin [online]. Poslední revize 26.03.2007 [cit 2007-26-03]. Dostupné z <<http://vlada.cz/scripts/detail.php?id=16124>>

Kadłubiec, D.: Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995). Ostravská univerzita, Ostrava, 1997, 315 s.

Knihovnický portál [online]. Poslední revize 04.2004 [cit 2007--04]. Dostupné z < http://vvk.cuni.cz/view.php?kateg_id=268>

Kongres Polaków wRC [online]. Poslední revize 17.02.2007 [cit 2007-02-17]. Dostupné z < <http://www.polonica.cz/>>

Lux, J.: Postavení a politicko-geografický význam národnostních menšin v ČR. [Diplomová práce] Katedra geografie PřF UP, Olomouc, 2001, 109s.

Macura, J.: Z dziejów szkolnictwa polskiego na Zaolziu. Towarzystwo nauczycieli polskich, Český Těšín, 1998, 448 s.

Ministerstvo kultury České republiky [online]. Poslední revize 16.03.2007 [cit 2007-03-16]. Dostupné z < <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=336>>

Moravskoslezský kraj - krajský úřad - www.kr-moravskoslezsky.cz/nme_02.html

Národnostní menšiny a majoritní společnost v České republice a v zemích střední Evropy v 90. letech XX.století, Sborník z mezinárodní vědecké konference. Slezský ústav Slezského zemského muzea v Opavě, Opava, 1998, 312 s.

Nástin dějin Těšínska. Advertis, Ostrava, 1992, 263 s.

Pedagogické centrum pro polské národnostní školství [online]. Poslední revize 07.03.2007 [cit 2007-03-07]. Dostupné z < <http://pctesin.cz/>>

Polská menšina na Těšínsku [online]. Poslední revize 15.04.2006 [cit 2007-02-12]. Dostupné z < <http://polskamensina.3nec.cz/4.htm>>

Polská národnostní menšina [online]. Poslední revize 26.03.2007 [cit 2007-26-03]. Dostupné z < <http://vlada.cz/scripts/detail.php?id=16124>>

Polsko chór mieszany „Collegium Canticorum [online]. Poslední revize 01.06.2006 [cit 2007-02-16]. Dostupné z < <http://www.sweb.cz/canticorum/>>

PZKO [online]. Poslední revize 04.01.2007 [cit 2007-01-04]. Dostupné z < <http://www.pzko.cz> >

Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - základní informace o obcích : okres Frýdek-Místek. Český statistický úřad, Praha, 2003, 325 s.

Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - základní informace o obcích : okres Karviná. Český statistický úřad, Praha, 2003, 79 s.

Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Frýdek-Místek. Český statistický úřad, Praha, 2003, 286 s.

Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Karviná. Český statistický úřad, Praha, 2003, 286 s.

Siwek, T.: Česko-polská etnická hranice. Ostravská univerzita, Ostrava, 1996, 94 s.

Siwek, T.: Polská národnostní menšina v Československu 1945-1954. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 2001, 115 s.

Sokolová, G., Hernová, Š., Šrajbrová, O.: Češi, Slováci a Poláci na Těšínsku a jejich vzájemné vztahy. Tilia, Šenov u Ostravy, 1997, 191s.

Sokolová, G. a kol.: Soudobé tendence vývoje národností v ČSSR. Academia, Praha, 1987, 216s.

Sosnová, D.: Polské obyvatelstvo žijící v České republice. [Diplomová práce] Katedra geografie a didaktiky geografie PřF UP, Olomouc, 1993, 90s.

Szczyrba, Z., Smolová, I., Jeřábek, M.: Analýza přeshraniční spolupráce v euroregionálních strukturách na česko-polském pohraničí. Výzkumný projekt RM 02/22/05, Olomouc 2006.

Szkolnictwo polskie na Zaolziu. Zarząd Główny Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego, Opole, 1995, 74s.

Šatava, L.: Jazyk a identita etnických menšin. Možnosti zachování a revitalizace. Cargo Publishers, Praha, 2001, 156 s.

Tabulkové přehledy II. Základní výsledky sociologických výzkumů národnostní problematiky ostravské oblast. Slezský ústav Slezského zemského muzea v Opavě, 1997, 66s.

Těšínské divadlo [online]. Poslední revize 04.01.2007 [cit 2007-01-04]. Dostupné z <<http://www.tdivadlo.cz> >

ÚIV: Ústav pro informace ve vzdělávání [online]. Poslední revize 10.03.2007 [cit 2007-10-03]. Dostupné z <<http://www.uiv.cz/>>

Vláda České republiky - <http://www.vlada.cz/dokument3778.html>

Zákon 273 O právech příslušníků národnostních menšin

Voženílek, V.: Diplomové práce z geografie. Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc, 1997, 33 s.

Výroční zpráva Kongresu Poláků za rok 2005

Wawreczka, H., Spyra, J., Makowski, M.: Těšín Český Těšín na starých pohlednicích a fotografiích. Nakladatelství Wart-Henryk Wawreczka, Třinec, 1999, 178 s.

Zeměpisný lexikon

Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2005. [online].
Poslední revize 08.06.2006 [cit 2007-26-03]. Dostupné z
<<http://vlada.cz/scripts/detail.php?id=17725>>

9. SUMMARY

As the title of this diploma thesis suggests, its main goal is to evaluate the social status of the Polish minority group. The Polish minority has witnessed a number of historic events and turns that not only shaped its size in the entire country but its significance too. Even though the Polish minority is nowadays not as large as it once used to, its importance and significance remains.

The author of the thesis has characterized the minority, its size and trends by analyzing currently available information. Despite the fact that the number of Poles living in the Czech Republic has decreased from 103,521 in 1921 to 51,968 in 2001 (decrease of over 50 percent), the minority preserves several distinct characteristics that differ from the Czech majority. The average age of the Polish minority and, in relative numbers, significantly more numerous age groups of older people, indicating the trend of assimilation of Polish children in the major society.

Description of the development of the state border and characteristics of the national policies were main focuses of the thesis. Many historic events affected the Polish minority dramatically and unexpectedly. Both World War I and World War II had major influence on the cultural and political life of the Poles as well as their education and survival. During the German occupancy the Polish minority was severely persecuted and even murders occurred. Unclear and unanswered questions had impact on the Czech-Polish relationships in the past. Today the nationalities live in relative peace, however some of these problems have re-occurred.

One chapter is dedicated to the specifics of the Polish national education in the Czech lands. Both World Wars and the WWII in particular, had major impact on the education and schools. Today there are 34 kindergartens, 25 primary and 5 secondary schools with Polish as the language of instruction in two counties. This wide base of school provides the Polish children with quality education and allows them to be admitted both to Czech and Polish universities. School merges and close downs as well as the financing of Polish minority education are widely criticized by the Poles.

In order to find out if there are significant differences between Czech and Polish nationality groups a study was carried out utilizing questionnaires. The results proved

that there are substantial differences in language readiness, use of language in the public and in private and views on the importance of issues tied to one's nationality.

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha A - Tabulky

- Tab. A 1: Polské obyvatelstvo v jednotlivých obcích okresu Frýdek-Místek k 1.3.2001
- Tab. A 2: Polské obyvatelstvo v jednotlivých obcích okresu Karviná k 1.3.2001
- Tab. A 3: Početní vývoj obyvatelstva okresů Frýdek-Místek a Karviná podle národnosti v letech 1950-2001
- Tab. A 4: Obyvatelstvo podle národnosti a podle nejvyššího ukončeného vzdělání v okrese Karviná k 1.3.2001
- Tab. A 5: Obyvatelstvo podle národnosti a podle nejvyššího ukončeného vzdělání v okrese Frýdek-Místek k 1.3.2001
- Tab. A 6: Obyvatelstvo podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Karviná k 1.3.2001
- Tab. A 7: Obyvatelstvo podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Karviná k 1.3.2001
- Tab. A 8: Obyvatelstvo podle národnosti a podle krajů a okresů k 1. 3. 2001
- Tab. A 9: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński 1. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 29.9.2005
- Tab. A 10: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński 2. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 14.12.2005
- Tab. A 11: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński 3. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 12.7.2006
- Tab. A 12: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński 4. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 2.10.2006
- Tab. A 13: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński 5. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 18.12.2006
- Tab. A 14: Místní organizace PZKO v okresech Karviná a Frýdek-Místek v roce 2007

Příloha B - Mapy

Mapa B 1: Místní organizace PZKO v okresech Karviná a Frýdek-Místek v roce 2007

Příloha C - Dotazníky

Dotazník C 1: Srovnávací výzkum ve skupině dospělých se zaměřením na otázky polsko-českého soužití

Dotazník C 2: Srovnávací výzkum mezi českou a polskou mládeží (česká mládež)

Dotazník C 3: Srovnávací výzkum mezi českou a polskou mládeží (polská mládež)

Příloha D - Fotografie

Foto D 1: Hotel Piast

Foto D 2: Hotel Piast dnes

Foto D 3: Německá obecná a občanská škola, dnešní Obchodní akademie

Foto D 4: Zemědělská škola

Foto D 5: Základní škola Havlíčkova

Foto D 6: Základní škola Havlíčkova dnes

Foto D 7: Gymnázium s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně

Foto D 8: Sídlo Euroregionu Těšínské Slezsko

Tab. A 1: Polské obyvatelstvo v jednotlivých obcích okresu Frýdek-Místek k 1.3.2001

Obec	Počet obyvatel	Z toho Poláků	%
Frýdek-Místek	61 400	245	0,4
Baška	3 157	3	0,1
Bocanovice	428	132	30,8
Brušperk	3 587	4	0,1
Bukovec	1 356	455	33,6
Bystřice	4 991	1 481	29,7
Čeladná	2 035	5	0,2
Dobrá	2 931	15	0,5
Dobratice	1 036	14	1,4
Dolní Domaslavice	920	17	1,8
Dolní Lomná	867	269	31
Dolní Tošanovice	279	10	3,6
Fryčovice	2 122	2	0,1
Frýdlant nad Ostravicí	9 791	9	0,1
Hnojník	1 446	166	11,5
Horní Bludovice	1 564	16	1
Horní Domaslavice	556	8	1,4
Horní Lomná	394	112	28,4
Horní Tošanovice	490	26	5,3
Hrádek	1 756	751	42,8
Hrčava	278	6	2,2
Hukvaldy	1 904	4	0,2
Jablunkov	5 934	1228	20,7
Janovice	1 684	2	0,1
Komorní Lhotka	1 097	235	21,4
Košariska	365	141	38,6
Kozlovice	2 822	6	0,2
Krásná	634	1	0,2
Krmelín	1 818	7	0,4
Lučina	1 139	5	0,4
Malenovice	377	2	0,5
Metylovice	1 491	5	0,3
Milíkov	1 300	534	41,1
Morávka	1 021	6	0,6
Mosty u Jablunkova	3 997	729	18,2
Návsí	3 765	902	24
Nošovice	948	2	0,2
Nýdek	1 952	518	26,5
Ostravice	2 308	6	0,3

Tabulka A 1 - pokračování

Palkovice	2 600	2	0,1
Paskov	3 718	11	0,3
Písečná	804	215	26,7
Písek	1 783	373	20,9
Pražmo	1 017	3	0,3
Pržno	750	2	0,3
Pstruží	705	1	0,1
Raškovice	1 738	3	0,2
Ropice	1 348	389	28,9
Řeka	466	99	21,2
Řepiště	1 502	5	0,3
Sedliště	1 190	1	0,1
Smilovice	581	153	26,3
Soběšovice	817	10	1,2
Stará Ves nad Ondřejnicí	2 448	7	0,3
Staré Město	1 175	3	0,3
Staříč	1 889	1	0,1
Střítež	996	187	18,8
Sviadnov	1 279	3	0,2
Šenov	5 406	30	0,6
Třanovice	932	197	21,1
Třinec	38 953	6892	17,7
Václavovice	1 492	4	0,3
Vělopolí	206	39	18,9
Vendryně	3 842	1353	35,2
Vojkovice	495	2	0,4
Vratimov	6 456	11	0,2
Vyšní Lhoty	737	2	0,3
Okres Frýdek-Místek	226 818	18077	8

Zdroj: Český statistický úřad

Tab. A 2: Polské obyvatelstvo v jednotlivých obcích okresu Karviná k 1.3.2001

Obec	Počet obyvatel	Z toho Poláků	%
Karviná	65 141	5 250	8,1
Albrechtice	4 071	957	23,5
Bohumín	23 284	756	3,2
Český Těšín	26 429	4257	16,1
Dětmarovice	3 783	104	2,7
Dolní Lutyně	4 771	252	5,3
Doubrava	1 811	121	6,7
Havířov	85 855	2881	3,4
Horní Suchá	4 370	1013	23,2
Chotěbuz	1 033	220	21,3
Orlová	34 856	1215	3,5
Petrovice u Karviné	4 517	732	16,2
Petřvald	6 811	95	1,4
Rychvald	6 769	188	2,8
Stonava	1 809	466	25,8
Těrlicko	4 126	533	12,9
Okres Karviná	279 436	19 040	6,8

Zdroj: Český statistický úřad

Tab. A 3: Početní vývoj obyvatelstva okresů Frýdek-Místek a Karviná podle národnosti v letech 1950-2001

okres	Rok sčítání	obyvatel celkem	z toho národnost			
			česká		polská	
			abs.	%	abs.	%
Karviná	1950	160 101	118 044	73,7	37 586	23,4
	1961	212 086	161 581	76,2	35 745	16,8
	1970	272 591	212 022	77,8	32 739	12
	1980	284 761	225 895	79,3	29 272	10,3
	1991	284 558	229 715	81,7	23 780	8
	2001	279 436	229 658	82,2	19 040	6,8
okres	Rok sčítání	obyvatel celkem	z toho národnost			
			česká		polská	
			abs.	%	abs.	%
Frýdek - Místek	1950	160 707	136 329	84,7	21 962	13,5
	1961	189 296	161 055	85,1	23 466	12,4
	1970	207 272	175 499	84,7	23 666	11,4
	1980	220 758	187 064	84,7	22 873	10,4
	1991	227 522	194 836	85,7	20 707	9,1
	2001	226 818	190 744	84,1	18 077	8

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Frýdek-Místek a Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Karviná

Tab. A 4: Obyvatelstvo podle národnosti a podle nejvyššího ukončeného vzdělání v okrese Karviná k 1.3.2001

Nejvyšší ukončené vzdělání	Národnost			
	česká		polská	
	abs.	%	abs..	%
Bez vzdělání	862	0,38	85	0,45
Neukončené zákl. vzdělání	692	0,30	100	0,53
Základní vzdělání	48835	21,26	4468	23,47
Vyučení bez maturity	38547	16,78	3347	17,58
Střední odborné bez maturity	36126	15,73	2328	12,23
Učební obory s maturitou	3678	1,60	223	1,17
Úplné střední všeobecné s maturitou	8778	3,82	1119	5,88
Úplné střední odborné s maturitou	30006	13,07	3240	17,02
Nástavbové studium	3724	1,62	459	2,41
Vyšší odborné vzdělání	1579	0,69	239	1,26
VŠ bakalářské	760	0,33	86	0,45
VŠ	10429	4,54	1891	9,93
Vědecká příprava	176	0,08	36	0,19
Nezjištěno	1605	0,70	97	0,51
Děti do 15 let	43834	19,09	1322	6,94
Obyvatelstvo úhrnem	229658	99,99	19040	100,00

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Karviná

Tab. A 5: Obyvatelstvo podle národnosti a podle nejvyššího ukončeného vzdělání v okrese Frýdek-Místek k 1.3.2001

Nejvyšší ukončené vzdělání	Národnost			
	česká		polská	
	abs.	%	abs.	%
Bez vzdělání	548	0,29	73	0,40
Neukončené zákl. vzdělání	446	0,23	87	0,48
Základní vzdělání	36428	19,10	4431	24,51
Vyučení bez maturity	52297	27,42	4657	25,76
Střední odborné bez maturity	8791	4,61	879	4,86
Učební obory s maturitou	2866	1,50	314	1,74
Úplné střední všeobecné s maturitou	6128	3,21	776	4,29
Úplné střední odborné s maturitou	30214	15,84	2951	16,32
Nástavbové studium	3487	1,83	337	1,86
Vyšší odborné vzdělání	1536	0,81	144	0,80
VŠ bakalářské	731	0,38	58	0,32
VŠ	11109	5,82	1337	7,40
Vědecká příprava	195	0,10	21	0,12
Nezjištěno	549	0,29	22	0,12
Děti do 15 let	35365	18,54	1990	11,01
Obyvatelstvo úhrnem	190744	99,97	18077	100,00

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Frýdek-Místek

Tab. A 6: Obyvatelstvo podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Karviná k 1.3.2001

Národnost česká						
Věk	celkem	%	muži	%	ženy	%
0-4	11348	4,94	5751	5,16	5597	4,74
5-9	15020	6,54	7693	6,90	7327	6,20
10-14	17466	7,61	8935	8,02	8531	7,22
15-19	17502	7,62	8916	8,00	8586	7,26
20-24	19189	8,36	9916	8,90	9273	7,85
25-29	19397	8,45	9774	8,77	9623	8,14
30-34	16780	7,31	8490	7,62	8290	7,01
35-39	17258	7,51	8769	7,87	8489	7,18
40-44	15260	6,64	7669	6,88	7591	6,42
45-49	15958	6,95	7806	7,00	8152	6,90
50-54	15976	6,96	7579	6,80	8397	7,10
55-59	13807	6,01	6269	5,62	7538	6,38
60-64	9984	4,35	4620	4,14	5364	4,54
65-69	8125	3,54	3576	3,21	4549	3,85
70-74	7144	3,11	2778	2,49	4366	3,69
75-79	5629	2,45	1906	1,71	3723	3,15
80+	3808	1,66	1021	0,92	2787	2,36
nezjištěno	7	0,00	5	0,00	2	0,00
celkem	229658	100,00	111473	100,00	118185	100,00

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Karviná

Tab. A 7: Obyvatelstvo podle národnosti a pětiletých skupin v okrese Karviná k 1.3.2001

Národnost polská						
Věk	Celkem	%	muži	%	ženy	%
0-4	337	1,77	175	2,03	162	1,56
5-9	411	2,16	229	2,65	182	1,75
10-14	574	3,01	268	3,10	306	2,94
15-19	701	3,68	361	4,18	340	3,27
20-24	882	4,63	453	5,24	429	4,12
25-29	979	5,14	519	6,01	460	4,42
30-34	1022	5,37	551	6,38	471	4,53
35-39	1125	5,91	593	6,87	532	5,11
40-44	1392	7,31	713	8,26	679	6,53
45-49	1773	9,31	858	9,93	915	8,80
50-54	1955	10,27	886	10,26	1069	10,28
55-59	1727	9,07	756	8,75	971	9,33
60-64	1433	7,53	608	7,04	825	7,93
65-69	1259	6,61	528	6,11	731	7,03
70-74	1279	6,72	492	5,70	787	7,57
75-79	1210	6,36	393	4,55	817	7,85
80+	977	5,13	252	2,92	725	6,97
nezjištěno	4	0,02	2	0,02	2	0,02
celkem	19040	100,00	8637	100,00	10403	100,00

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 - obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti : okres Frýdek-Místek

Tab. A 8.: Obyvatelstvo podle národnosti a podle krajů a okresů k 1. 3. 2001

Kraj, okres	Obyva- telstvo celkem	Národnost			
		česká		polská	
		abs.	%	abs.	%
ČR CELKEM	10 292 933	9 270 615	90,1	50 971	0,5
v tom :					
HL. M. PRAHA	1 178 576	1 090 938	92,56	1 386	0,12
STŘEDOČESKÝ KRAJ	1 129 627	1 077 295	95,37	2 123	0,19
Benešov	93 588	90 611	96,82	181	0,19
Beroun	76 182	73 761	96,82	48	0,06
Kladno	151 355	142 875	94,40	208	0,14
Kolín	96 279	91 665	95,21	63	0,07
Kutná Hora	73 910	70 840	95,85	92	0,12
Mělník	95 317	89 939	94,36	101	0,11
Mladá Boleslav	115 003	109 106	94,87	945	0,82
Nymburk	84 574	81 409	96,26	83	0,10
Praha-východ	96 923	92 179	95,11	135	0,14
Praha-západ	83 812	78 445	93,60	91	0,11
Příbram	108 227	103 992	96,09	67	0,06
Rakovník	54 457	52 473	96,36	109	0,20
JIHOČESKÝ KRAJ	630 168	598 255	94,94	441	0,07
České Budějovice	180 341	170 831	94,73	90	0,05
Český Krumlov	59 959	53 833	89,78	111	0,19
Jindřichův Hradec	93 414	89 102	95,38	75	0,08
Písek	70 997	68 424	96,38	31	0,04
Prachatice	51 709	48 388	93,58	42	0,08
Strakonice	70 280	68 050	96,83	46	0,07
Tábor	103 468	99 627	96,29	46	0,04
PLZEŇSKÝ KRAJ	553 741	527 807	95,32	316	0,06
Domažlice	59 148	56 224	95,06	28	0,05
Klatovy	88 543	84 905	95,89	47	0,05
Plzeň-město	166 274	158 192	95,14	100	0,06
Plzeň-jih	68 411	66 105	96,63	23	0,03
Plzeň-sever	73 548	70 628	96,03	44	0,06
Rokycany	46 009	44 194	96,06	38	0,08
Tachov	51 808	47 559	91,80	36	0,07

Tab. A 8 - pokračování					
KARLOVARSKÝ KRAJ	306 799	267 403	87,16	358	0,12
Cheb	89 357	77 743	87,00	99	0,11
Karlovy Vary	123 063	109 206	88,74	138	0,11
Sokolov	94 379	80 454	85,25	121	0,13
ÚSTECKÝ KRAJ	826 380	755 332	91,40	1 582	0,19
Děčín	134 684	122 600	91,03	546	0,41
Chomutov	125 723	112 681	89,63	271	0,22
Litoměřice	115 107	108 742	94,47	117	0,10
Louny	86 504	80 500	93,06	106	0,12
Most	118 308	105 925	89,53	222	0,19
Teplice	127 066	115 259	90,71	116	0,09
Ústí nad Labem	118 988	109 625	92,13	204	0,17
LIBERECKÝ KRAJ	430 769	401 317	93,16	1 886	0,44
Česká Lípa	106 043	99 238	93,58	337	0,32
Jablonec nad Nisou	88 808	80 926	91,12	518	0,58
Liberec	160 195	148 471	92,68	711	0,44
Semily	75 723	72 682	95,98	320	0,42
KRALOVÉHRADECKÝ KRAJ	554 348	524 836	94,68	1 812	0,33
Hradec Králové	161 844	152 618	94,30	255	0,16
Jičín	78 193	75 765	96,89	161	0,21
Náchod	113 288	106 954	94,41	499	0,44
Rychnov nad Kněžnou	79 335	76 143	95,98	272	0,34
Trutnov	121 688	113 356	93,15	625	0,51
PARDUBICKÝ KRAJ	510 079	485 699	95,22	637	0,12
Chrudim	105 709	102 551	97,01	47	0,04
Pardubice	162 008	155 436	95,94	133	0,08
Svitavy	103 077	95 314	92,47	133	0,13
Ústí nad Orlicí	139 285	132 398	95,06	324	0,23
VYSOČINA	521 212	477 207	91,56	250	0,05
Havlíčkův Brod	95 435	92 687	97,12	52	0,05
Jihlava	108 884	102 873	94,48	50	0,05
Pelhřimov	73 342	71 387	97,33	47	0,06
Třebíč	117 603	100 112	85,13	51	0,04
Žďár nad Sázavou	125 948	110 148	87,46	50	0,04
JIHOMORAVSKÝ KRAJ	1 133 916	885 939	78,13	755	0,07
Blansko	108 079	83 072	76,86	64	0,06

Tab. A8 - pokračování					
Brno-město	379 185	288 418	76,06	396	0,10
Brno-venkov	159 886	120 327	75,26	72	0,05
Břeclav	125 024	99 035	79,21	52	0,04
Hodonín	160 427	130 337	81,24	63	0,04
Vyškov	86 807	68 555	78,97	43	0,05
Znojmo	114 508	96 195	84,01	65	0,06
OLOMOUCKÝ KRAJ	642 465	560 880	87,30	746	0,12
Jeseník	42 616	36 514	85,68	95	0,22
Olomouc	226 137	197 256	87,23	245	0,11
Prostějov	110 391	93 197	84,42	45	0,04
Přerov	136 444	121 028	88,70	112	0,08
Šumperk	126 877	112 885	88,97	249	0,20
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	1 277 095	1 109 494	86,88	38 249	3,00
Bruntál	105 816	92 445	87,36	306	0,29
Frydek-Místek	227 592	191 392	84,09	18 006	7,91
Karviná	281 493	229 900	81,67	18 495	6,57
Nový Jičín	160 643	145 929	90,84	225	0,14
Opava	182 258	166 385	91,29	298	0,16
Ostrava-město	319 293	283 443	88,77	919	0,29
ZLÍNSKÝ KRAJ	597 758	508 213	85,02	430	0,07
Kroměříž	108 469	90 033	83,00	85	0,08
Uherské Hradiště	145 140	116 513	80,28	64	0,04
Vsetín	147 664	131 838	89,28	160	0,11
Zlín	196 485	169 829	86,43	121	0,06

Zdroj: Český statistický úřad (upraveno)

Tab. A 9: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński
1. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 29.9.2005

Pořadové číslo	Název projektu	Žadatel	Schválená částka z EDRF v Kč
1.	3D - Dny dětských domovů	Dětský domov SRDCE, Karviná	545 000
2.	Divadlo mostem	Těšínské divadlo Český Těšín	302 250
3.	Dny na hranici - slavnostní otevření přístavu pro rekreační plavbu	Místní skupina PZKO v Dolní Lutyni-Věřnovicích	160 000
4.	Podpora aktivit vedoucích k rozvoji spolupráce podnikatelů a orgánů místních samospráv k Karviné a Jastrzębie Zdrój	Statutární město Karviná	118 500
5.	Elektronický biografický slovník Těšínského Slezska	Regionální knihovna Karviná	311 000

Zdroj: Český statistický úřad

Tab. A 10: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński
2. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 14.12.2005

Pořadové číslo	Název projektu	Žadatel	Schválená částka z EDRF v Kč
1.	TĚŠ SE TĚŠÍNEM - XVII. Mezinárodní divadelní festival "BEZ HRANICŮ"	Kulturní a společenské středisko "Střelnice"	509 505
2.	TĚŠ SE TĚŠÍNEM - VIII. Euroregionální filmová přehlídka "KINO NA HRANICI"	Kulturní a společenské středisko "Střelnice"	469 380
3.	Mláď v aktivitách K-MODE	Klub přátel školy, Havířov-Prostřední Suchá	73 000
4.	Beskydy bez hranic - Mezinárodní závod na kolečkových bruslích	"SKI MOSTY" občanské sdružení	61 000
5.	Fotobanka Těšínského Slezska	Regionální rada rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci	193 500
6.	"Sport bez hranic"	Město Jablunkov	63 000
7.	Vánoční jarmark Orlová	Město Orlová	67 500
8.	Sblížení 2006: Festival tvorby mladých	Slezská diakonie	213 750
9.	Melodia Beskyd	Obec Návší	112 500
10.	Turistická stezka "O pohár města Orlové"	9. Pionýrská skupina "CENTRUM" Orlová	78 000

Zdroj: Český statistický úřad

Tab. A 11: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński 3. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 127.4.2006

Pořadové číslo	Název projektu	Žadatel	Schválená částka z EDRF v Kč
1.	Mezinárodní šachová setkání v Euroregionu Těšínské Slezsko	Sportovní klub Slavia Orlová	162 600
2.	Společné prameny - Wspólne Źródła	Kongres Poláků v ČR, Český Těšín	156 750
3.	INCIDENTY	Kulturní a společenské středisko "Střelnice"	363 487
4.	Jesteśmy tacy sami - Jsme prostě stejní	Křesťanské společenství- Společnosť Chrześcijańska, Český Těšín	256 271
5.	Sportovní příprava a soutěže mládeže v plavání a moderním pětiboji	Sportovní centrum Bystřice	290 000
6.	"Líbí se nám být spolu" spolupráce mezi Střední školou techniky a služeb, Karviná, příspěvková organizace a Zespołem Szkol Technicznych Wodzislaw Śląski	Střední škola techniky a služeb, Karviná	81 000
7.	To všechno nás spojuje..Pokračování spolupráce SP Nr 4 v Radlině a ZŠ v Orlově-Porubě	Základní škola Orlová-Poruba, Jarní 400, okres Karviná	70 361
8.	Analýza postupů DVPP v Euroregionu Těšínské Slezsko-Śląsk Cieszyński	Institut EuroSchola, Třinec	134 625
9.	Kultura a sport sblízuje národy	ZŠ a MŠ ve Stonavě	206 713

Zdroj: Český statistický úřad

Tab. A 12: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński 4. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 2.10.2006

Pořadové číslo	Název projektu	Žadatel	Schválená částka z EDRF v Kč
1.	INFOREG 2006	Regionální sdružení pro česko-polskou spolupráci Těšínského Slezska	375 000
2.	"Chceme být spolu, ne vedle sebe-učení, sport, turistika a zábava spojuje mládež přes hranice"	Základní škola, Dělnická, Karviná	269 070
3.	Sport pro všechny aneb sport nezná hranice	SKI MOSTY, občanské sdružení	314 000
4.	Regionální centrum edukace pro udržitelný rozvoj - Ekologie bez hranic	OS Trianon, Český Těšín	381 000
5.	Hudbou a tancem mezi národy	Základní škola a Mateřská škola Masarykovy sady, Český Těšín	150 000
6.	Lyžařské závody žáků - Sjezd hvězd-Zjazd Gwiazdzisty	ZŠ H.Sienkiewiczze s polským jazykem vyučovacím Jablunkov	103 560

Zdroj: Český statistický úřad

Tab. A 13: Seznam schválených projektů z Fondu mikroprojektů Iniciativy Interreg III A ČR - Polsko v české části Euroregionu Těšínské Slezsko - Śląsk Cieszyński
5. zasedání Euroregionálního řídicího výboru dne 18.12.2006

Pořadové číslo	Název projektu	Žadatel	Schválená částka z EDRF v Kč
1.	Propagace sportu a turistiky prostřednictvím dětí a mládeže česko-polského pohraničí - děti na trojmezí	Sdružení obcí Jablunkovska	196 863, 48
2.	Těšínské Slezsko - historie a současnost ve společné Evropě	Regionální rada rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci	142 500
3.	XX. století na Těšínsku	Kongres Poláků v ČR, Český Těšín	59 250
4.	Turistický produkt Ondrášovo - fáze 1	Regionální rada rozvoje a spolupráce se sídlem v Třinci	289 500
5.	Slezsko všemi smysly	Obchodní akademie Orlová	94 200
6.	U nás v Evropě	ZŠ Orlová-Poruba	77 928, 75
7.	Soutěžní přehlídka neprofesionálních divadelních souborů 2007	Kulturní a společenské středisko "Střelnice" Český Těšín	310 125
8.	Významné osobnosti Těšínského Slezska - Jan Grabowski	Obec Komorní Lhotka	279 000
9.	Strategie rozvoje turismu v obci Bukovec s důrazem na přeshraniční spolupráci s obcí Istebna	Obec Bukovec	260 250

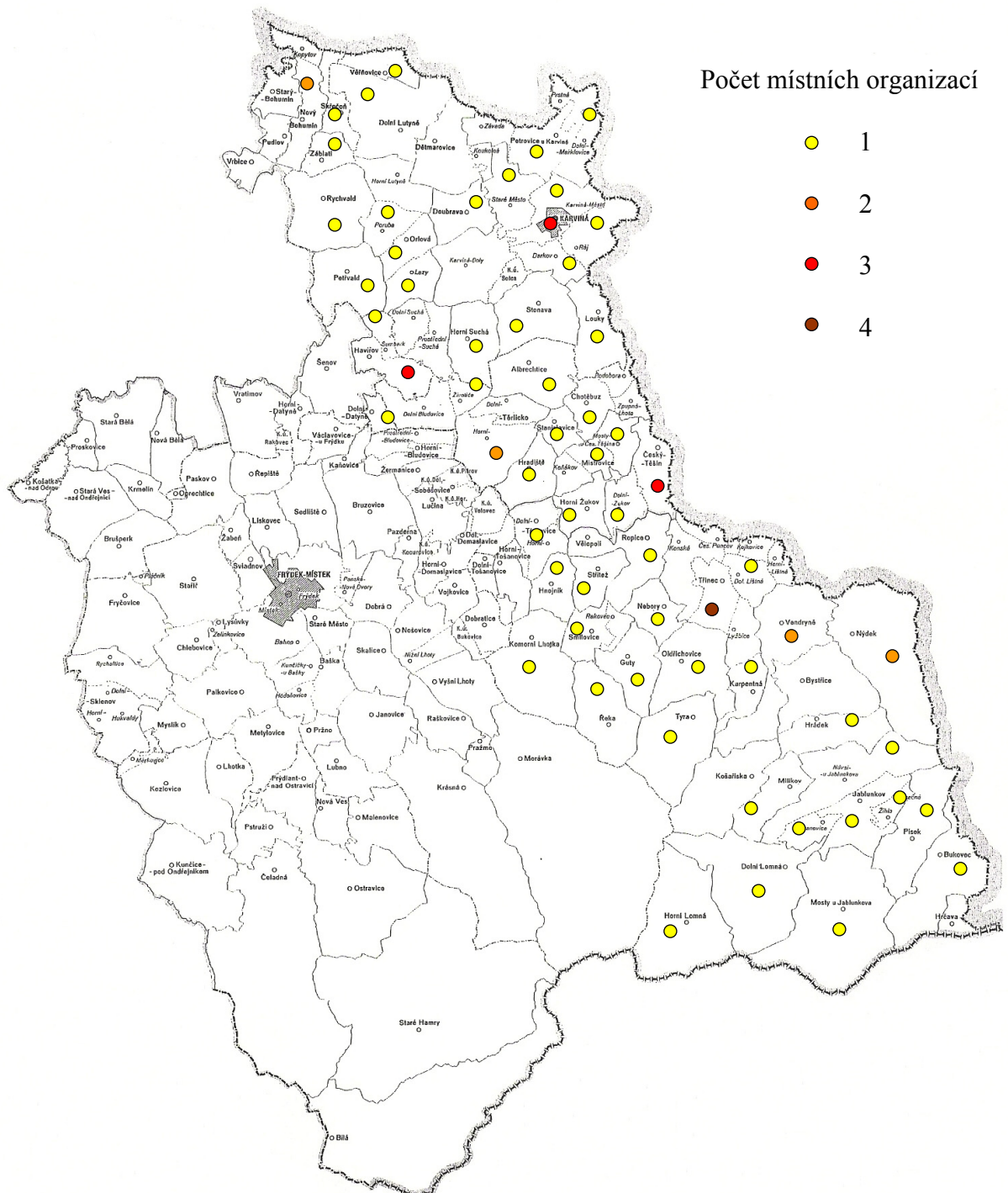
Zdroj: Český statistický úřad

Tab. A 14: Místní organizace PZKO v okresech Karviná a Frýdek-Místek v roce 2007

Albrechtice	Návsí u Jablunkova
Bocanovice	Nebory
Bohumín (2x)	Nové Město
Bukovec	Nýdek (2x)
Český Těšín (4x)	Oldřichovice
Darkov	Orlová
Dolní Datyně	Petřvald
Dolní Líštná	Písečná
Dolná Lomná	Písek
Dolná Lutyně	Petrovice
Dolní Žukov	Poruba
Doubrava	Ráj
Guty	Ropice
Haviřov (2x)	Rychvald
Hnojník	Řeka
Hrádek	Skřečoň
Horní Lomná	Stanislavice
Horní Suchá	Smilovice
Horní Žukov	Staré Město
Chotěbuz	Stonava
Jablunkov	Střítež
Karpentná	Šumbark
Karviná (4x)	Třanovice
Komorní Lhotka	Třinec (6x)
Lazy	Tyra
Louky	Vendryně (2x)
Marklovice	Věrnovice
Milíkov	Záblatí
Mistřovice	Životice
Mosty u Českého Těšína	

Zdroj: PZKO

Mapa B 1: Místní organizace PZKO v okresech Karviná a Frýdek-Místek v roce 2007

DOTAZNÍKDI

Srovnávací výzkum ve skupině dospělých se zaměřením na otázky polsko-českého soužití

Dotazník je ANONYMNÍ a je určen výhradně pro zpracování diplomové práce na téma „Polská národnostní menšina v ČR - společenský status v regionálně geografickém a historickém kontextu“. Ta je zpracovávána pod záštitou Katedry geografie Univerzity Palackého v Olomouci (vedoucí práce RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.)

Kontakt: Hana KOSTKOVÁ, 775 233 123

V následujících otázkách zvolte vždy jen jednu odpověď a tu označte **X** nebo jiným symbolem (fajfka...)

1. Jaká je národnost:	polská	česká	jiná
Vaše			
Vašeho partnera			
Vašeho dítěte (dětí)			

2. Jakou řečí nejčastěji mluvíte:	spisovně polsky	slezským nářečím (po našem)	spisovně česky	jinak	různě
Se svým partnerem					
Se svými dětmi					
Na svém pracovišti					

3. Je pro Vás důležitá národnost:	ano, velmi důležitá	je důležitá, ale ne rozhodující	je mi to jedno	nemám vyhraněný názor
Vašich příbuzných				
Vašich známých				
Vašich sousedů				
kamarádů Vašich dětí				

4. Jak byste popsal(a) svůj vztah k:	jsou to "naši" - nejsou mezi námi podstatně rozdíly	jsou mi blízcí, cítím k nim sympatie	jsou mi lhostejní	nemám je rád(a)	těžko říct, neznám je
Čechům					
Polákům					

5. Co si myslíte o národnostně smíšených manželstvích?

- a) není to nic zlého, hlavně co k sobě oba dva cítí
- b) Češi by měli uzavírat sňatky s Čechkami, Poláci s Polkami
- c) nevím

6. Měly by podle Vás děti v česko-polském pohraničí ovládat polštinu?

- a) děti z polských rodin ano - proč?.....
- b) děti ze smíšených rodin také ano - proč?.....
- c) není to nutné
- d) nevím

7. Zajímáte se o současné dění v Polsku (ekonomika, politika, kultura, sport atd.)?

- a) velmi
- b) průměrně
- c) vůbec ne (přejděte na následující otázku)

8. Pokud ano, odkud čerpáte informace?

- a) polská televize
- b) česká televize
- c) polské noviny
- d) české noviny
- e) rozhovory s příbuznými a známými
- f) cesty do Polska
- g) jiný zdroj - jaký,.....

9. Zajímáte se o současné dění v Česku (ekonomika, politika, kultura, sport atd.)?

- a) velmi
- b) průměrně
- c) vůbec ne

10. Jak hodnotíte možnosti Čechů a Poláků uplatnit se v ekonomice regionu (v podnikání, v zisku zaměstnání apod.)?

- a) možnosti jsou stejné
- b) více se uplatňují Češi
- c) více se uplatňují Poláci
- d) více se uplatňují jiné národnosti
- e) nevím

11. Domníváte se, že Poláci na Těšínsku dokáží více těžit ze znalosti polštiny v navazování česko-polských hospodářských kontaktů nežli Češi?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

12. Pohlaví: a) muž

b) žena

13. Věk: a) 15-19b) 20-29

c) 30-39

d) 40-49

e) 50-59

f) 60 a více

14. Současné ekonomické postavení: a) Zaměstnanec

b) Soukromý podnikatel

c) V domácnosti

d) Student

e) Důchodce

f) Nezaměstnaný

15. Vzdělání: a) ZŠ

b) SŠ bez maturity

c) SŠ s maturitou

d) VŠ

DOTAZNÍK D 2

Srovnávací výzkum mezi českou a polskou mládeží

Dotazník je ANONYMNÍ (nikde nebude Tvé jméno!!!) a je určen výhradně pro zpracování diplomové práce na téma „Polská národnostní menšina v ČR - společenský status v regionálně geografickém a historickém kontextu“. Ta je zpracovávána pod záštitou Katedry geografie Univerzity Palackého v Olomouci (vedoucí práce: RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.)
Kontakt: Hana KOSTKOVÁ 775 233 123

Blok A - Národnost

Nyní bych ráda zjistila nějaké informace o národnosti....

1. Jaká je národnost	česká	polská	jiná
Tvá			
maminky			
tatínka			

2. Jaké národnosti jsou Tví kamarádi?

- a) převážně polské   b) převážně české   c) žádná
národnost nepřevažuje

3. Je pro tebe důležitá národnost Tvých kamarádů?

- a) ano, velmi důležitá   b) spíše důležitá
c) není důležitá   d) je mi to jedno

4. Myslíš si, že česká a polská mládež navazuje snadno kontakty mezi sebou?

- a) ano   b) ne, nemají se rádi - proč?.....

Blok B - Informace o Polsku

Tyto otázky mají za úkol zjistit, co víš o našem sousedovi - Polsku.

5. Víš, co se v současné době děje v Polsku (v politice, hospodářství, kultuře, sportu)?

- a) ano, vím to velmi dobře   b) vím to částečně   c) nevím

6. Pokud ano, odkud máš tyto informace?

- a) od rodičů   b) ze školy   c) bavíme se o tom s kamarády
d) z novin a časopisů   e) z televize   f) z návštěv Polska
g) z jiných zdrojů.....

7. Čteš polské noviny nebo časopisy?

- a) ano- jaké?.....   b) ne- proč?.....

8. Díváš se na polskou televizi?

- a) ano   b) ne - proč?

9. Jaké bys chtěl(a) mít převážně sousedy?

- a) Poláky   b) Čechy   c) je mi to jedno   d) jinou
národnost.....

10. Chtěl(a) bys, aby na tvém budoucím pracovišti byli také Poláci?

- a) ano - proč?.....   b) ne - proč?..... c) je mi to jedno

Blok C - Jazyk

Mluvíš častěji jedním nebo druhým jazykem???To ukáží následující otázky...

11. Umíš polsky?

- a) dobře   b) průměrně   c) málo   d) neumím

12. Chtěl(a) bys umět polsky lépe?

- a) ano   b) ne

13. Jakou řečí mluvíš nejčastěji:	spisovně polsky	slezským dialektem (po našem)	spisovně česky	jinak-jak?	různě-jak?
s rodiči					
s kamarády					
ve škole					

Osobní údaje:

14. Pohlaví: a) chlapec   b) dívka

15. Věk:

16. Škola, třída

17. Občanství:

DOTAZNÍK D3

Srovnávací výzkum mezi českou a polskou mládeží

Dotazník je ANONYMNÍ (nikde nebude Tvé jméno!!!) a je určen výhradně pro zpracování diplomové práce na téma „Polská národnostní menšina v ČR - společenský status v regionálně geografickém a historickém kontextu“. Ta je zpracovávána pod záštitou Katedry geografie Univerzity Palackého v Olomouci (vedoucí práce: RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.)
Kontakt: Hana KOSTKOVÁ 775 233 123

Blok A - Národnost

Nyní bych ráda zjistila nějaké informace o národnosti....

1. Jaká je národnost	česká	polská	jiná
Tvá			
maminky			
tatínka			

2. Jaké národnosti jsou Tví kamarádi?

- a) převážně polské   b) převážně české   c) žádná
národnost nepřevažuje

3. Je pro tebe důležitá národnost Tvých kamarádů?

- a) ano, velmi důležitá   b) spíše důležitá
c) není důležitá   d) je mi to jedno

4. Myslíš si, že česká a polská mládež navazuje snadno kontakty mezi sebou?

- a) ano   b) ne, nemají se rádi - proč?.....

Blok B - Informace o Česku

Tyto otázky mají za úkol zjistit, co víš o zemi, ve které žiješ...

5. Víš, co se v současné době děje v Česku (v politice, hospodářství, kultuře, sportu)?

- a) ano, vím to velmi dobře   b) částečně   c) nevím

6. Pokud ano, odkud máš tyto informace?

- a) od rodičů   b) ze školy   c) bavíme se o tom s kamarády
d) z novin a časopisů   e) z televize   f) z jiných zdrojů.....

7. Čteš české noviny nebo časopisy?

- a) ano   b) ne- proč?

8. Díváš se na českou televizi?

- a) ano   b) ne - proč?

9. Jaké bys chtěl(a) mít převážně sousedy?

- a) Poláky   b) Čechy   c) je mi to jedno   d) jinou
národnost.....

10. Chtěl(a) bys, aby na tvém budoucím pracovišti byli také Poláci?

- a) ano - proč?.....   b) ne - proč?.....   c) je mi to jedno

Blok C - Jazyk

Mluvíš častěji jedním nebo druhým jazykem??? To ukáží následující otázky...

11. Umíš česky?

- a) dobře   b) průměrně   c) málo   d) neumím

12. Chtěl(a) bys umět česky lépe?

- a) ano   b) ne

13. Jakou řečí mluvíš nejčastěji:	spisovně polsky	slezským dialektem (po našem)	spisovně česky	jinak-jak?	různě-jak?
s rodiči					
s kamarády					
ve škole					

Osobní údaje:

14. Pohlaví: a) chlapec   b) dívka

15. Věk:

16. Škola, třída

17. Občanství

Foto D 1: Hotel Piast

Zdroj: Těšín Český Těšín na starých pohlednicích a fotografiích

Foto D 2: Hotel Piast dnes

Zdroj: vlastní sbírka

Foto D 3: Německá obecná a občanská škola, dnešní OA

Zdroj: Těšín Český Těšín na starých pohlednicích a fotografiích

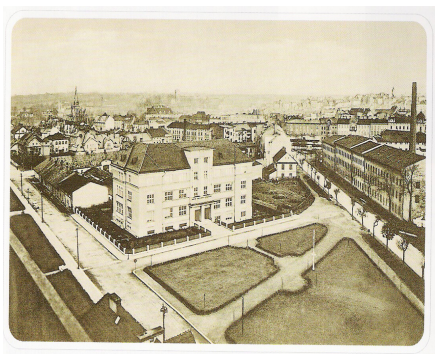

Foto D 4: Zemědělská škola

Zdroj: Těšín Český Těšín na starých pohlednicích a fotografiích

Foto D 5: Základní škola Havlíčkova

Zdroj: Těšín Český Těšín na starých pohlednicích a fotografiích

Foto D 6: Základní škola Havlíčkova dnes

Zdroj: vlastní sbírka

Foto D 7: Gymnázium s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně

Zdroj: vlastní sbírka

Foto D 8: Sídlo Euroregionu Těšínské Slezsko

Zdroj: vlastní sbírka